

Innsyn: Utgitt av Fjellhaug Skoler, Sinsenveien 15, N-0572 Oslo.
Tlf 23 23 24 00. Telefaks 23 23 24 10.
Bankgiro: 8220.02.90549

Redaktør: Arne Redse

Redaksjonsråd: Anne Marit Riste, Øyvind Åsland, Hans Aage Gravaas og
Arne Redse

Sekretær: Anders Artmark Aanensen

Tema: NLM – et nytt trossamfunn?

Redaksjonelt **NLM – eit nytt trussamfunn? Side 5-6**

Del 1: Dette er saken

Vegard Svensen **En presentasjon av rådsmøtets vedtak angående kirkerettslig tilhørighet. Side 7-8.**

Hans Aage Gravaas **Misjonsorganisasjon og/eller kirkesamfunn? Side 9-15.**

Jon Kvalbein **Kirkelig registrering – fordeler og ulemper. Side 16-19.**

Del 2: Ekklesiologi, kirkerett og mulige veivalg

Arne Redse **Den kristne kyrkja – eit verdsvidt Gudsfolk i lokale forsamlingar. Side 20-25.**

Arne Redse **NLM som alternativ forsamlingsorganisasjon/ trussamfunn – offentlig registert eller ikkje? Side 26-32.**

Harald Hegstad **Fra vennesamfunn til trossamfunn? Noen historiske perspektiver på et aktuelt spørsmål. Side 33-37.**

Espen Ottosen **Kirkelig tilhørighet gjennom kristne organisasjoner. Side 38-41.**

Del 3: Røster fra utsida

Karl Johan Hallaråker **Trussamfunn i bedehusland – den tredje vegen. Side 42-45.**

Rolf Kjøde **Alternativ kirkerettslig plattform – «excel-kirker» uten ekklesiologisk basis? Side 46-49.**

Jens-Petter Johnsen **Tilbaketrekning? En kommentar til forslaget om «en kirkerettslig registrering» i Misjonssambandet. Side 50-51.**

Del 4: Kritiske røster fra innsida

Egil Grandhagen **Lekmannsbevegelse eller kirke? Side 52-54.**

Egil Sjaastad **NLM-ere – hvordan skal vi forholde oss til kirken lokalt? Side 55-60.**

Svanhild Enstad **Skal vi melde oss ut av Den norske kirke? Side 61-62.**

Del 5: Positive røster fra forsamlingsplanet

Johannes Selstø **Trossamfunn – forsamling – menighet. Side 63-65.**

Øystein Engås **NLMs identitet og plass i det norske kirke- og organisasjonsbildet. – Har vi tro på prosjektet NLM i fremtiden? Side 66-69.**

Tor Erling Fagermoen **Den kristne forsamling – hvordan være et hjem for ungdomsgenerasjonen? Side 70-72.**

Bokomtale:

Anne Marit Riste **Omtale av Harald Hegstad, *Kirke i forandring – fellesskap, tilhørighet og mangfold i Den norske kirke* (Luther Forlag, 1999), med sideblikk til tema for dette nummeret av *Innsyn*. Side 73**

Redaksjonelt

NLM – eit nytt trussamfunn?

I dette nummeret av *Innsyn* tek vi føre oss spørsmålet om NLM bør registrerast som eit «trudomssamfunn» slik det er høve til det ut frå «Lov om trudomssamfunn og ymist anna». Rådsmøtet tilrår at generalforsamlinga i juli i år vedtek å gå inn for eit slikt register. Føremålet er å kunne tilby NLM-venner som har meldt seg ut av Den norske kyrkja, det ein kallar ei «sentral kirkerettslig tilhørighet» til NLM. Rådsmøtet meiner at ein med ei slik registrering som trussamfunn ikkje treng å ta steget over til å bli «et eget trossamfunn».

Rådsmøtet gjekk inn for saka med stort fleirtal. Men fleire misjonsvenner og tilsette i misjonen har i ettertid meldt seg tvilande til om dette er vegen å gå no. Fleire har hevda at saka er for dårleg utgreidd og derfor bør utsetjast.

Innsyn vil med dette nummeret bidra til betre innsikt i spørsmålet ved å trekkje fram både naudsynt ekklesiologisk grunnlagstenking, kva ei registrering som trussamfunn vil innebere, kva modellar for registrering vi har å velje mellom, og kva fordelane og ulempene med ei registrering etter den nemnde lova vil vere.

Artiklane er sorterte i fem kategoriar med tre-fire artiklar i kvar del. I første delen får vi først ein presentasjon av det som er saka, ved formann i hovudstyret, Vegard Svensen. I den neste argumenterer Hans Aage Gravaas for ei grundigare utgreiing av saka før ein tek stilling til den og legg fram forslag om at generalforsamlinga utset saka i denne omgangen. I tredje artikkelen presenterer Jon Kvalbein eit oversyn over fordelar og ulemper ved ei kyrkjerettsleg registrering. Kvalbeins konklusjon er positiv. Det var han som la fram det forslaget rådsmøtet vedtok.

Andre delen omfattar fire artiklar der ekklesiologiske grunnlagsspørsmål, historiske liner og alternative registreringsmåtar vert tekne opp. Underteikna presenterer først ei innføring i bibelsk og luthersk kyrkjeforståing i tråd med slik NLM tradisjonelt har oppfatta denne. I andre artikkelen tek eg føre meg NLM si nye tilleggsrolle som fellesorganisasjon for eit aukande tal forsamlingar som fungerer som fullgode kyrkjelydar med alle kjenneteikna ein kyrkjelyd må ha. Kva vil ei registrering som trussamfunn innebere for NLM si nye rolle som forsamlingsorganisasjon? I tredje artikkelen tek Harald Hegstad føre seg utviklinga innan organisasjonane frå vennesamfunn i retning av å bli fullgode trussamfunn. Han spør om arven frå Hope (kyrkjesynet) er på vikande front. Espen Ottosen går i fjerde artikkelen nærare inn i spørsmålet om kva slags trussamfunnsmodellar det kan vere aktuelt å velje mellom ved ei registrering som trussamfunn.

I tredje delen har vi bede om kommentarar utanfrå. Generalsekretæren i Indremisjonsforbundet, Karl Johan Hallaråker, stiller seg positiv til saka. Generalforsamlinga til ImF vil få eit liknande forslag på sakslista si i sommar. Generalsekretæren i Normisjon, Rolf Kjøde, er meir skeptisk og lufter eit forslag om at organisasjonane bør handle samla i ei sak som denne. Direktøren i Kyrkjerådet, Jens-Petter Johnsen, fråråder NLM å bli eige trussamfunn. Misjonskallet vil bli svekt, det same vil påverknadskrafta ein no har innan Den norske kyrkja.

I fjerde delen lar vi skeptikarar innan NLM få ordet – Egil Sjaastad, Egil Grandhagen og frå grasrotplanet, tidlegare misjonær Svanhild Enstad representerer desse.

I femte og siste delen får talspersonar for registrering siste ordet. Alle er knytte til NLM-forsamlingar. Det er derfor ekstra viktig å lytte til desse. Først er det Johannes Selstø (forsamlingsleiar i Trondheim). Han gjev eit bilde av korleis forsamlingane er innordna i NLM-samanhengen. Øystein Engås (forsamlingsleiar i Ålesund) vart beden om vurdere NLMs identitet i kyrkje- og organisasjonsbildet. Til slutt kjem rektor ved Bibelskolen Fjellhaug, Tor Erling Fagermoen. Fagermoen er også forsamlingsleiar. Han vart utfordra til å vurdere saka frå eit ungdomsperspektiv. Både Fagermoen og Selstø framhevar at NLM allereie fungerer som eit trussamfunn for forsamlingane sine.

Det er ikkje til å unngå at når så mange får i oppdrag å skrive om same hovudsak, om enn frå forskjellige perspektiv og med vektlegging av forskjellige sider av saka i bestillingane frå redaksjonen, så vil vi finne ei rekkje gjentakingar. Vi vonar likevel at vi med dette *Innsyn* vil bidra til større innsikt i saka og spørsmålet det her dreier seg om.

Til slutt ei heilt anna sak: Redaksjonsrådet takkar Dagfinn Solheim for mangeårig verdifull innsats som redaktør av tidsskriftet heilt frå 1991. Solheim takka for seg med vår-nummeret i 2008. Underteikna sa seg viljug til å overta frå og med nummer 1 2009. Dermed vart det ikkje noko haust-nummer i 2008. Fleire har spurt etter det. Dette er forklaringa.

Som ny redaktør nyttar eg også høve til å ønskje Anne Marit Riste og Hans Aage Gravaas velkomne som nye medlemmer av redaksjonsrådet. Vi takkar dei to som går ut – Jan Ove Selstø og Mona Bø – for innsatsen.

Arne Redse

Den mykje omtalte lova «Lov om trudomssamfunn og ymist anna» er å finne på denne nettadressa: <http://www.lovdata.no/all/hl-19690613-025.html>

Følgjande bok er referert til av mange av artikkelforfattarane:

Ludvig Hope, *Kyrkja og Guds folk*. 1. utg. i 1923. Siste opplag på Lunde Forlag i 1969. Den er også utgjeven i omsetjing til bokmål med tittelen *Guds folk og folkekirken*. Lunde Forlag, 2001.

Del 1: Dette er saken

En presentasjon av rådsmøtets vedtak angående kirkerettslig tilhørighet

Av Vegard Svensen, formann i hovedstyret for NLM

Bakgrunn for å fremme saken for rådsmøtet

Hovedstyret i NLM har ved flere høve drøftet utviklingen i Den norske kirke (Dnk) og de utfordringer dette gir oss som organisasjon. I 1998 presenterte hovedstyret heftet Norsk Luthersk Misjonssamband i fremtidens kirkebilde. Der blir flere mulige løsninger skissert. Vi er alle kjent med de senere års vedtak i kirkemøtet, som har svekket – og i viktige samlivsetiske spørsmål – helt satt til side Bibelen som rettesnor for tro, lære og liv. Dette har igjen ført til at flere av samvittighetsgrunner har valgt å melde seg ut av Dnk. Fra mange av disse har spørsmålet blitt reist: Hvor kan vi så melde oss inn? Flere av våre egne misjonsvenner har spurt om råd. Dette er bakgrunnen for at hovedstyret i møte 30.11 og 1.12. 2007 gjorde følgende vedtak: Hovedstyret vil ta på alvor at misjonsvenner i ulike deler av landet ønsker å melde seg ut av Dnk. Hovedstyret vil forberede denne saken til rådsmøtet i oktober 2008 og be rådsmøtet vurdere om det er tjenlig for NLM å legge til rette for å tilby en kirkerettslig tilhørighet til organisasjonen.

Det ble utarbeidet et dokument hvor fire mulige modeller ble skissert. Flere av hovedstyrets medlemmer signaliserte usikkerhet i dette spørsmålet, men valgte å anbefale rådsmøtet å beholde dagens situasjon, altså ingen kirkerettslig registrering. Hovedstyrets anbefaling ble avvist mot fem stemmer hvorefter følgende ble vedtatt med stort flertall:

Rådsmøtets vedtak

Norsk Luthersk Misjonssamband bør fortsatt være en fri og uavhengig misjonsorganisasjon med basis i Skriften og den evangelisk-lutherske bekjennelse. NLM bør ikke bli eget trossamfunn, men gi rom for misjonsvenner som deler NLMs basis og målsetting, enten de er medlemmer i Den norske kirke, en frikirke eller en frimenighet eller de er uten kirketilhørighet.

Rådsmøtet vil i tillegg tilrå at NLM gir mulighet for en sentral kirkerettslig tilhørighet etter en modell som er tilpasset vår organisasjon, i samsvar med «Lov om trdomssamfunn og ymist anna.» Det forutsetter at modellen setter minimale krav til administrasjon og at den ikke setter særlige krav ved valg av NLMs hovedstyre.

Tanker etter rådsmøtet

For hovedstyret var det viktig å lytte til debatten i rådsmøtet som utløste stort engasjement, som forventet. Personlig opplevde jeg et rådsmøte som ønsket å ta på alvor den samvittighetsnød som flere gir uttrykk for ved å stå som medlemmer i Dnk. Samtidig er det forholdsvis store ulikheter i vårt langstrakte land. Det er viktig å respektere at en kommer til ulike konklusjoner med hensyn til hva en kan leve med

rent personlig og hva en ser som mest tjenelig for evangeliets gang i vårt land og folk, noe jeg synes rådsmøtets vedtak gir uttrykk for.

Om generalforsamlingen skulle fatte et vedtak som sammenfaller med rådsmøtets, har jeg personlig liten tro på et «ras» av utmeldinger av Dnk og ditto pågang til et eventuelt register i NLM.

Det avgjørende for NLM

Det avgjørende for NLM vil ikke være om generalforsamlingen vedtar å legge til rette for en kirkerettslig registrering eller ikke. Det er dermed ikke sagt at den ytre strukturen og organisering ikke er viktig. Det store spørsmål er om vi har åndelig ballast innad i vårt arbeid som gjør at vi kan stå fram med åndelig autoritet og kraft både i vårt indre- og vårt ytremisjonsengasjement.

Gir ikke Gud oss nådegaver så vi makter å nå inn til dagens mennesker med et budskap fra Gud selv, så hjelper det lite med et kirkerettslig register.

Misjonsorganisasjon og/eller kirkesamfunn?

Av Hans Aage Gravaas, rektor ved Fjellhaug Misjonshøgskole

Rådsmøtet i NLM oppfordrer sommerens generalforsamling til å fatte vedtak om å legge til rette for en kirkerettslig registrering i organisasjonen for misjonsvenner som ikke lenger ønsker å stå som medlemmer av Den norske kirke. Rådet er godt ment, men bør ikke uten videre omfavnes av generalforsamlingen. Saken er neppe tilstrekkelig utredet og gjennomtenkt. Forslagets underliggende premisser og mulige konsekvenser er ikke blitt drøftet skikkelig. For ikke å gjøre forslagsstilleren urett, er det riktig å si at det er stor avstand mellom forslagsstillerens forsiktige og balanserte framstilling, og de varierte fortolkninger av vedtaket som verserer ute i misjonsfolket. Mens forslagsstilleren avgrenset seg i flere retninger, betrakter andre – enten med begeistring eller bekymring – forslaget som et første steg mot en ytterligere «kirkeliggjøring» av Misjonssambandet. Dette er ikke uten grunn. For noen har faktisk i ettertid tatt til orde for enda mer radikale tanker enn rådsmøtets. Det er derfor viktig å ta den tid som en trenger for å utrede dette grundig slik at alle misjonsvenner vet hva de er med på.

La oss se på hva denne saken handler om.

En selvstendig og uavhengig misjonsorganisasjon

NLM ble etablert i 1891 som en selvstendig og uavhengig misjonsorganisasjon innen Den norske kirke. Organisasjonens hovedfokus og spesialoppdrag var misjon blant unåde folkeslag. Heimearbeidet har helt fra starten av hatt en egenverdi, men har aldri vært en endestasjon. Arbeidet i Norge inngikk i organisasjonens overordnede internasjonale visjon, ikke motsatt. Slik må det fortsatt være.

NLMs arbeidsmåte har helt fra starten av hatt visse kjennetegn. For det første: «Kinafolket» valgte å være en del av det selvstendige lekmannsarbeidet i landet vårt. De var en del av vennsamfunnet på bedehuset, et hjem for mennesker med ulik organisasjonstilknytning. For det andre: NLM var en selvstendig organisasjon som arbeidet for et bestemt formål som var noe annerledes enn de andre organisasjoners. Der andre hadde et snevrere indremisjonsfokus, opprettet NLM egne lokale foreninger med «Kinas sak» for øye. Pengestrømmen som ble kanalisert fra lokalt til sentralt nivå, ble derfor i hovedsak brukt på arbeid utenfor Norges og Europas grenser. For det tredje: NLM var en interesseorganisasjon for misjon i det norske kirkelandskapet, ikke et kirkesamfunn. Mens andre mennesker i landet utnyttet de pågående demokratiseringsprosessene i samfunnet til å opprette frivillige sammenslutninger som mållag, sanitetsforeninger, avholdslag, idrettsklubber og lignende, ble Kinamisjonsforbundet (nå NLM) opprettet fordi noen hadde et kall til å nå kineserne med evangeliet. Ytremisjonskallet var limstoffet som bandt misjonsvenner med ulik bakgrunn sammen i en organisasjon innenfor frivillig sektor av det norske samfunn.

Verdensmisjonen – NLM's hovedfokus

Verdensmisjonen har også hatt hovedfokus i tiden etter andre verdenskrig. Kina ble stengt, men dører til nye misjonsmarker ble åpnet. Misjonsunderet i Etiopia skulle få en særlig betydning for misjonsfolket. Ytremisjonstanken er og blir hovedpulsåren i Misjonssambandets identitet, ja kjerneelementet i organisasjonens selvforståelse.

Organisasjonen ble strukturert ut i fra hva en mente tjente kallet for verdensmisjonen best. Skulle andre tanker enn denne styre NLMs kirkepolitiske og strategiske veivalg i tiden framover, vil organisasjonens kirkepolitiske kurs og strategiske veivalg endres dramatisk. Skulle dette skje, vil ikke NLM lenger være *misjonssamband* (samband om misjon), men bli noe helt annet. Skulle dette skje, vil en ikke uten videre være tro verken mot intensjonen i organisasjonens grunnregler eller organisasjonens grunnleggere som fikk kallet til å opprette dette arbeidslaget i kristen-Norge. En står i fare for ikke bare å gjøre NLM til noe «annet», men også til noe «mer» enn det organisasjonen hadde som mål å være.

«I kyrkja, men ikkje under kyrkja»

Kinamisjonens grunnleggere var lavkirkelige. De lot seg ikke styre verken av prest eller embete, men var i god haugiansk ånd opptatt av det allmenne prestedømme, evangeliets frie løp, forkynnelse og kristent samfunnsansvar. Løkfolk, nådegaver, dugnad og frivillighet stod i sterk kontrast til embetsvelde, selvhøytidelighet, kappe og krage. NLM var en del av en kristelig folkebevegelse som igjen var en del av en større demokratisk og sosial utviklingsprosess i det norske samfunn. Selv om det fantes reformerte innslag blant vennene, var organisasjonens læregrunnlag evangelisk-luthersk. Bibelsynet var konservativt. De fleste av misjonsvennene var statskirkemedlemmer. Deres statskirkemedlemsskap og organisasjonens kirkepolitiske selvstendighet og plassering var utgangspunkt for det historiske uttrykket «i kyrkja, men ikkje under kyrkja». NLM stod for lekmannslinja, en tredje linje i norsk kirkepolitikk; en linje som mange nå ser ut til å ha glemt hva går ut på.

NLMs kirkepolitiske ståsted vanskeliggjorde på ingen måte at også mennesker med annen kirketilknytning enn statskirken kunne være en naturlig del av arbeidsfellesskapet. Organisasjonen var opptatt av sitt læregrunnlag, men blandet seg aldri borti medlemmenes kirkemedlemskap. Dette ordnet de opp i selv. Både passive og aktive statskirkemedlemmer, frikirkefolk og folk uten formell kirketilknytning, hadde full adgang til å være med i organisasjonen og å engasjere seg for misjonens store sak. Denne friheten og muligheten eksisterer fortsatt. Misjonsvennene står helt fritt i valget av kirkemedlemskap og bør ikke gjøre seg avhengig av organisasjonen NLM for å kunne ordne opp i et høyst personlig veivalg, som egentlig er organisasjonen uvedkommende. NLM skyver heller ingen misjonsvenner vekk om organisasjonen velger å ikke bli formelt kirkeregisert/ trossamfunn/ kirkesamfunn for disse. Skulle noen forlate NLM og lete etter andre fellesskap som følge av dette, har de ikke med dette gitt uttrykk for at en ny kirkerettslig tilhørighet er viktigere for dem enn samlingen om kallet til misjon, ja viktigere enn NLMs grunnregelfestede visjon? Ordet «misjonsvenn» vil kunne få en litt annen betydning enn tidligere.

Rådsmøtets forslag – En kirkepolitisk kursendring

Oppretter NLM nå et eget trossamfunn for bl.a. å imøtekomme frustrerte statskirkemedlemmer, er dette en helt ny kirkepolitisk kurs. Organisasjonen er ikke lenger *bare* en organisasjon, men *også* et *kirkesamfunn*. Ved å gjøre dette, oppretter organisasjonen et kirkerettslig substitutt for det kirkesamfunn som enkeltpersoner helt og holdent av egen fri vilje har meldt seg ut av. Spørsmålet er altså om dette er organisasjonens oppgave. Tar en steget med å melde seg ut av en sammenheng, enten som en samvittighetssak eller som en protesthandling, er det ikke rimelig å forvente at en selv vurderer andre alternativer? Bør en ikke føre det personlige resonnementet til endes og ta ansvar for egne valg? Er det rimelig å forvente at det

samlede misjonsfelleskap skal være villig til å bli et kirkesamfunn for å løse akkurat mine behov? Organisasjonens kirkepolitiske kurs må kun endres dersom dette er tjenlig ut i fra organisasjonens grunnregelfestede formål. Jeg kan ikke se at dette spørsmålet så langt er blitt vurdert ut i fra en slik synsvinkel. Enkeltpersoners «behov» og andre hensyn er blitt satt i førersetet i denne debatten. Det er viktig at organisasjonens oppdrag og egne behov settes først.

Organisasjon og Kirkesamfunn – En prinsipiell forskjell

Det er en prinsipiell forskjell mellom på den ene siden å være et arbeidslag opprettet med tanke på evangelisering og misjon, og på den annen side å være et trossamfunn med det fokus og de forpliktelser som dette fører med seg.

Begrepsbruken i de siste måneders interne debatt i NLM har vært uklar, villedende og misvisende. Det er nemlig ingen saklig dekning for å skjelne mellom disse tre begrepene: a) et offentlig medlemsregister, b) et trossamfunn og c) et kirkesamfunn. Dette er én og samme sak. En kirkepolitisk nykonstruksjon av den type som nå er blitt foreslått i organisasjonen, innebærer rent juridisk at en på samme tid får et register, blir et trossamfunn, blir et kirkesamfunn og at man innordner seg «Lov om trdomssamfunn og ymist anna».

Et offentlig register er mer enn installasjon av et dataprogram på hovedkontoret. Et slikt medlemsregister vil bli et offentlig register for et helt nytt kirkesamfunn. Når dét er sagt, er jeg, som alt nevnt, fullt klar over at misjonsvenner som er positive til dette forslaget, legger ulikt innhold i forslaget og lar det få ulik betydning. Mens mange vil være fornøyd med å opprette et formelt register, vil andre se på dette som et steg på veien mot enda større kirkepolitiske endringer i organisasjonen. Hovedstyret har – kanskje med dette som bakteppe – reservert seg mot forslaget om å la frimenigheter få grunnregelfestet rett til å melde seg inn i organisasjonen. Spørsmålet er likevel om en ikke tar for lett på de drivkrefter som finnes i organisasjonen som presser på for å få dette til på sikt og som vil innebære en gradvis dreining og dramatisk endring i organisasjonens selvforståelse. Det vil nok derfor være viktig at rammene for vedtaket blir tydeligere. Mange er nok usikre på om dette er et første steg i retning av noe de ikke ønsker. Videre vil det være rart om NLM skulle oppfordre noen til å melde seg inn i «et trossamfunn light», som ikke er mer enn en formalitet, og som slett ikke gjør medlemmene av dette trossamfunnet/kirkesamfunnet til mer aktive kirkegjengere enn det passive statskirkemedlemmer er i statskirken. Det er vel ikke særlig entusiasme i å opprette noe nytt, som en samtidig sier ikke skal bety noe som helst?

Hva er viktigst – juss eller teologi?

Juss har aldri vært grunnelementet i NLMs kirkeforståelse. Organisasjonen har en *teologisk* forståelse av kirken. Guds usynlige universelle kirke er synlig tilstede der Ordet forkynnes klart og rent og sakramentene forvaltes rett. Et offisielt kirkemedlemsskap gjør ingen til kristne, og fravær av et offisielt kirkemedlemsskap gjør heller ingen til «kirkeløse» Det er derfor uklart hva «register-sympatisørene» mener å kunne gi sine venner som disse ikke alt har, enten i organisasjonen NLM alene eller gjennom NLM-tilhørighet koblet til medlemskap i statskirken eller et annet luthersk kirkesamfunn. Kirken som teologisk størrelse er alt tilstede i NLMs arbeid. Den etableres ikke ved å opprette et kirkelig register eller ved å bli et kirkesamfunn i juridisk forstand.

Misjonsorganisasjonen er vesensforskjellig fra kirkesamfunnet. Den står mer fritt. Den arbeider, som alle andre interesseorganisasjoner i samfunnet, i forhold til et

definert hovedoppdrag. Den tar ikke utgangspunkt i enkeltmedlemmers kirkelige behov og ønsker, ei heller de forpliktelser og rettigheter som «Lov om trdomssamfunn og ymist anna» gir. Dens fokus er langt mer spisset og målrettet enn kirkesamfunnets. Den tar utgangspunkt i det oppdrag som er definert i grunnreglene.

En nødvendig nyordning eller opprettelse av et kirkepolitisk gatekjøkken?

Det er blitt hevdet av noen av den kirkepolitiske nykonstruksjons tilhengere at NLM ikke trenger en slik nyordning for egen del. Det er helt riktig. NLM kan meget godt utføre sitt oppdrag i verdensmisjonen og sitt arbeid i Norge med utgangspunkt i de fleksible rammer som dagens foreninger og forsamlinger alt har. Hvorfor skal da NLM gjøre noe den som organisasjon ikke har behov for? Organisasjonen kan ikke ta ansvar for de skiftende behov som alle organisasjonens venner til en hver tid måtte ha. NLM er ikke et teologisk og kirkepolitisk gatekjøkken som tilbyr misjonsvennene en variert meny. NLM bør organisere seg og bruke sine ressurser ut fra hva som er mest tjenlig og hensiktsmessig i forhold til organisasjonens hovedoppdrag (jfr. grunnreglene) og ikke ut i fra andre hensyn.

Forsamlingenes muligheter uten å registrere et trossamfunn

NLM har etter hvert fått mange nye forsamlinger. Dette er bra. Forsamlingene kan være en fin tilvekst til misjonsorganisasjonen om de drives og profileres rett. Så lenge de unngår å bli innadventde isolerte enheter som rendyrker egne lokale behov på bekostning av den overordnede strategien for verdensmisjon, og så lenge de ikke bidrar til splittelse blant kristne i lokalmiljøet, kan disse vise seg å være strategisk positive for organisasjonens utvikling. Forsamlingene har likevel noen utfordringer som en ikke skal overse. Mye penger går med til bl.a. nybygg, utstyr, lønninger og intern drift slik at nettoinntektene til arbeid utenfor egen forsamling ikke blir så høye som de burde vært. Også forsamlingene må være en del av NLMs overordnede visjon. Enkelte forsamlinger legger også opp til et bredt, variert program, som er godt og som mange har glede av, men som krever mye oppfølging og store ressurser. Om en er oppmerksom på disse farene og tar hensyn til dem, kan forsamlingene likevel bety mye for NLM i veien videre. Forsamlingene trenger imidlertid ingen kirkerettslig tilknytning for å utvikle seg videre. De kan fungere godt også innenfor nåværende struktur i NLM.

Trenger vi flere frikirkesamfunn?

Tanken om et medlemsregister (som altså er det samme som opprettelse av et trossamfunn) er ikke misjonsstrategisk begrunnet, men begrunnet i enkeltmenneskers behov. Det er neppe NLMs kall å opprette enda et luthersk kirkesamfunn i landet vårt i tillegg til bl.a. Den Norske kirke, Den evangelisk lutherske frikirke og DELK.

Skulle det være behov for flere kirkesamfunn, noe jeg på det nåværende tidspunkt ikke tror, burde en nok i så fall tenke bredere enn NLM. Det er likevel grunn til å spørre om det virkelig er behov for et økt antall frikirkesamfunn i landet vårt og om det er riktig å bruke ressurser på dette. Erfaringer fra mange andre land viser hva en oppsplitting i mange frikirkesamfunn kan føre til. NLM bør ikke bruke sin gode infrastruktur og sine hardt tilkjempede ressurser på et slikt tiltak. Det er neppe vår oppgave. NLM bør derimot ønske medlemmer fra kirkesamfunn velkommen til å engasjere seg i organisasjonen med utgangspunkt i organisasjonens læregrunnlag og misjonskall.

Ingen misjonsvenner kan selvsagt på fritt initiativ hindres i å arbeide for å etablere og registrere nye frimenigheter og kirkesamfunn i Norge, men det må i så fall skje helt uavhengig av NLM. Det vil være svært problematisk om noen gjør dette i regi av NLM med utgangspunkt i NLMs forsamlinger, bygninger, ansatte, økonomi og total infrastruktur. NLMs nåværende struktur burde være sterk og klar nok til å forhindre eventuelle fristelser til «selvtekt» eller «organisatorisk piratvirksomhet».

Misjonsorganisasjonens historiske og strategiske fortrinn

Kirkehistorien viser at protestantisk misjon ble mest effektivt båret fram av selvstendige misjonsorganisasjoner som arbeidet innenfor et kirkesamfunn eller på tvers av ulike kirkesamfunn. Misjonsoppdragets indre dynamikk ble ofte borte der misjonsorganisasjonen og kirkesamfunnet smeltet sammen. Fokus, bemanning og økonomi ble fort navlebeskuende og innadvendt. Noen har brukt Frelsesarmeen og Misjonsforbundet som eksempler til etterfølgelse. Uten å snakke stygt om gode brødre og søstre i andre leire, er det grunn til å påpeke at Frelsesarmeen i Norge først og fremst er kjent som en diakoniorganisasjon. Misjonsforbundet fremstår først og fremst som et kongregasjonalistisk oppbygget indremisjonssamfunn med liten eller ingen totalvekst og har, sammenliknet med Misjonssambandet, et svært begrenset og fragmentert ytremisjonsarbeid.

Svekket samling om NLM's hovedopdrag og skrantende økonomi

Misjon ble tidligere omtalt som «de brennende hjerters sak». Slik vil det fortsatt være. Samtidig er det urovekkende å merke at omsorgen for verdensmisjonen nok er blitt svekket i vår tid, også innen NLM. Selv om ikke dette nødvendigvis er et generasjonsspørsmål, er det grunn til å tro at ytremisjonsskallet ikke står særlig sterkt i ungdomsgenerasjonen. Indremisjonssfokusset derimot, står sterkere.

Mange, særlig de unge, vil gjerne tilhøre et fellesskap hvor deres egne varierte behov dekkes. Dette er vel og bra. Det er god grunn til å legge til rette for og oppfordre til opprettelsen av nære fellesskap med god forkynnelse. Vi trenger samværsformer som gjør det mulig å møte ungdommen på ungdommens premisser og til å formidle evangeliet videre i en ny tid. Solid bibelundervisning og forkynnelse er også viktig for misjonsvennenes kristenliv og misjonsskall. Men ønsker alle å være med på å bringe evangeliet ut til jordens ender? Ja, ønsker en å la dette være hovedsaken? Mye tyder på at en ikke uten videre bør ta dette for gitt. Skal NLM opprette et parallelt *trossamfunn* for enkeltmennesker som ønsker dette, betyr dette at det er *misjonsorganisasjonen* som da forplikter seg på å dekke de kirkelige behov som det nye trossamfunnets medlemmer i alle deler av landet måtte ha fra vugge til grav. De statlige og kommunale tilskudd som blir utløst, har nemlig som forutsetning at medlemmene blir godt tatt hånd om. For *misjonsorganisasjonen* vil dette vil bli svært ressurskrevende både med hensyn til mannskap og økonomi. Og er det rett at de mange som er med i NLM først og fremst for ytremisjonens skyld skal forventes å bidra til å dekke de stadig økende behov i arbeidet i Norge? NLM befinner seg for tiden i en svært vanskelig økonomisk situasjon, og det er derfor viktig å se til at organisasjonens kjernevirksomhet ikke rammes.

Hva gjør vi med vår statskirkefrustrasjon?

Den teologiske utviklingen i Den norske kirke er foruroligende. Det er de fleste i NLM enige om. Uansett kirkepolitisk veivalg, bør NLMs venner fortsatt være en kritisk røst i denne virkeligheten. I denne situasjonen bør en imidlertid være varsom med å tale for høyt om at misjonsvenner som forblir medlemmer i kirken, legitimerer vranglæren.

Selv vil disse hevde at de står fast på kirkens læregrunnlag, som er Skrift og bekjennelse.

En skal også huske på at ingen er medlemmer av statskirken som nasjonal overbygning, men medlemmer av en lokal menighet i statskirken. De lokale variasjoner er store. NLMs medlemmer har alltid funnet alternativer der vranglærende prester har vanskeliggjort lokalt fellesskap om Ord og sakrament. Det vil vi fortsatt kunne gjøre. Å gi våre venner gode fellesskap lokalt er langt viktigere enn å gi dem enda et nytt luthersk trossamfunn nasjonalt. For øvrig understreker Det nye testamentet at den universelle kristne kirke alltid framstår som lokale størrelser.

Samtidig er det viktig å ta innover seg at vi lever i en tid hvor kristentroen møter motstand. Dette kan vi ikke flykte fra eller gjemme oss unna. Det kan være grunn til å spørre om det er rett å trekke seg unna de arenaer hvor kampene mot vranglæren utkjemper. Bør ikke nettopp vi, som er vant med å arbeide for kristendommens utbredelse i andre land og under vanskelige kår, våge å bli «skitten på fingrene»? En statskirke uten NLM-venner mister en viktig kritisk røst, og et NLM uten statskirken mister en god kontakflate til det norske folk. Det er god grunn til å tenke seg om. Å bidra til å rive ned eksisterende strukturer er ikke vanskelig, men å bygge opp et godt og troverdig alternativ er langt vanskeligere.

Det er ingen grunn til å bagatellisere den uro som finnes i bedehus-Norge over kirkesituasjonen og bruddet med statskirken som mange enkeltpersoner er beredt til å ta. Samtidig er det heller ingen grunn å bagatellisere det arbeid og de ressurser som skal til for å etablere et godt, troverdig og samlende alternativ, som både dekker enkeltkristnes behov og som bidrar til å holde misjonsfolket i landet vårt samlet i innsatsen for Misjonssambandets grunnregelfestede oppdrag. For å svare fyllestgjørende på mange krevende spørsmål, vil en i hvert fall måtte bevilge seg mer tid. Hastverk er som oftest lastverk. Samtidig vil det være grunn til å spørre om dette er NLMs kall og oppgave og om det er verdt å gå inn i noe som en kan risikere «å brette nakken på».

Forsamlinger – husfelleskap – ytterligere fragmentering

Utviklingen av NLM-forsamlinger i nyere tid er alt nevnt. Forsamlingsbygging er ikke siste kapittel i organisasjonens historie. I skrivende stund observeres nye utviklingstrekk i bedehuslandskapet som utfordrer både forening, forsamling, misjonslag, krets og organisasjon. Noen steder er «nymotens» forsamlingsbygging alt blitt «gammeldags»! Såkalte husmenigheter eller husfelleskap har dukket opp i enkelte bygder. Disse er – i likhet med kirkevekstfilosofien – å betrakte som utenlandsimport. Husfelleskapene eller husmenighetene fremstår i noen tilfelle som isolerte enheter med lite innsyn, med uklar læremessig profil og med løs tilknytning til NLM.

Samtidig ser vi at noen utnytter (eller «misbruker»?) organisasjonens infrastruktur. Parolen er ikke lenger «I kyrkja, men ikkje under kyrkja», men er kanskje blitt «I Misjonssambandet, men ikkje under Misjonssambandet»?

Også slike utviklingstrekk kan være et argument for å være varsom med kirkepolitisk eksperimentering. Organisasjonsstrukturen i NLM bør videreutvikles og styrkes, ikke fragmenteres; ikke for organisasjonens skyld, men fordi at organisasjonens hovedmål ikke skal bli skjøvet til side av nye agendaer og interesser.

Konklusjon og forslag

Forslaget om å opprette et nytt trossamfunn parallelt med organisasjonen NLM vil nok ikke, om det skulle få tilslutning, innebære store endringer over natta, men forslaget innebærer likevel noe helt nytt som kan få følger på sikt. NLMs kirkepolitiske kurs blir med dette endret. Opprettelsen av *trossamfunnet NLM* kan skape store forventninger i heimearbeidet som *misjonsorganisasjonen NLM* må bruke store ressurser på å etterleve. Behovene i Norge er økende. Misjonssambandet må møte noen av behovene, men må samtidig i en økonomisk vanskelig tid være villig til å prioritere. NLM kan stå overfor valget om organisasjonen faktisk primært ønsker å være en ytre misjonsorganisasjon fortsatt.

I denne situasjonen legges følgende alternative forslag fram:

1. Misjonssambandet bør fortsatt være en selvstendig evangelisk-luthersk misjonsorganisasjon og ikke et kirkesamfunn. Misjonssambandets arbeid i forening, forsamling osv. bør videreutvikles og styrkes med utgangspunkt i nåværende organisasjonsstruktur.
2. Misjonsvennene bør fortsatt selv få avgjøre hvilket kirkesamfunn de ønsker å tilhøre, enten de velger å forbli medlemmer av Den norske kirke, medlemmer av en eller annen frikirke, eller om de velger å være juridisk, men ikke teologisk, kirkeløse.
3. NLM har som organisasjon fremdeles frihet til å forkynne Guds Ord, samles om Ord og Sakrament, skape gode fellesskap alene eller sammen med andre, og til å målbære vårt hovedoppdrag: Verden for Kristus.
4. Foreningen og vennsamfunnet på bedehuset, det åndelige fellesskap der mennesker fra ulike organisasjoner er representert, vil bli ytterligere svekket dersom NLM blir kirkesamfunn.
5. Et forslag om å opprette et eget trossamfunn er en såpass vesentlig endring i NLMs historiske kirkepolitiske profil at det forutsetter en grunnregelendring/grunnregeltilføyelse, som vil kreve et GF-vedtak med 2/3 flertall. Det er derimot lite trolig at et slikt vedtak vil få 2/3 flertall.
6. Vi befinner oss i en historisk kirkelig brytningstid i landet vårt. Det er stor bevegelse i bedehus-Norge. Det er tegn til oppbrudd. Stadig nye problemstillinger og begivenheter dukker opp, som en pr. dato ikke fullt ut ser konsekvensene av og som krever grundigere analyse og gjennomtenkning. Det vil i den sammenheng være nødvendig med mer tid til en bredere drøfting av NLMs plass i et gradvis endret kirke- og organisasjonslandskap. Saken om kirkerettslig registrering eller opprettelse av et eget trossamfunn i NLM bør derfor utsettes til dette er gjort. Misjonsfellesskapet er ikke tjent med forhastede løsninger.

Kirkelig registrering – fordeler og ulemper

Av Jon Kvalbein, pensjonert lektor

Innsyns redaksjon har utfordret meg til å skrive om fordeler og ulemper ved et eventuelt tilbud om kirkelig registrering i NLM.

Det er allerede et faktum at noen misjonsvenner har meldt seg ut av Den norske kirke. For noen av disse var det et samvittighetsspørsmål. Skal vi vurdere fordeler og ulemper ved en kirkelig registrering, må vi først forsøke å forstå hvorfor spørsmålet om utmelding er blitt mer aktuelt nå enn før?

Bibelstridig kirkevedtak

Kirkemøtet 2007 vedtok å åpne for at homofile som lever i samboerskap kan få vigslende stillinger i kirken. Vedtaket gav grønt lys for ulik praksis i de ulike bispedømmene, avhengig av biskopens og bispedømmerådets syn. Stikk motstridende syn ble legitimert til tross for at Bibelen entydig avviser homofilt samliv (se eks. Rom 1,18-32 og 1 Kor 6,9f). Det dreier seg om «skammelig utukt» som setter mennesker utenfor Guds rike, dersom de ikke omvender seg. For første gang i Den norske kirkes historie fattet Kirkemøtet – som nå er kirkens øverste organ – et vedtak som innebærer at Skriften er satt til side som lærenorm. Her dreier det seg om bibelsynet, rettferdiggjørelseslæren og Guds bud.

Ingen biskop har sagt at et ja til homofilt samliv er uttrykk for vranglære. Alle har oppfordret til respekt for ulike syn. Alle har derfor bidradd til et «samspill mellom retningene». Denne form for brobygging mellom bibeltro og liberal teologi ble avvist på Calmeyergatemøtet i 1920. Frivillige kristelige organisasjoner tok da et oppgjør med den tids liberale teologi: «Innenfor det frivillige kristelige arbeid vil vi våke over at det som tillitsmenn og arbeidere kun velges folk som uforbeholdent stiller seg på Skriftens grunn etter vår kirkes bekjennelse.» En skulle avstå fra frivillig samarbeid med vranglærere. At det den gangen var andre stridsspørsmål som stod i fokus, har i denne sammenhengen mindre å si.

Bibelstridig kirketenkning

Folkekirken bygger på en ubibelsk kirketenkning. I 1965 skrev Andreas Aarflot i Luthersk Kirketidende: «Vi bør rense begrepet 'offisiell kirke' slik at vi kan si med frimodighet: Jeg tror på en hellig, alminnelig, offentlig, offisiell kirke, så lenge denne har Ordet og sakramentene og tjenesten.» Denne kirketenkningen er feilaktig. For det første identifiserer Aarflot vår offisielle kirke med den kirke vi bekjenner i trosbekjennelsen. Men den offisielle kirke består av mange døpte som er negative eller likegyldige til Kristus og Skriften. De tilhører ikke «de helliges samfunn» – Guds folk. For det andre sier vår bekjennelse at kirken er de helliges samfunn der evangeliet forkynnes rett og sakramentene forvaltes rettelig. Det er ikke nok å «HA Ordet og sakramentene». Det er den RETTE forkynnelse og sakramentforvaltning som er kirkens ytre kjennetegn. Skal vi oppsøke Guds menighet på jorda, skal vi gå der budskapet er rett, dvs i samsvar med Guds Ord.

Kirkeordning er et spørsmål om hensiktsmessighet. Vi kan drøfte om vi bør ha folkekirke eller frikirke, om vi vil ha et uavhengig lekmannsarbeide i kirken – med eller uten kirkelig registrering. Alt dette er ordningsspørsmål, der vi kan tenke ulikt om hva som er tjenlig på ethvert sted til enhver tid. Men når det gjelder synet på hva kirken

er, må vi tenke bibelsk. Det er et bekjennesspørsmål. Vi bekjenner troen på «en hellig alminnelig kirke, de helliges samfunn». «De helliges samfunn» er tatt med for å forklare hva den hellige alminnelige kirke er. Den er ikke en organisasjon, ikke noe synlig – for alt vi bevitner i trosbekjennelsen er noe vi tror, men ikke ser. Vi tror at det finnes en flokk i denne verden som tilhører Gud, som er frelst og rensset ved Jesu forsoningsblod. Dette er den egentlige kirke som bare Gud kjenner. I verdens kirkesamfunn og kristelige organisasjoner vil det alltid finnes hyklere som lever med i kirkens liv, men ikke tilhører Guds folk. Evangeliet skal forkynnes til frelse, slik at stadig nye kan legges til Guds folk. Samtidig skal forkynnelsen avsløre hykleriet, slik at de vekkes fra sin egenrettferdighet og vender seg tilbake til Guds nåde i Kristus.

Rett forkynnelse innebærer både læretukt og kirketukt. Ludvig Hope brukte et sterkt uttrykk om dette. Han skrev at «daukjøttet» måtte falle av. Evangeliet måtte forkynnes slik at mennesker fant frelsen i Kristus og fikk del i misjonskallet. Men han var klar over at en rett forkynnelse også ville skape et skille. De som ikke vil bøye seg for Ordet, måtte ikke få innflytelse på hvordan misjonen skal ledes.

Bibelstridig forkynnelse

I folkekirken får vi stadig høre at Gud er glad i alle. Jo, Gud vil at alle mennesker skal bli frelst. Hans oppsøkende kjærlighet omfatter alle. Men samtidig hviler Guds vrede over alle som avviser Kristus: «Den som tror på Sønnen, har evig liv. Men den som ikke vil tro på Sønnen, skal ikke se livet, men Guds vrede blir over ham.» (Joh 3, 36). Begge deler må forkynnes. I Den norske kirke er det dyp uenighet om det finnes noen evig fortapelse. Der det forutsettes at alle dømte er fullverdige medlemmer av kirken, uansett hva de tror og hvordan de lever, oppstår det en negativ holdning til forkynnelse av vekkelse og omvendelse.

Læresplittelsen i Den norske kirke er et faktum. Men misjonsvenner i NLM vil oppleve læresplittelsen på ulik måte. Mange vil vise til at folkekirken alltid har vært en statlig konstruksjon der vranglæren har fått rom. Vi har en god prest der vi bor. Vårt kall er å drive misjon på bibelsk grunn uten å la oss distrahere av hva som skjer i kirken for øvrig. Vi skal være lys og salt. Vi bør bruke den kontaktmulighet folkekirken gir, til å forkynne og vitne om Bibelens Kristus. Trekker vi oss ut, overlater vi folkekirken til de liberale. Det er all grunn til å respektere en slik holdning.

Noen håper også at det kan komme en ny Hans Nielsen Hauge som kan fornye kirken innenfra. De tenker kanskje på prestevekkelsen ved Gisle Johnson og den senere starten av Menighetsfakultetet. Men dette skjedde i en tid da presten var kirken. For å snu teologien i en folkekirke i dag, må det mere til. Kirkens organer må i så fall endre kurs, en bred folkeopinion må snus. Dagens MF fremmer samspill mellom retningene. Folket mangler den kristne kunnskapen som skolene tidligere formidlet. Dersom ikke Gud griper inn på en måte som sprenger våre forestillinger, er det lite i vår samtid som peker mot en snarlig åndelig vårløsning.

Uten kirkemedlemskap?

Ikke få oppleve kirkemedlemskapet som et samvittighetsproblem. Er ikke folkekirken blitt en forførende løgnkirke? Blir jeg selv påvirket slik at jeg sakte og umerkelig godtar bibelstridig lære? Kan jeg protestere for all verden, og samtidig følge med på ferden? Hvis en ateist skulle bli omvendt, vil jeg da kunne anbefale ham medlemskap og kirkegang i den folkekirken jeg selv er medlem av? Kan jeg overfor en etiopisk kirkeleder forsvare at jeg er medlem av en kirke som har gitt grønt lys for homofilt samliv? Spørsmålet blir: Har NLM noe ansvar for misjonsvenner som melder seg ut

av Den norske kirke? Skal NLMs råd bare være: Du trenger ikke å være medlem i noe kirkesamfunn.

Gud kjenner sitt folk. Registrering betyr ikke noe, det viktige er om vårt navn står skrevet i livsens bok i himmelen. Noen vil være tilfreds med en slik løsning. Selv er jeg ikke rolig for å gi et slikt råd. Om den sanne kirke er usynlig, skal troens vitnesbyrd komme synlig til uttrykk. Tro er ingen privatsak. En ytre tilslutning til et kirkesamfunn er også en form for vitnesbyrd. Vi lavkirkelige blir ofte anklaget for et spiritualistisk kirkesyn. Oftest skjer dette på sviktende grunnlag. Men vi bør ikke gi råd som fyrer opp under en slik anklage. Dessuten: Står jeg utenfor ethvert kirkesamfunn, blir jeg i statens statistikk registrert sammen med ateister som står utenfor enhver religiøs tilknytning. Om alle kristne skulle velge en slik løsning, vil det gi et underlig inntrykk.

Skal så NLMs råd være: Meld deg inn i en eksisterende luthersk frikirke. Det finnes flere alternativer. Den evangelisk-lutherske frikirke har eksistert i mange år, men den minner i dag om en folkekirke i miniatyr. Den er innmeldt i Det lutherske verdensforbund og rommer mange av de læremessige spenninger som preger Den norske kirke, bare i mindre grad. Det evangelisk-lutherske kirkesamfunn (DELK) er et mer nærliggende alternativ. Men de har få menigheter i avgrensede deler av landet. Andre lutherske kirker er enda mindre og lite tilgjengelige.

Vi tenker her på misjonsvenner som regner NLM som sitt åndelige hjem og ønsker å tjene misjonens Herre i eksisterende misjonsforsamlinger og foreninger. Skal de bes om å søke medlemskap i et kirkesamfunn der de ikke vil være aktive? Vil disse kirkesamfunnene ønske slike passive medlemmer velkommen? Er det ikke da mer ryddig og tjenlig å tilby disse en form for registrert kirketilknytning til NLM?

På dette siste spørsmålet vil jeg svare ja. Vi bør beholde disse misjonsvennene i misjonen. Når dette er sagt, må jeg si at jeg også forstår motforestillingene. De er reelle.

Motforestillinger og motargumenter

Risikerer vi ikke da få en organisasjon med A- og B-medlemmer, idet noen er medlemmer av kirkesamfunnet, andre ikke? Mitt svar er at dette må aktivt motvirkes ved at vi respekterer hverandres valg. Ingen som har meldt seg ut, må si: Dersom du tar Skrift og bekjennelse alvorlig, må også du gjøre det samme. Og de som blir stående i Den norske kirke, må ikke si: Du som har meldt deg ut, har sviktet lekmannslinja. Idealet må være at ulike kirketilknytninger ikke merkes verken i foreninger eller misjonsforsamlinger. Vi står sammen i arbeidet på like fot. Ved valg til hovedstyre, kretsstyre eller andre verv, skal kirkemedlemskap ikke være noe argument. Å vise en slik holdning kan være krevende. Men i en organisasjon som mener at kirkeordning er et spørsmål om hensiktsmessighet, burde dette ikke være noe prinsipielt problem. NLM vil ikke være den første organisasjonen som rommer egenregistrerte kirkemedlemmer. Både Frelsesarmeen og Misjonsforbundet har positive erfaringer.

Vil ikke en kirkelig registrering føre til ekstrautgifter for misjonen, slik at ytremisjonsarbeidet lider? Spørsmålet er viktig. Kirkemedlemskap i NLM vil utløse kommunal og sentral offentlig støtte som kommer NLM til gode. Den informasjonen som myndighetene ber om, krever ikke mye arbeid. NLM døper allerede. Det gis tilbud for konfirmanter flere steder. Manglene på kristendomsopplæring i skolen gjør det nødvendig å satse mer på opplæring uansett om ordningen med registrering opprettes eller ikke. Om NLM skulle bli bedt om å medvirke ved begravelser i større grad enn i dag, bør slike anledninger betraktes som positive muligheter til forkynnelse

og sjelesorg. Få steder møter vi ikke-troende mennesker så åpne for Guds ord som ved en begravelse.

Vil ikke et kirkelig register med tiden kunne omfatte medlemmer som har falt fra troen? Dette må vi tenke grundig over. Døpte kan meldes inn av foreldrene. De kan selv velge å bli strøket når de er blitt 15 år. Men ingen bør presses til å ta et slikt valg i en ungdomstid da følelsene ofte svinger. Men en bør få ordninger som fører til at en ikke blir sittende med et medlemskartotek med mange passive medlemmer.

Vil ikke en kirkelig registrering føre til at NLM på sikt utvikler seg i retning av en frikirke, særlig dersom mange misjonsvenner melder seg inn? Nå har NLM i de senere år satset sterkt på egne misjonsforsamlinger. Den tradisjonelle tenkningen «kirken om formiddagen og bedehuset om kvelden» er nok på vei ut mange steder. Mange unge familier ønsker tilknytning ett sted. I denne utviklingen ligger utvilsomt en frikirkelig tendens. Enkelte forsamlinger har mottatt impulser fra amerikanske menigheter som ikke deler våre lekmannsidealer. Her står presten i sentrum, den åndelige vekst måles i aktiviteter, og forkynnelsen er preget av psykoterapeutisk rådgivning. Vi må ikke miste den sentrale forkynnelsen av lov og evangelium. Vi trenger forsamlinger basert på nådegavene og det alminnelige prestedømme. Og samtidig med forsamlingsatsingen bør foreningene styrkes i antall og betydning. Alle som er med i en forsamling, bør samtidig være med i en forening. Der kan bibelsamtalen, forbønnen og den personlige omsorgen få en spesiell plass. I grisgrendte strøk vil foreningen for mange være det eneste alternativet. Enkelte steder vil misjonsvenner være aktivt med i misjonen selv om de er alene. Jeg ser ingen grunn til at NLM skal ta initiativ til å opprette lokale frikirkeforsamlinger i tillegg til misjonsforsamlinger og foreninger.

Selv tror jeg ikke at mange misjonsvenner straks vil melde seg ut av Den norske kirke. Dersom tallet med årene skulle øke sterkt, vil dette komme som en naturlig følge av store endringer i det kirkelige landskapet. NLM bør likevel fortsatt være en misjonsorganisasjon. Det vi nå bør sørge for, er å gi NLM mulighet til å kombinere læremessig fasthet med en fleksibel organisasjonsstruktur.

Vår største utfordring er å holde fast ved en bibelsk forkynnelse. Uten sann forkynnelse av lov og evangelium, ingen gjenfødelse og åndelig fornyelse. Uten Gudskapt liv er våre organisatoriske former uten verdi. Kommende generalforsamling i NLM blir preget av ordningsdebatt. Ved neste anledning bør forkynnelse og opplæring stå i fokus.

Del 2: Ekklesiologi, kirkerett og mulige veivalg

Den kristne kyrkja – eit verdsvidt Gudsfolk i lokale forsamlingar

Av Arne Redse, professor ved Fjellhaug Misjonshøgskole

Saka og spørsmålet er om NLM skal registrere seg som trussamfunn etter regelverket i «Lov om trudomssamfunn og ymist anna». Bakgrunnen er at ein del NLM-venner har meldt seg ut av Den norske kyrkja (Dnk), og kanskje stadig fleire kjem til å gjere det. Desse lurar på om dei då bør melde seg inn i eit anna offentleg registrert trussamfunn i staden. Av dei som lurar på dette, er det mange som ønskjer at NLM skal la seg registrere som trudomssamfunn etter den nemnde lova for såleis å kunne tilby eit alternativt offentleg registrert trussamfunn.

Denne artikkelen siktar mot å presentere eit oversyn over visse grunnleggande føringar: Kva er «kyrkja» for noko i bibelsk og luthersk perspektiv? Kva er eit kyrkjesamfunn, eller kristent trussamfunn/ «trudomssamfunn»? Kva kjenneteiknar den kristne forsamlinga? Kven er eigentleg den enkelte kristne si forsamling i vårt nokså samansette kyrkje- og bedehuslandskap?

Den andre artikkelen eg bidreg med i dette nummeret av Innsyn, set søkelyset på dei ulike relasjonane NLM-venner kan ha til dei lokale forsamlingane i Den norske kyrkja (Dnk), og tilhøvet til NLM som trussamfunn, kyrkjeorganisasjon eller forsamlingsorganisasjon eller kva ord ein vil bruke. Eg spør mellom anna kor naudsynt og nyttig det er å registrere NLM som ein kyrkjeorganisasjon etter «Lov om trudomssamfunn og ymist anna». Og eg spør kva NLM bør tilby desse som har meldt seg ut av Dnk, og som ønskjer å utøve all sin felleskristelege/ forsamlingskristelege aktivitet innan NLM.

Guds universelle folk samla i lokale forsamlingar

Eg vil starte med å framheve nokre grunnleggande og for våre spørsmål relevante tankar om kyrkjeomgrepet slik vi finn det er teikna i NT og relatere dette biletet til våre norske forhold. Først vil eg trekke fram det bibelske innhaldet i det greske ordet vi omset til kyrkje og kyrkjelyd/ menighet/ forsamling. Dernest vil eg seie litt om den kristne forsamlinga sine naudsynte kjenneteikn og oppgåver.

Orda «kyrkje» og «kyrkjelyd» – eller «forsamling»

Det norske ordet «kyrkje» vert brukt i fleire tydingar. Vi tenkjer kanskje først på kyrkjehusa. Mykje brukt er også tydinga kyrkjesamfunn, altså ein kyrkjeorganisasjon, f.eks. Den norske kyrkja. I Bibelen og vedkjenningskriftene er ordet «kyrkje» ikkje brukt i desse to tydingane.

I Bibelen dekkjer ordet «kyrkje», eller «kyrkjelyd» («menighet»), som er eitt og same ordet i den greske grunnteksten («ekklæsia»), to omgrep: (1) Det kan dreie seg om alle sanne kristne i alle kyrkjelydar frå alle kyrkjesamfunn i heile verda, altså heile Guds folk. Det er denne tydinga vi finn i Den apostoliske truvedkjenninga. (2) Det kan også dreie seg om ei lokal kristen forsamling, altså det vi kallar ein kyrkjelyd (bokmål: menighet). I Det norske bibelselskapet sin bibel vert det greske ordet «ekklæsia»

omsett med ordet «kyrkje» (bokmål: «kirke») når det er meint Guds folk i heile verda. Når det er meint ei lokal forsamling, vert det i den siste nynorskomsetjinga omsett med ordet «forsamling» – i dei tidlegare nynorskomsetjingane heitte det «kyrkjelyd». På bokmål vert det framleis omsett med ordet «menighet». Den eine verdsvide kyrkja (Guds folk) kjem synlig til uttrykk i sine lokale forsamlingar. I CA 7 heiter det: «Kyrkja er forsamlinga av dei heilage [dei kristne], der evangeliet vert lært reint og sakramenta forvalta rett.» Vi legg merke til at korkje i Bibelen eller i vedkjenningskriftene er det nemnt noko om kyrkjeorganisasjonar i tydinga samanslutningar eller nettverk av mange forsamlingar.

Mange forsamlingar vel likevel å slutte seg saman med likelærande forsamlingar i ein felles interesseorganisasjon eller eit lausare nettverk. Andre forsamlingar vel heller å la vere å slutte seg til ein fellesorganisasjon. Spørsmålet om kva ein skal gjere i så måte, er eit spørsmål om kva som er mest tenleg ut frå den lokale situasjonen. Store samanslutningar har lett for å verte sentralstyrte, medan Bibelen legg vekta på den enkelte forsamlinga som ein einskap med eige ansvar for korleis den fungerer. På den andre sida er gjensidig aksept, kontakt, samhald, omsorg i eit kjærleikens fellesskap og samarbeid om felles oppgåver, som for eksempel den vidare utbreiinga av Guds folk i form av planting av nye forsamlingar, nært og fjernt ved evangelisering og misjon, ei viktig og naudsynt side ved det å tilhøyre eit verdsvidt Guds folk. Ein ikkje liten del av ei forsamling si verksemd utover forsamlingsgrensene vil naturleg nok måtte dreie seg om tiltak i samarbeid med andre forsamlingar ut frå einskapen ein kjenner i Kristus. At ein slik einskap i kjærleik får utfalde seg på ulike måtar, er ikkje eit adiaforon.

Dei norske lutherske misjonsorganisasjonane har ikkje eksportert det statskyrkjelege kyrkje- og organisasjonsbildet til misjonsmarkene. Ein har heller i stor grad kopiert Den Evangelisk Lutherske Frikyrkja sitt synodale system. Pinsevevannane sitt kongregasjonalistiske system, der dei enkelte forsamlingane si tilknytning til ein felles organisasjon er svært laus, kan i lengda gje for lite rom for gjensidig støtte, rettleiing og korrigering og for stor opning for at sterke leiarpersonar med uheldig påverknad får utfalde seg fritt. Uansett system er poenget at ein finn ei form for samarbeid og organisering av samarbeidet som reflekterer at den lokale forsamlinga på den eine sida i prinsippet er å forstå som ei sjølvstendig eining, og på den andre sida høyrer saman med og samarbeider med andre forsamlingar som ein del av det verdsvide gudsfolket. I så måte må ein finne fram til organisasjonsformer som fungerer godt under dei lokale tilhøva.

Medlem i ei lokal forsamling – berre indirekte i ein kyrkjeorganisasjon

Den norske kyrkja (Dnk) er den største fellesorganisasjonen for lutherske forsamlingar i Noreg. Ein vert medlem av Dnk ved å verte medlem av ei lokal forsamling innan Dnk, enten ved dåp eller ved innmelding. Ein er altså medlem av Dnk gjennom å vere medlem i ei lokal forsamling. Det er ikkje mogeleg å vere medlem av Dnk utan gjennom ei lokal forsamling. Dersom ein flyttar til ein stad utanfor soknegrensene til den forsamling ein tilhøyrer, vert medlemskapen automatisk overført til den forsamlinga ein soknar til geografisk på den staden ein flyttar til. Vil ein melde seg ut av Dnk, må ein følgjeleg melde seg ut av den lokale forsamlinga ein geografisk soknar til. Det er altså den lokale forsamlinga ein melder seg ut av. Utmeldinga av fellesorganisasjonen Dnk følgjer berre som ein konsekvens av at ein melder seg ut av den lokale forsamlinga. Når nokon har meldt seg ut av Dnk, som det gjerne vert uttrykt, så er altså saka at vedkomande har meldt seg ut av

ei lokal kristen forsamling som tilhører fellesorganisasjonen Dnk. Å seie at ein er medlem av Dnk, eller har meldt seg ut av Dnk, er såleis nokså upresist.

Dette er ikkje flisespikkeri. Teologisk sett er denne distinksjonen avgjerande viktig. For vi må teologisk vurdert tilhøyre ei forsamling, enten den vi vart døypte inn i, eller ei vi seinare har flytta over til. Men om forsamlinga vi tilhører, bør vere medlem av ein fellesorganisasjon, slik som forsamlingane i Dnk er det, er som sagt eit spørsmål om kva som er praktisk tenleg så lenge organisasjonen er læremessig bibelsk fundert.

Den kristne forsamlinga sine kjenneteikn og oppgåver

At ei forsamling er ei kristen forsamling, kjem til uttrykk ved spesielle kjenneteikn. Samlingsformene, kan vere nokså forskjellige. Gudstenestene kan leggest opp forskjellig. Utanom dei regelmessige gudstenestelege samlingane kan det vere mange eller få aktivitetar for alle eller for dei forskjellige gruppene forsamlinga naturleg let seg inndele i. NT gjev oss ingen konkrete føreskrifter for korleis ei forsamling bør ordne seg i så måte. Variasjonsbreidda er derfor stor. Kva er då dei felles kjenneteikn for alle kristne forsamlingar?

Dei naudsynlege kjenneteikna

Alle kristne forsamlingar er særmerkte ved tre grunnleggande kjenneteikn. Desse er nådemidla: Guds ord, dåpen og nattverden (jf. CA 7). I ei kristen forsamlinga vert Guds ord forkynt. Forsamlinga underviser barna i den kristne trua og vitnar for kvarandre og formanar kvarandre ut frå Guds ord.

Men denne formidlinga av Guds ord er ikkje berre ei intern sak for ei kristen forsamling. Like viktig er det å forkynde for verda gjennom evangelisering og ytremisjon. Ei kristen forsamlinga skal etter sitt vesen vere «misional», seier vi. Det er ein del av ei kristen forsamling sin identitet at den er send til verda som Kristi vitne. Liksom Jesus var send av Faderen, slik sender han oss (Joh 20:21f). Spesielt viktig er det å vere med å nå dei unåde folkegruppene med evangeliet.

Eit fjerde kjenneteikn er bøna. Gjennom nådemidla vender Gud seg til forsamlinga og den enkelte. Han talar til sitt folk og handlar med sitt folk. Når forsamlinga ber og lovprisar Gud, er det ho som vender seg til Gud i tillit til han og opphøyer han (jf. Apg 2,42). Bøna kan vanskeleg utelukkast som eit naudsynt kjenneteikn på ei sann kristen forsamling.

Fellesskapet i forsamlinga skal vere eit fellesskap der medlemmene viser omsorg for kvarandre og tilgjev kvarandre. Ein kristen er framleis synder, men har fått erfare Guds tilgjeving. Då bør ein sjølv lettare kunne tilgje andre (jf. Matt 18,21-35 og fjerde bøna i Fadervår). Det høyrer med å vere romslege i syn og haldningar til mange ting som ikkje direkte har med klare læresetningar om kristen tru og liv å gjere.

Den fellesskapsorienterte forsamlinga viser omsorg for medmenneska også utanfor samlingsfellesskapet, spesielt for naudlidande og hjelpetrengande av forskjellig slag. Kristne forsamlingar har sidan oldkyrkja si tid drive eit omfattande diakonalt arbeid. Det er ein kristen si plikt i samsvar med Guds gode bod å hjelpe menneske som spesielt treng hjelp. Det er derfor misjonsarbeidet i dei fleste tilfelle inkluderer diakonalt arbeid i form av helsetilbod, jordbruksutvikling, utdanningstilbod og rein naudhjelp der det trengst.

Teikn og under er også å forstå som meir eller mindre vanlege kjenneteikn for den kristne forsamlinga. Det varierer mykje kor naudsynt og tenleg det er for ei forsamling å oppleve meir mirakuløse ting. Det kan synes som at Gud grip inn på meir underfulle måtar i forsamlingar som opplever motstand og forfølgning og i samfunn der vonde

makter vert tilbedde og har friare spelerom. Demonutdrivingar er ikkje uvanlege i kulturar der vonde makter vert tilbedde og har påverknadskraft.

Kristne opplever motstand og forfølgning i mange deler av verda. Jesus profeterte at etterføljarane hans må rekne med motstand og forfølgning (jf. Matt 10,16-22 og 28). Det vart fortalt at alle apostlane utanom Johannes leid martyrdøden.

Tenesta med nådemidla – nådegåvene

Eit av bileta Paulus brukar på kyrkje, er Kristi lekam. Kristus er hovudet og forsamlinga kroppen med alle lemmene (jf. Ef 1,22f; Rom 12,5; Kol 1,18). Det er hovudet med hjernen som dirigerer kroppen. På same måte er det Kristus som rår over kyrkja gjennom Guds ord. Som lemmer på same lekamen er kyrkja sine medlemmer nært knytte til kvarandre i eit organisk fellesskap og knytte til Jesus Kristus som hovudet.

Kvart enkelt medlem av Kristi lekam har sin spesielle funksjon. Ei hand gjer ikkje det same som ein fot. På same måte har dei enkelte kristne ulike oppgåver i forsamlinga (jf. 1 Kor 12,12-20). Nokre er fulltidstilsette. Det gjeld vanlegvis presten, som også kan kallast eldste, tilsynsmann, pastor, forstandar eller forsamlingsleiar. Ansvar for at nådemidla vert forvalta, er heile forsamlinga si sak (det allmenne prestedømme). Men i praksis er det ei oppgåve ein kallar ein eller fleire personar til (jf. CA 14). Desse får ansvar for at denne tenesta vert ivareteken på ein god måte i samsvar med Skrifta.

Nokre kan vere deltidstilsette til bestemte oppgåver. Mange gjer ein innsats som frivillige medarbeidarar. Alle er meir eller mindre med i fellesskapet når forsamlinga kjem saman til gudsteneste og i andre samanhengar. For alle kristne er i liv og gjerning kalla til å vise tillit til Gud, kjærleik til medmenneska og ansvarleg forvaltning av skaparverket.

Oppgåvene og funksjonane dei kristne vert kalla og utrusta til å utføre i forsamling si, vert kalla nådegåver. Det er Den Heilage Ande som på ein spesiell måte utrustar den enkelte kristne for desse oppgåvene, og leier, hjelper og styrker den enkelte i dei oppgåvene han/ho er gjevne i forsamlinga. I mange tilfelle synest det å vere naturlege evner og anlegg som på denne måten vert helga til ei teneste for Gud. Forsamlingsleiarntenesta/ prestetenesta er ei sentral nådegåve. Nokre nådegåver merker seg ut som meir overnaturlege evner og oppgåver enn andre. Det gjeld f.eks. profetigåva, tungetalen og gåva til å lækje ved bøn. Etter omtalen av nådegåvene i 1 Kor 12 går Paulus over til å snakke om kjærleiken som det viktigaste av alt i tenesta for Gud og medmennesket. Utan kjærleik og tenestevilje er spesielle nådegåver ingenting verdt (jf. 1 Kor 13,1-3).

To oppgåver (nådegåver) gjeld alle kristne: Alle har til oppgåve å be for forsamlinga si og for alt Guds folk, ikkje minst for forsamlinga si deltaking i verdsmisjonen. Forbønnenstenesta er ei viktig oppgåve i gudstenesta. Alle har også til oppgåve å gje til kristent arbeid etter kva ein har å gje av, ikkje minst gje til misjonsarbeidet. Gjevartenesta vert markert i gudstenesta ved ofringa av pengar. Både forbøna og ofringa har høyrte med til gudstenesta heilt frå oldkyrkja si tid.

Hovudoppgåva og det overordna målet for Guds folk i verda er å nå alle folkeslag med evangeliet. Derfor forkynner og underviser Guds folk i kyrkjer, skular, heimar og elles der menneske kan samlast. Ved Den Heilage Ande leier Gud folket sitt i dette verdsvide oppdraget.

Den skjulte og den synlege kyrkja

Berre Gud kan vite om eit menneske som tilhøyrrer ei konkret forsamling, verkeleg trur på han. Det kan aldri fastslåast sikkert kven som er sant truande og dermed tilhøyrrer Guds folk. Dette er skjult for oss menneske. Derfor vert kyrkja i tydinga alt Guds folk, alle sanne truande, kalla den skjulte kyrkja (jf. 2 Tim 2,19; og CA 8).

Kven det er som ope vedkjenner seg som kristne, er likevel lettare å fastslå. Kyrkja i denne tydinga er synleg. Ein vert medlem av den synlege kyrkja, ei konkret forsamling, ved dåpen. Ein vert verande medlem av forsamlinga gjennom deltaking i forsamlinga sitt liv, spesielt ved deltaking i forsamlinga sine hovudsamlingar (vanlegvis søndagsgudstenesta) og nattverden. Medan den skjulte kyrkja berre er dei sanne truande, reknar Bibelen med at det i den synlige kyrkja også vil finnast menneske som ikkje lever eit sant trusliv (jf. Matt 13,47-50 og CA 8). Såleis kan vi operere med tre nivå av medlemskap i kristne forsamlingar: (1) Sanne truande (den skjulte kyrkja), (2) alle som tek del i nattverden (blanding), og (3) passive medlemmer. I mange forsamlingar er det ikkje uvanleg at ein frå tid til annan går gjennom medlemsregisteret og utfordrar dei passive medlemmene til å engasjere seg som vedkjennande, aktive kristne, eller la seg slette av medlemslista om dei heller ønskjer det.

Kven er di forsamling i det mangfaldige norske kyrkje- og bedehuslandskapet?

Det primære og heilt naudsynte for ein kristen er at ein har ei forsamling ein kan rekne seg som medlem av, enten det er ei forsamling innan Dnk, innan ein annan kyrkjeorganisasjon, eller innan NLM eller ein annan kristen organisasjon, eller ein flokk som reknar seg heimehøyrrande i fleire av desse samanhengane. I bygde-Noreg er det nok mest vanleg at den lutherske forsamlinga av dei vedkjennande, nattverdsøkande kristne er ein flokk som samlast både i kyrkjehuset og på bedehuset, og deltek i verksemd både i regi av Dnk-kyrkjelyden og i regi av dei kristelege organisasjonane si verksemd på bedehuset. Nokre reknar seg kanskje mest knytte til NLM, andre til ein annan organisasjon eller til den formelle statskyrkjeforsamlinga. Den reelle kristne forsamlinga på staden fell såleis ikkje heilt saman med nokon av dei formelle kyrkjeforsamlings- og organisasjonsgrensene. Og eigentleg er ikkje det så viktig. Teologisk naudsynt kan vi ikkje seie at det er. Noko ein likevel bør vere medviten om, er kven forsamlinga sine hyrdingar er – den eller dei lokale prestane i Dnk-forsamlinga (viss dei ikkje har ekskludert seg som vranglærande), men kanskje vil ein også inkludere ein eller fleire av leiarane på bedehuset. Korleis ein i tilfelle utpeikar eller kallar desse og gjev dei forsamlingsleiarmandat i samsvar med Skrifta, synest å vere uklart mange stader.

Stadig fleire stader er det dessverre ikkje lenger læremessig forsvarleg å delta i Dnk-forsamlinga ein soknar til. Det er ikkje lenger slik at «evangeliet vert lært reint» (CA 7). Då kan ein etter Guds ord bli pliktig å bryte med forsamlinga si og finne seg ei anna (jf. Rom 16,17 og CA 28). Oftast vert bedehuset staden dei vedkjennande, aktive kristne då kan finne saman som kristen forsamling. Men dermed vert det naudsynt å tenkje meir heilskapleg om verksemda på bedehuset. Dei nemnde naudsynlege kjenneteikna ved det å vere ei kristen forsamling etter bibelske mål må då alle finnast på bedehuset sidan aktivitetane i statskyrkjeforsamlinga ikkje kan inkluderast. I praksis vil dette seie at bedehusforsamlinga i det minste må inkludere forvaltninga av dåpen og nattverden i gudstenestene (hovudsamlingane) sine. Den vil også utvitydig måtte utpeike ein eller fleire forsamlingsleiarar som ansvarlege hyrdingar og nådemiddelforvaltarar.

Enkelte stader er flokken så liten og aktiviteten på bedehuset så laber at dei få vedkjennande kristne som finst, må lokalt greie seg med foreiningsverksemda og kanskje nokre få møte i året. Deltaking i ei fullverdig forsamling med dei kjenneteikna ei forsamling teologisk sett må inkludere, må ein reise eit stykke for å finne – viss det er tilfelle at den lokale statskyrkjeforsamlinga ikkje lenger er ein stad der «evangeliet vert lært reint» (CA 7). Då kan ein vanskeleg tenkje anna enn at heimen og misjonsforeininga må reknast som primærforsamlinga saman med det ein kan hente inn av forkynning og fellesskap gjennom radio og fjernsyn. Berre no og då vert det høve til deltaking i ordinære forsamlingar og andre større samanhengar.

Konklusjon

Ein kristen er blitt døypt inn i Guds folk. Det høyrer med til trua å rekne seg om tilhøyrande ei konkret forsamling av Kristus-truande.

Korleis dei kristne forsamlingar eventuelt organiserer seg i større organisasjonar, er eit spørsmål om kva for ordningar vi finn mest tenlege. Formelle kyrkjesamfunn/ kyrkjeorganisasjonar er ikkje teologisk sett naudsynte. Teologisk naudsynt er derimot den lokale forsamlinga med dei kjenneteikna NT fortel oss skal karakterisere ei slik.

I vårt kompliserte kyrkje- og organisasjonsbilde er det ikkje alltid lett å seie kven ein bør rekne som si forsamling. Lokale tilhøve vil vere avgjerande, men varierer sterkt. Kanskje er mi forsamling bedehusflokk, som også er kjernen av «kyrkjegjengarane»? Kanskje er mi forsamling berre forsamlinga i kyrkja – for det finst ikkje noko bedehus, eller det er slutt på arbeidet der? Eller den er berre flokken som samlast på bedehuset, for i kyrkje vert ikkje evangeliet lært reint lenger. Den reelle forsamlinga og dei formelle strukturane fell ofte dårleg saman. Men teologisk sett er dette i seg sjølv uproblematisk. Teologisk viktig er det å vere medviten om kven ein bør og vil rekne som si forsamling.

NLM som alternativ forsamlingsorganisasjon/ trussamfunn – offentlig registrert eller ikkje?

Av Arne Redse, professor ved Fjellhaug Misjonshøgskole

Ein del NLM-venner har meldt seg ut av Den norske kyrkja (Dnk) av ulike grunnar – ikkje minst læremessige, og fleire kjem til å gjere det. Enkelte spør om dei då bør melde seg inn i eit anna offentlig registrert trussamfunn. Rådsmøtet har føreslege at NLM registrerer seg som trussamfunn etter regelverket i «Lov om trudomssamfunn og ymist anna» for dermed å kunne framstå som eit alternativt offentlig registrert trussamfunn for dei som ønskjer det. Det synest å vere eit poeng for fleire at det trussamfunnet ein er medlem av, bør vere offentlig registrert etter den ganske særnorske «Lov om trudomssamfunn og ymist anna».

Vi står her overfor to grunnleggande spørsmålsett:

1. Kan ein bibeltru kristen framleis vere medlem av Den norske kyrkja, eller har den læremessige villfaringa utvikla seg slik at det no er rettast å melde seg ut? Kor stor vekt bør ein tillegge læretilstanden i den lokale kyrkjelyden ein soknar til, i høve til tilstanden i trussamfunnet/ kyrkjeorganisasjonen Dnk generelt? Er det eventuelt greitt å bli ståande som passiv medlem av ei Dnk-forsamling som ein av teologiske eller andre grunnar ikkje vil tilhøyre aktivt?

2. Dersom ein kjem til den konklusjon at ein av ulike grunnar vil melde seg ut av den forsamlinga ein soknar til innan Den norske kyrkja, kan ein då stå utan medlemskap i noka forsamling eller noko kyrkjesamfunn som er offentlig registrert som trussamfunn? Eller bør NLM som trussamfunn, kyrkjeorganisasjon eller forsamlingsorganisasjon eller kva ord ein vil bruke, la seg registrere etter «Lov om trudomssamfunn og ymist anna»? Kor naudsynt og nyttig er det? Kva bør NLM eigentleg tilby desse som har meldt seg ut av Dnk, og som ønskjer å utøve all sin felleskristelege/ forsamlingskristelege aktivitet innan NLM?

Denne artikkelen bør lesast på bakgrunn av artikkelen ovanfor: «Den kristne kyrkja – eit verdsvidt Gudsfolk i lokale forsamlingar».

Problematisk tilhøve til den lokale Dnk-forsamlinga?

Først spør vi: Kva grunnar kan finnast for at eit medlem av ei forsamling innan Dnk bør finne seg ei ny forsamling? Dernest bør vi også spørje: Det at ein vel å ikkje delta aktivt i Dnk-forsamlinga ein soknar til, bør det innebere at ein også formelt melder seg ut av denne og dermed ut av Dnk? Som framheva i artikkelen ovanfor er ein primært medlem av ei lokal forsamling og berre indirekte medlem av ein kyrkjeorganisasjon. Den som melder seg ut av Dnk, melder seg eigentleg ut av si lokale forsamlinga av Dnk.

Legitime grunnar for forsamlingsskifte

Å forlate ei forsamling ein er aktiv i, er noko ein ikkje bør gjere utan ein har gode grunnar for det. Slike grunnar kan vere direkte praktiske – som flytting eller giftarmål med ein person som tilhøyrer ei anna forsamling. For foreldre tel også omsynet til barna mykje. Det er freistande å skifte tile ei forsamling med eit levande barne- og ungdomsarbeid dersom det då vert lettare å få neste generasjon med seg.

Generelt må det seiast at vranglære må vere det som primært legitimerer skifte av forsamling, og til og med gjer det naudsynt. Ein vranglærande prest og eit forsamlingsstyre som ikkje gjer noko for å verne om den rette læra, og som ikkje lar seg tale til rette, gjer tilbaketrekking og forsamlingssskifte høgst aktuelt. Saka må altså primært vere avhengig av korleis ein vurderer den læremessige stoda. Og det må sjølvsgatt vere den teologiske stoda i forsamlinga som bør vektleggast, mykje meir enn teologien i fellesorganisasjonen forsamlinga eventuelt måtte vere tilslutta.

Mange vil framheve som eit krav at forsamlinga ein tilhøyrer, må vere ein stad ein kan ha frimod til å invitere med seg ikkje-kristne venner og kjende. Vi må kunne forvente av forsamlinga vår og forkynninga der at den kallar ikkje-kristne til omvending meir enn den støyter dei frå seg eller lar dei tru at alt er vel fatt.

Er passivt medlemskap i Dnk-forsamlinga ein soknar til, OK?

Først har vi dei som trass i sitt medlemskap i ei forsamling innan Dnk gjennom lang tid har vore aktive medlemmar utelukkande i ei bedehusforsamling. Dette vil vere situasjonen for ein del NLM-venner, ikkje minst i Rogaland og på Sørlandet. I bedehussamanhengen står ein skriven som medlem enten gjennom medlemskapen i ei foreining knytt til bedehuset og ein organisasjon, eller det kan vere at bedehusforsamlinga har eige medlemsregister. I så fall er det grunn til å spørje om det finst legitime grunnar for samstundes å stå oppført som medlem i den lokale forsamlinga knytt til Dnk. Det kan det godt vere. Ein vil for eksempel då kunne gjere seg nytte av Dnk-forsamlinga sine kasualiatenester, bryllaup og gravferd, som dei fleste gjer. Og ein vil meir naturleg kunne rekne misjonsengasjementet sitt som eit bidrag til realiseringa av Dnk-forsamlinga sitt misjonskall. Ein er såleis litt aktiv i Dnk-forsamlinga sjølv om ein ikkje er «kyrkjegjengar».

For det andre har vi dei som skiftar forsamling av praktiske grunnar. Skifter ein til ei forsamling utanfor Dnk, men utan å melde seg ut av den Dnk-forsamlinga ein soknar til, vil ein framleis bli ståande som medlem av denne sjølv om ein ikkje er aktiv. Bør ein då melde seg ut? Også i slike tilfelle bør spørsmålet reknast som ei praktisk sak der dei ovanfor nemnde argumenta for å bli ståande registrert i den lokale Dnk-forsamlinga igjen kan gjerast gjeldande. Spørsmålet om medlemskap vil nok mest avhenge av forsamlinga ein går over til. Er forsamlinga ein går over til, offentleg registrert som trossamfunn, vil den naturleg nok setje pris på at ein registrerer seg formelt som medlem og dermed bidreg til den refusjonen av «kyrkjeskatten» forsamlinga mottek for kvar registrerte medlem. Men då kan ein ikkje samstundes vere medlem av ei Dnk-forsamling. Etter «Lov om trdomssamfunn og ymist anna» kan ingen vere medlem av meir enn eitt registrert trossamfunn (§ 8).

For det tredje har vi stadig fleire tilfelle der ein har slutta å gå i si lokale Dnk-forsamling og gått over til ei anna av teologiske grunnar. Forkynninga er blitt liberalisert. Det er lite kristeleg substans i arbeidet. Vranglære har fått rom. Bør ein då også formelt melde seg ut av denne Dnk-forsamlinga? Også i slike tilfelle bør vi kunne forstå spørsmålet om formell utmelding som ei praktisk sak. Det kan vanskeleg reknast som eit samvitsspørsmål. Ved å melde seg ut reelt og engasjere seg i ei anna forsamling har ein allereie sendt ut eit klart signal om at situasjonen er uholdbar. Har ein mot og styrke til det, bør denne protesten også artikulert i reine ord som ein protest mot vranglæra. Den reint formelle medlemskapen kan ikkje oppfattast som noko teikn på at ein går god for det som vert forkynt i forsamlinga. Spørsmålet må vere kva den nye forsamlinga krev med omsyn til formell medlemskap.

For det fjerde har vi dei som opplever si forsamling innan Dnk som rett og god med sann forkynning og eit varmt fellesskap. Blant desse finst det NLM-venner som spør om den overordna kyrkjeorganisasjon ved bispemøtet og kyrkjemøtet har opna for så klare lærevillfaringar at ein ikkje kan akseptere at forsamlinga ein er medlem av, tilhøyrrer Dnk-organisasjonen. Ein reagerer derfor med å melde seg ut av si lokale Dnk-forsamling. Vi må spørje om ein ikkje då legg for stor vekt på kyrkjeorganisasjonen i høve til den lokale forsamlinga. Som sagt er det lokalforsamlinga og den universelle kyrkja ein teologisk sett er medlem av som lem på Kristi lekam. Korleis ein kan protestere mot ein villfaren kyrkjeorganisasjon og eventuelt også mot lokalforsamlinga sin medlemskap i denne, vert meir eit spørsmål om kva protestformer som høyrer best. Under alle omstende er det heilt urealistisk å prøve å få ei lokalforsamling av Dnk utmeldt av Dnk slik denne er organisert som folkekyrkje. Det viktigaste må vere at eins eiga forsamling held fast ved den sanne læra og markerer overfor kyrkjeorganisasjonen at den ikkje er samd i lærevillfaringane og vil unngå frivillig samarbeid med vranglærarane (Calmeyergate-lina). Deltek ein aktivt i ei Dnk-forsamling, vil det vere viktig at ein ikkje minst overfor kyrkjeleiarar i misjonen sine samarbeidskyrkjer i sør kan vise til at eins eiga Dnk-forsamling tydeleg tek avstand frå villfaringane som har fått innpass i kyrkjeorganisasjonen Dnk og mange av Dnk-forsamlingane.

For det femte bør vi vurdere spørsmålet om utmelding sett frå Dnk-forsamlingane sin synsstad. Dersom ein vel å gå over frå ei Dnk-forsamling til ei organisasjonsforsamling, kva vil då Dnk-forsamlinga og Dnk sentralt meine om ein fortsett formell medlemskap i ei Dnk forsamling? Bør vi også formelt melde oss ut sett frå Dnk sin synsstad? Eller vil det bli oppfatta som meir naturleg at vi tenkjer som dei fleste andre medlemmene av forsamlingane i Dnk – det er greitt nok å vere passiv medlem. Det må vel kunne seiast at Dnk-forsamlingane og leiarskapen i Dnk sjølve gjev tydeleg rom for at medlemskapen i ei Dnk-forsamling kan forståast som ganske uforpliktande, meir som eit tilbod om tenester ein måtte ønskje å ta imot, som ein serviceinstitusjon. Dette har ein valt å akseptere ved at ein har valt å halde fast ved folkekyrkjeforma. Og bør ein ikkje då mykje heller ønskje at medlemmene engasjerer seg i ein kristen organisasjon der dei er med å realisere eit misjonskall som også Dnk-forsamlingane har del i, enn at dei er passive i ein kvar samanheng?

Ein kan altså kyrkjerettsleg sett gjerne bli verande som eit passivt medlem i si lokale Dnk-forsamling sjølv om ein melder seg inn i og lar seg aktivisere i ei organisasjonsforsamling eller utfaldar heile sitt engasjement i eit tradisjonelt bedehusarbeid der alle kyrkja sine kjenneteikn og tenester er å finne. Heller ikkje teologisk vurdert er dette problematisk, for teologisk sett tilhøyrrer ein den forsamlinga ein er aktiv i, uavhengig av kva meir formelle medlemslister måtte vise. På den andre sida vil ein sjølv sagt oppleve det som meir korrekt at ein formelt sett står skriven som medlem der ein faktisk er aktiv. Og når det gjeld barna som vert døypte i organisasjonsforsamling, bør det vel oppfattast som ganske unaturleg å melde desse inn i den lokale Dnk-forsamlinga.

NLM si rolle og ansvar i kyrkje- og bedehuslandskapet

Eg vil først vise at NLM allereie er blitt eit trossamfunn, ein kyrkjeorganisasjon eller forsamlingsorganisasjon eller kva ord ein vil bruke. Dernest vil eg spørje om NLM som forsamlingsorganisasjon bør la seg registrere etter «Lov om trdomssamfunn og ymist anna». Er det naudsynt? Kva vil ein oppnå med det? Til sist spør eg: Kva ansvar bør NLM kjenne på for NLM-venner som har meldt seg ut av si Dnk-

forsamling, og som ønskjer å utøve all sin felleskristelege/ forsamlingskristelege aktivitet innan NLM?

NLM – ein misjonsorganisasjon, men også eit trussamfunn?

NLM er i likskap med Dnk ein luthersk organisasjon som femner ei lang rekkje lokale grupper kristne. Dnk er ein luthersk fellesorganisasjon for kristne forsamlingar. NLM er ein luthersk fellesorganisasjon for misjonsforeiningar, for eit omfattande barne- og ungdomsarbeid, for skular, men også i aukande grad for fullstendige forsamlingar med alle dei kjenneteikna ei kristen forsamling bør inkludere.

Opphavleg vart Kinamisjonen starta for å organisere misjonsverksemd for norske lutherske kristne innan forsamlingane som tilhøyrrer Dnk, eventuelt også Frikyrkja. Såleis vart den ein reiskap for desse forsamlingane si misjonsverksemd sjølv om mange NLM-talsmenn nok til tider har føretrekt å forstå seg som representantar for misjonsforeiningane og misjonsfolket meir isolert sett. Men saka er jo at størstedelen av misjonsfolket har vore og er å finne i forsamlingar knytt til Dnk. Såleis har NLM til liks med dei andre lutherske misjonsorganisasjonane vore å rekne som ein av dei reiskapane som har bidrege til å realisere den misjonale dimensjonen ved Dnk-forsamlingane. Generelt sett kan vi seie at NLM representerer dei av Guds folk i Noreg som vel å realisere si forsamling sitt misjonskall gjennom NLM. Og denne «si forsamling» kan altså vere både ei rein Dnk-forsamling, ei rein NLM-forsamling (som Misjonssalen i Oslo), ei blandingsforsamling eller for den saks skuld ei forsamling innan eit av dei mindre lutherske kyrkjesamfunna.

Ei relativt ny side ved NLM sitt arbeid har altså no vorte å fungere som ein fellesorganisasjon for dei forsamlingane som etter kvart har vakse fram innan organisasjonen. Med andre ord fungerer NLM allereie som eit trussamfunn/ kyrkjesamfunn for desse forsamlingane. Forsamlingsleiaren i Salem i Trondheim, Johannes Selstø, og rektor ved Bibelskolen Fjellhaug, Tor Erling Fagermoen, har heilt rett når dei skriv i sine artiklar i dette *Innsyn* at NLM alt er eit kyrkjesamfunn. Registrering som trussamfunn hos fylkesmannen i samsvar med den særnorske «Lov om trdomssamfunn og ymist anna» kan sjølvstendige ikkje reknast som eit naudsynt kyrkjesamfunnskriterium. Om læreforvirringa i Dnk-forsamlingane får utvikle seg vidare, vil ein i stadig aukande grad måtte oppmode til at aktiviteten ved bedehusa vert bygd ut med alle dei kjenneteikna ei kristen forsamling må inkludere.

Ein kan drøfte kva type kyrkjesamfunn eller fellesorganisasjon NLM bør vere for sine forsamlingar, ei sak fleire av artiklane i dette *Innsyn* kjem inn på og set i samband med spørsmålet om offentleg registrering. Men kvifor la dette viktige spørsmålet lide under sideblikk til ei så underordna og sekulær sak som offentleg registrering?

Kva utbytte har eit trussamfunn/kyrkjesamfunn av å registrere seg offentleg?

Sidan NLM allereie fungerer som ein fellesorganisasjon for ei rekkje forsamlingar, vil det ikkje då vere like greitt at generalforsamlinga går inn for ei offentleg registrering av NLM som trussamfunn etter lova om «trdomssamfunn»? Å tillate dei forsamlingane som måtte ønskje det, å registrere seg om sjølvstendige einingar, slik ImF har gjort, er også mogeleg, men vil kanskje opplevast mindre aktuelt for NLM som har ein meir «synodal» struktur enn ImF. Eg skal ikkje vurdere registreringsmåtar opp mot kvarandre her. Det er gjort i andre artiklar i dette bladet.

Men la oss spørje heilt konkret: Kva vil ein oppnå ved å registrere organisasjonen som «trdomssamfunn» hos fylkesmannen i samsvar med «Lov om trdomssamfunn og ymist anna»? Teologisk sett er ei slik registrering å rekne som eit adiaforon, den

er korkje naudsynt eller forkasteleg. Teologisk sett må til og med måtane forsamlingar finn saman på til gjensidig hjelp og støtte forståast som adiafora. Det kan dreie seg om alt frå faste organisasjonar til meir lause nettvert av kongregasjonalistisk tenkande forsamlingar. Det som er teologisk viktig, er som sagt at den enkelte kristne tilhøyrrer ei lokal forsamling der alle dei naudsynte kjenneteikna ved den kristne forsamlinga finst, og at den lokale forsamlinga forstår seg som ein del av det verdsvide samfunnet av Guds folk, noko som bør gje seg utslag i eit kjærleiks- og samarbeidsfellesskap med andre forsamlingar i regionen og landet. Kva vil ein så oppnå ved ei offentleg registrering? Kva kan ei slik registrering tilføre organisasjonen som den ikkje alt har?

Etter trussamfunnslova vil ei registrering kort sagt gje organisasjonen rett til to ting den ikkje vil har rett til utan registrering:

1. Refusjon av «kyrkjeskatten»: Sidan Dnk i stor grad er finansiert av staten og kommunane, bidreg alle skattebetalarar til drifta av Dnk uavhengig av kyrkjemedlemskap. Men dersom ein er medlem av eit anna registrert trussamfunn enn Dnk, får dette trussamfunnet refundert ein sum som svarar til den summen staten og den lokale kommunen har ytt til den lokale Dnk-forsamlinga pr. hovud (jf § 19 i lova). Summen kan variere frå kommune til kommune ettersom dei kommunale utgiftene til Dnk-forsamlingane varierer. Den statlege støtta til Dnk pr. hovud vert rekna ut som ein eins sum for heile landet. Til saman kan desse to summene i dei fleste tilfelle dreie seg om 800-1000 kroner pr. person. Mange trussamfunn omtalar desse pengane som den «refunderte kyrkjeskatten». I lova og offentleg språkbruk vert summen omtala som «tilskot frå rikskassen og kommunane» (§ 19). Men å omtale den som «tilskot» eller «statsstøtte», som mange seier, er eigentleg ikkje sakssvarande. Sakleg sett dreier det seg om ein refusjon.

2. Registrering som trussamfunn kan gje forsamlingsleiarar/ forstandarar/ pastorar vigselfrett. Ein må skrive under på ei erklæring til fylkesmannen om at ein samvitsfullt vil gjennomføre oppgåvene (inkludert vigselfretten) ein vert tillagt etter lova (§ 24). Som vigslar vert ein då å rekne som offentleg tenestemann (§ 25-27). Når ein talar til, ber for og velsignar brur og brudgom, opptrer ein som trussamfunnet sin tenesteperson. Det er i sjølve vigselfhandlinga ein opptrer som statstenestemann.

Det er desse to tinga ein oppnår rett til ved ei offentleg registrering som trussamfunn. Men kan desse to tinga – vigselfrett og refusjon av «kyrkjeskatten» – bety noko frå eller til i spørsmålet om ein fellesorganisasjon for ei gruppe forsamlingar kan reknast som eit kyrkjesamfunn/ trussamfunn eller ikkje? Sjølv sagt ikkje. La oss derimot sjå litt nærare på dei to nemnde elementa ei offentleg registrering eigentleg inneber.

1. Refusjonen av kyrkjeskatten vil kunne gje ein pen sum årleg, men så skal registreringsordninga administrerast i samsvar med «Lov om trudomssamfun og ymist anna». Kva netto utbytte kan verte, vil eg ikkje spekulere i. For dei trussamfunna som i dag er registrerte, utgjer den refunderte kyrkjeskatten ein relativt liten del av inntektene. Eit anna spørsmål er kva som med tida vil skje med denne refusjonsordninga. Viss kyrkjeskatten ein gong i framtida vert spesifisert på skattesetelen (som i Sverige) og berre dei som faktisk er medlemmer av ei Dnk-forsamling vert trekte, vil heile refusjonsordninga falle bort. Det er ikkje utruleg at det med tida vil gå den vegen.

2. Treng forsamlingsleiarane våre vigselfrett? Bør ein i det heile teke trakte etter vigselfrett når ein tek i betraktning korleis ekteskapslova vart revidert og rasert i 2008? Etter at den nye ekteskapslova vart vedteken, er det fleire bibeltru prestar i

Dnk som har uttrykt at dei skulle ønskje dei ikkje var vigslarar. Ein er som offentleg vigslar sjølvstøtt pålagt å vie brurepar til ekteskapet slik dette er forstått i den nye ekteskapslova. Samstundes må ein i vigselstalen og talen til brureparet og den kristelege delen av ritualet halde fram det kristne synet på ekteskapet. Naturleg nok vil ein dermed oppleve seg som eit hus i strid med seg sjølv. Då må det opplevast betre å tale til, be for og velsigne par som alt er borgarleg vigde og med udelt tunge kunne forkynne kva ekteskapet er etter den kristne forståinga av det og slik forsøke i full fridom å rette opp manglande ved vigselen etter den lovbestemte offentlege forståinga.

Nokre vil meine at ei offentleg registrering av eit kyrkjesamfunn er ei viktig sak i seg sjølv. Ei registrering viser at ein finst i statens statistikkar – for dei som studerer slike. Likevel vil vel ingen meine at det er Frelsesarmeens registrering som trussamfunn som gjer organisasjonen synleg i det offentlege rom.

I tillegg til dei to rettane ei offentleg registrering vil utløyse, vil den også medføre visse plikter overfor staten. Andre artiklar har omtala desse. Det dreier seg om meir enn berre ei årleg oppdatering av eit register. Eg lar den saka ligge. Men eg kan ikkje la vere å peike på at i fleire land er det eit poeng for dei kristne å unngå å bli registrerte i eit offentleg register. Det gjeld for eksempel husforsamlingane i Kina. Ved at dei vert registrerte, risikerer dei at fridommen vert innskrenka. Fordelane ved registrering i vårt land – den økonomiske støtta og vigselstretten – kan fort bli borte, eller bli til ein klamp om foten i staden, slik fleire prestar allereie opplever rolla si som vigslarar. Dei «band som bind» i denne saka er neppe av det «velsigna» slaget.

Kva ansvar har NLM for NLM-venner som har meldt seg ut av si Dnk-forsamling?

Kva ansvar bør NLM kjenne for misjonsvenner som av læremessige grunnar ikkje lenger finn det rett å engasjere seg i si lokale Dnk-forsamling? Ein bør kort sagt kjenne ansvar for å hjelpe til med å tilby desse alternative forsamlingar.

Enklast vil det vere der ein kan vise til ei lokal NLM-forsamling. Men slike er hittil stort sett berre å finne i byar og på større stader.

Enkelte stader vil ein kunne vise til forsamlingar innan Den evangelisk lutherske frikyrkja og DELK, som ofte er opne for misjonsverksemd knytt til NLM. På den andre sida må vi ta avstand frå den tanken at ein kan melde seg inn i ei slik forsamling berre for å bli offentleg registrert ein stad, men utan å aktivisere seg der, og kanskje heller aktiviserer seg i ei bedehusforsamling. Få forsamlingar av dette slaget er interesserte i passive medlemmar.

Andre stader vil ein kunne vise til NLM-forsamlingar eit stykke unna, og oppfordre til deltaking i nattverdfellesskapet i denne med jamne mellomrom.

Elles bør ein medvite bidra til meir formalisert oppretting av nye forsamlingar der misjonsvenner melder behov for det med bakgrunn i vranglærande forkynning i den lokale Dnk-forsamlinga. Kanskje fleire små forsamlingar kan løne ein forsamlingsleiar saman?

Karl Johan Hallaråker nemner i sin artikkel at NLM og ImF er blitt samde om å utarbeide nye og forbetra ordningar for dåpen, nattverdfearinga, bøn og salving av sjuke, forbøn for borgarleg vigde, gravferd og trusopplæringsplan for barn og unge. Dette er langt viktigare oppgåver enn det å registrere seg offentleg som trussamfunn. Og rekkjefølgje bør jo elles vere at ei eventuell registrering som trussamfunn er det siste ein gjer når alle dei brikkene som høyrer til i ei fullgod kristen forsamling og eit klart ordna trussamfunn av slike, er godt på plass. Ikkje minst er det behov for å tenkje gjennom kva innhaldsledd forsamlingane sine hovudsamlingar bør inkludere. Vi finn mange NLM-forsamlingar der ein neglisjerer både det å vedkjennast syndene

saman, lovprise Gud (for eksempel slik englane gjorde det på Betlehemsmarkene), seie fram truedkjeninga som vitnemål for kvarandre og verda, be Fadervår, og la forbønstenesta inngå som ein sentral del av søndagssamlinga. Alt dette er ledd som til alle tider har høyrte med til kristne forsamlingar sine hovudsamlingar. Kva tenestekategoriar ein bør operere med, er også ei sak ein bør tenke grundigare gjennom.

Konklusjon

Ein seriøs debatt om offentleg registrering av NLM som «trudomssamfunn» krev grundig innsikt i både det NT lærer om kyrkja og innsikt i kyrkje- og bedehusgeografien i landet vårt.

Når er det læremessig påkrevd at ein medlem i ei Dnk-forsamling forlet forsamlinga si? Er eit passivt medlemskap i eins Dnk-forsamling akseptabelt sjølv om ein har funne det rett å bli medlem i ei anna forsamling? Eg har freista å antyde korleis ein bør tenkje om desse spørsmåla.

Ved sida av mange oppgåver er NLM utvilsamt allereie ein organisasjon for forsamlingar, altså eit trussamfunn/ kyrkjesamfunn. Men det treng ikkje innebere at organisasjonen bør registrere seg offentleg som eit trussamfunn. Som vi har sett, finst det kanskje tvert imot gode grunnar for å unngå ei slik registrering? På den andre sida bør NLM sjå det som eit ansvar å tilby stadig fleire forsamlingslause NLM-venner ei forsamling å gå i, med alle dei kjenneteikna ei kristen forsamling bør ha. Naudsynt er også ei meir solid gjennomtenking av ordningane for dåpen, nattverden, konfirmasjon, forbøn for borgarleg vigde, gravferd, tenestekategoriane m.m.. – og ikkje minst retningsliner for eit rikare innhald i forsamlingane sine hovudsamlingar.

Fra vennesamfunn til trossamfunn? Noen historiske perspektiver på et aktuelt spørsmål

Av Harald Hegstad, professor ved Menighetsfakultetet

Fra religionstvang til religiøs frihet

Da Kongeriket Norge fikk sin grunnlov i 1814, var dette etter tidens målestokk en liberal konstitusjon i arven fra opplysningstiden. Til grunn for tenkningen lå maktfordelingsprinsippet, der Kongen ikke lenger hadde uinnskrenket makt, men måtte forholde seg til en demokratisk valgt lovgivende forsamling, og et selvstendig rettsvesen. På ett punkt ble imidlertid denne liberale profil gjennombrutt, nemlig når det kom til *religionen*. Noen utstrakt religionsfrihet hadde ikke grunnlovsfedrene tenkt seg. Grunnloven foreskriver fortsatt den evangelisk-lutherske religion som statens offisielle religion, og Kongens styringsrett over religionen videreføres, til og med på bekostning av Stortingets allmenne lovgivningsmyndighet. Jøder og katolske ordener forbys eksplisitt i grunnlovsteksten. Samtidig videreføres den generelle lovgivningen fra enevoldstiden når det gjelder religionen, herunder Konventikkelplakaten fra 1741, som gjorde det ulovlig å holde religiøse møter uten prestens medvirkning.¹

Denne restriktive religionslovgivning førte til flere konflikter og omfattende debatt om religionsfrihetens kår i det norske samfunnet. I årene etter 1814 var det særlig kvekerne som fikk problemer med myndighetene, og mange av disse utvandret til Amerika. Allerede før 1814 hadde Hans Nielsen Hauge og hans tilhengere blitt forfulgt fordi deres virksomhet stred mot konventikkelplakaten.

Etter hvert ble lovgivningen myket opp, både når det gjaldt forholdene utenfor og innenfor statskirken. I 1842 ble konventikkelplakaten opphevet, noe som ga den fremvoksende misjonsbevegelsen adgang til fri møtevirksomhet. I 1845 kom den første dissenterloven, som gjorde det lovlig for kristne trossamfunn (samt jøder) å organisere seg her i landet. Denne loven ble i 1891 avløst av en ny dissenterlov. Samtidig fortsatte diskusjonen om dissenteres rettigheter i samfunnet, bl.a. i skoleverket.

Opphevelsen av konventikkelplakaten innebar at enhver stod fritt til å forkynde Ordet. I 1913 ble også alle bestemmelser opphevet som forbød nattverdfeiring ved andre enn prest. Dermed hadde man også lovlig adgang til «fri nattverd».²

Utviklingen på 1900-tallet innebar en stadig utvikling i religionsfrihet og likestilling mellom trossamfunnene. Parallelt med denne utviklingen ble statskirken utviklet – etter hvert under navnet Den norske kirke – som et mer selvstendig trossamfunn. Selv om statskirkeordningen bestod, fikk kirken sine egne organer, fra 1984 også på nasjonalt plan (Kirkemøtet). I 1969 fikk vi den trossamfunnslov som fortsatt gjelder; «Lov om trdomssamfunn og ymist anna».³ Til forskjell fra tidligere dissenterlover omfatter den også ikke-kristne trossamfunn, og den inneholder også bestemmelser med direkte betydning for Den norske kirke (bl.a. om medlemskap).

¹ Til utviklingen i religionsfriheten fram til midten av 1800-tallet, se Ingunn Folkestad Breistein: «*Har staten bedre borgere?*» *Dissenternes kamp for religiøs frihet 1891–1969*, KIFO Perspektiv 14, Trondheim: Tapir akademisk forlag 2003, s. 31–51 og Bernt T. Oftestad: *Den norske statsreligionen – fra øvrighetskirke til demokratisk statskirke*, Kristiansand: Høyskoleforlaget 1998, s.85–117.

² Carl Fr. Wisløff: *Norsk kirkehistorie*, bind III, Oslo: Lutherstiftelsen 1971, s. 196f.

³ Lov av 13.06.1969 nr. 25.

Trossamfunnsloven som rettslig ramme for religiøs virksomhet

Trossamfunnsloven definerer trossamfunn utenfor Den norske kirke som juridiske enheter ved å definere hva som skal til for å bli regnet som et trossamfunn og hvilke rettigheter og forpliktelser et trossamfunn har. Et viktig anliggende i loven er å definere medlemskap i trossamfunn, der et grunnleggende prinsipp er at ingen kan være medlem av mer enn ett trossamfunn. Man kan heller ikke være medlem i Den norske kirke og i et annet trossamfunn på samme tid (§ 8).

I loven gis det regler for hvordan trossamfunn kan bli registrert hos fylkesmannen, bl.a. gjennom å gi melding om sitt navn, sin trosbekjennelse og lære, og om navnet på prester og forstandere (§ 14). Når navnet på trossamfunnet er godkjent av myndighetene, gir det også enerett på bruken, og ingen andre kan bruke navn som er egnet til forveksling (§ 12).

Ifølge trossamfunnsloven har alle trossamfunn rett til å kreve offentlig tilskudd, både fra staten og fra de kommuner der en har medlemmer. Disse tilskuddene skal regnes ut fra hvor mye stat og kommune yter i tilskudd til Den norske kirke (§ 19). Denne ytelsen er altså en rettighetsbasert ytelse, for i likebehandlingsens navn å kompensere for de offentlige ytelser til statskirken, ikke noe som gis på grunnlag av en politisk vurdering. Det eneste krav som myndighetene ifølge loven kan rette til trossamfunnene, er det som følger av pliktene ved registrering, nemlig at de «ikkje med si lære eller sitt arbeid kjem i strid med rett og moral» (§ 13).

Loven forutsetter at registrerte trossamfunn har prester eller forstandere. At disse har interesse for myndighetene, følger av at de har visse offentligrettslige forpliktelser, i første rekke i forbindelse med ekteskap. Prester og forstandere må derfor før de tar til i tjenesten, sende en skriftlig erklæring til fylkesmannen om at han samvittighetsfullt vil gjennomføre oppgaver tillagt ved lov (§ 24). I slike sammenhenger står han under samme forpliktelser som offentlige tjenestemenn (§ 25).

Den viktigste offentligrettslige funksjon prester og forstandere har, er å forestå inngåelse av ekteskap. Ifølge Lov om ekteskap § 12 er prester og forstandere i registrerte trossamfunn godkjente vigslere, på linje med prester i Den norske kirke og seremoniledere i livssynssamfunn. Ifølge Lov om verneplikt § 3 er prester og forstandere i registrerte trossamfunn fritatt for verneplikt, men kan på nærmere betingelser pålegges å gjøre feltpresttjeneste.

For de lavkirkelige lekmannsorganisasjoner har dette til nå vært et forholdsvis ukjent terreng. Selv om man har opprettholdt en stor grad av frihet og selvstyre, har man fått ivaretatt de forhold som trossamfunnsloven og andre lover regulerer som medlemmer av Den norske kirke. Dermed har man heller ikke hatt behov for å bekymre seg forhold som frikirkene har måttet beskjefte seg med, slik som standarder for medlemsregistrering og rapportering til det offentlige.

«I kirken, men ikke under kirken»

At man tidligere ikke har registrert seg som trossamfunn, har imidlertid ikke bare med praktiske forhold å gjøre, men med teologiske og kirkelige. Inntil nylig har man entydig forstått seg selv som «organisasjoner i Den norske kirke», selv om man har vært «i kirken, men ikke under kirken».

At personer og grupper som ikke delte Den norske kirkes lutherske bekjennelsesgrunnlag gikk ut og dannet sine egne trossamfunn, er ikke unaturlig. Det er vanskelig å tenke seg metodister, pinsevenner eller baptister som organisasjoner i Den norske kirke. Den lavkirkelige vekkelsen i sporene etter Hans Nielsen Hauge ønsket imidlertid å stå fast på det lutherske læregrunnlag, selv om man kunne ha

ulike oppfatninger om hvordan læregrunnlaget skulle fortolkes. Samtidig som man insisterte på retten til frihet for sin egen virksomhet, forstod man seg selv som en del av den lutherske kirke i vårt land. Å stå i kirken fremstod som et mindre problem, teologisk sett, enn det å bidra til at kirken ble splittet gjennom nye kirkedannelser. Et klassisk uttrykk for denne holdningen finner vi allerede i «Hans Nielsen Hauges testamente til sine venner» fra 1821, der han ber sine etterfølgere om å holde seg til kirken, dens prester og dens sakramenter og ritualer. Hauges linje var å bygge et vennsamfunn innen statskirkens ramme.⁴

At en slik linje ikke ble den enerådende, kom til uttrykk gjennom dannelsen av Den evangelisk-lutherske frikirke i 1877. Selv om man delte det samme læregrunnlag, fant man visse ordninger og praksiser i statskirken så vanskelig å forene med å være en sann kristen kirke, at man valgte å danne et nytt luthersk kirkesamfunn.⁵

Mens Hauges kirkeløje linje i stor grad ble videreført i Lutherstiftelsen (fra 1868) og senere Indremisjonsselskapet (fra 1891), representerte Kinamisjonsforbundet (stiftet 1891) og Det vestlandske Indremisjonsforbund (stiftet 1898) allerede fra starten mer kirkekritiske og kirkeuavhengige synspunkter. I en periode hadde frikirkelige idealer betydelig oppslutning i disse miljøene. I 1906 uttalte f.eks. årsmøtet i Det vestlandske Indremisjonsforbund seg til fordel for frikirketanken – selv om man ikke fant tiden inne til å gå ut av statskirken på det daværende tidspunkt.⁶

Ludvig Hopes kirkesyn

Når frikirkeligheten ikke ble alternativet som det radikale lekfolket til sist falt ned på, skyldes det ikke minst *Ludvig Hope* (1871–1954) som i mange år var en sentral skikkelse i Kinamisjonsforbundet/Misjonssambandet. Hans kirketenkning, bl.a. slik den er presentert i skriftet *Kyrkja og Guds folk*⁷, fikk bredt gjennomslag i den del av lekmannsbevegelsen han tilhørte.

En viktig impuls for Hope var møtet med norske kirkedannelser i Amerika, som jo var organisert som frikirker. Hans vurdering av kirkelivet i Amerika er i hovedsak negativ, først og fremst på grunn av den stramme organiseringen som truer med å kvele *livet* mellom de kristne (s. 44f). Til sammenlikning kommer det norske kirkelivet langt bedre ut, der den frie lekmannsbevegelsen innenfor statskirkens rammer har gitt gode vilkår for det frie kristenliv (s. 63). Forholdene i norsk kirkeliv er gode av flere grunner, for det første fordi tilhørigheten til statskirken fritar lekmannsarbeidet for unødvendig organisering.

«Det norske lægmanns-arbeidet, alt fraa Hauge si tid, har ikkje havt sin styrke i *organisationen*. Det har havt styrken sin i *livet*. Det frie lægmanns-arbeidet har ikkje havt høve til aa stydja seg anten til prest eller kyrkja.» (s. 63)

Her kommer lekmannsarbeidet etter Hopes mening bedre ut enn frikirkene, både i Norge og Amerika, som *nettopp* har måttet bruke energi på organisering.

En annen fordel ved den norske statskirkeordningen er at den garanterer for kristendoms-kunnskap i folket gjennom kristendommens stilling i skoleverket. Hope er

⁴ Andreas Aarflot: *Norsk kirkehistorie*, Bind II, Oslo: Lutherstiftelsen 1967, s. 252f.

⁵ Aarflot, s. 487–492.

⁶ Wisløff, s. 174.

⁷ Ludvig Hope: *Kyrkja og Guds folk*, Bjørgvin: Lunde & Co.'s forlag 1923. De følgende sidetall i teksten viser til denne boken. Deler av boken er formet som et konstruert ordskifte, men det er som regel forholdsvis opplagt hvilke synspunkter som er representative for Hopes standpunkt.

derfor tilhenger av kristendommen som offisiell religion, og for statskirkeordningen som en konsekvens av det. Kristen kunnskap er i seg selv bra for folket, og det er en forutsetning for veknelsen, slik ilden trenger ved for at det skal brenne (s. 28, 52, 142).

Til grunn for Hopes tenkning ligger en bestemt kirkeforståelse, blant annet hentet fra tyskeren Rudolf Sohm. Sohm hevder at det ifølge Det nye testamente ikke hører til kirkens vesen å ha en rettslig regulert organisasjon. Etter sitt vesen er den sanne menighet ikke annet enn det personlige åndsfellesskap mellom troende (s. 124ff). Dette ligger til grunn for Hopes påstand om at det gjelder å «skilja millom kyrkja og Guds folk» (s. 143), altså mellom det organiserte kirkesamfunn og fellesskapet av de troende. Hans polemikk går både mot dem som mener at statskirken er kirke i nytestamentlig forstand, og de som mener at de troendes fellesskap skal kunne organiseres innenfor rammen av en frikirke.

Hope tar til orde for at lekfolket skal bli i statskirken, men uten å søke etter makt i kirken. Han er i det hele tatt kritisk til alle forsøk på demokratisk organisering av kirken (f.eks. menighetsråd), som han mener bare tapper lekmannsarbeidet for kraft (s. 34). Strategien må i stedet være å «leggja kristendomen inn i statskyrkja indirekte» ved å «vekkja og nøra kristenlivet» (s. 145). En frikirkestrategi vil i stedet føre til at man isolerer seg. En isolasjonsstrategi fører imidlertid ikke til vekst, slik det heller ikke går når man plasserer fisken i en brønn i stedet for å la den svømme i elva:

«Kristus har aldri meint at guds-livet skulle vera i ein slik 'brunn' her i verdi. Det skulle vera i den store folke-elvi og slaa seg fram midt i den stride straumen.» (s. 53)

Er arven fra Hope på vikende front?

Forslaget om registrere egne trossamfunn i regi av Misjonssambandet og Indremisjonsforbundet kan være et uttrykk for at Hopes posisjon ikke lenger blir tatt for gitt. I valget mellom de to spor som har preget utviklingen i retning av større religiøs frihet, frihet innenfor statskirken og frihet utenfor statskirken, synes det som man er på vei fra det ene sporet til det andre.

Et avgjørende argument for et slikt linjeskifte har vært det man mener er en problematisk situasjon i Den norske kirke. Men den teologiske situasjonen var neppe mer særlig bedre da Hope skrev sin bok på 1920-tallet, da mange liberale teologer fornektet sentrale dogmer i den kristne tro. En må derfor også se etter andre forklaringer.

En viktig årsak til at reaksjonsmønsteret blir et annet i dag enn tidligere, er endringene i måten Den norske kirke fungerer – organisatorisk og sosiologisk. For hundre år siden levde menigheter og organisasjoner innenfor en felles statskirkelig ramme. I dag fremstår Den norske kirke i langt større grad som en selvstendig organisasjon, med representative organer. Organisasjonene forholder seg ikke lenger til en løs statskirkelig ramme, men til kirkelige organer som taler på vegne av Den norske kirke som trossamfunn. Heller ikke Hopes argument om at staten sørger for kristendomskunnskap i folket gjennom skolen, holder i dag stikk – selv om staten til gjengjeld har investert midler i et kirkelig trosopplæringsprogram.

Mange steder er Hopes frykt for at større kirkelig organisering vil føre til at organisasjonslivet suges opp i kirkelivet, blitt innfridd. Om det har ført til en svekking eller styrking av det lokale kristenliv kan likevel diskuteres. I møte med et mer omfattende kirkelig arbeid har organisasjonene andre steder blitt mer selvstendige, og utviklet seg i retning av forsamlinger og menigheter. Den mellomposisjon som det

tradisjonelle bedehusarbeidet har representert, er kommet i skvis mellom disse to utviklingstendensene.

Når formene endres, utfordres også organisasjonenes tradisjonelle ekklesiologiske selvforståelse. Flere lokale forsamlinger synes heller å tenke om seg selv i frikirkelige kategorier enn i rammen av Hopes tradisjonelle kirkesyn. Det kommer bl.a. til uttrykk i selvbetegnelse som «menighet», i tilsetning av «pastor», og i opprettelse av «hyrderåd» o.l. At man føler behov for medlemskap i et trossamfunn utenfor Den norske kirke, kan lett forstås ut fra en slik frikirkelig tankegang. Innenfor Hopes tenkemåte er dette langt vanskeligere å begrunne.

En slik nyorientering kan være et signal om at Hopes kirkesyn er vanskelig å navigere etter i dagens situasjon. Den situasjon den forutsatte, med kristent enhetssamfunn og statskirken som formell ramme, er endret. Noen vil vel også finne Hopes hårdhendte skille mellom Guds folk som de troendes fellesskap og den kirkelige og menighetsmessig organisering vanskelig å forsvare, både praktisk og prinsipielt. Det som i alle fall er sikkert er at organisasjonene er inne i en utvikling der deres grunnleggende selvforståelse settes på prøve. Mye tyder på at den utvikling i det norske kirkelandskap som begynte på 1800-tallet nå er i ferd med å gå over i en ny fase.

Kirkelig tilhørighet gjennom kristne organisasjoner

Av Espen Ottosen, informasjonsleder i NLM

Forholdet mellom bedehus og kirke, mellom organisasjon og kirkesamfunn, mellom en fri vekkelsesbevegelse og en formalisert folkekirke har skapt store utfordringer i Norden de siste hundreårene. Store frivillige og selvstendige organisasjoner innenfor store og landsomfattende folkekirker finnes bare i Norden. Misjonssambandet er ikke eneste organisasjon som spør hvordan forholdet skal være i en ny tid.

I den meget interessante boken til Mikkel Vigilius, *Kirke i kirken*, som er en omarbeidet doktoravhandling, ser Vigilius på hvordan lekmannsorganisasjonene i Norden har vurdert om relasjonen til de store folkekirkene. Han viser til betydelige forskjeller både mellom land og mellom organisasjoner. Men en felles tendens de siste tiårene er at mange organisasjoner satser mer systematisk på forsamlingsbygging, og at liberaliseringen innenfor folkekirkene stort sett har betydd en større avstand mellom kirkene og organisasjonene.

Fremveksten av forsamlinger har fått ulike utslag i Norden. Noen ønsker å danne og drive disse i nært samarbeid med den offisielle kirke. Dette gjelder blant annet Indremissionen i Danmark og EFS i Sverige. Også Normisjon har, i hvert fall tidligere, hatt en slik strategi og inngikk en formell avtale mellom Storsalen i Oslo og biskopen i Oslo. Noe av det samme har skjedd i IMI-kirken i Stavanger. Andre organisasjoner i Norden har vært opptatt av at forsamlingene skal være helt selvstendige i forhold til den offisielle kirke.

Jeg er blitt utfordret til å si litt om hvilke løsninger og muligheter som finnes for en organisasjon som ønsker å tilby sine medlemmer en kirkerettslig registrering. Da vil jeg henvise til andre lutherske lekmannsorganisasjoner i Norden og si noe om hvordan Frelsesarmeen og Misjonsforbundet i Norge er organisert med det for øye å både være et kirkesamfunn og en organisasjon.

Så langt jeg kan forstå finnes det i hovedsak to linjer å tenke langs hvis Misjonssambandet skal tilby kirkerettslig tilhørighet. Enten må det foretas en sentral registrering av et trossamfunn eller, så må lokale forsamlinger bli registrert som frimenigheter. Begge disse modellene eksisterer i dag i Norden. Jeg vil presentere dem hver for seg.

Sentral registrering

Allerede da Misjonsforbundet ble dannet i 1884 var det nye frikirkesamfunnet også en organisasjon. Det betyr at det har vært mulig å tilhøre bevegelsen samtidig med at man opprettholder et medlemskap i et annet kirkesamfunn – som har stort sett vært Den norske kirke. Omkring en tredjedel av medlemmene (omkring 8600, inkludert barn) er ikke medlemmer av trossamfunnet, men har bare et medlemskap i en lokalmenighet.

Selv om det går an å være med i Misjonsforbundet uten å forlate Den norske kirke, fremstår Misjonsforbundet som et kirkesamfunn der medlemmene tilhører en av de 97 lokale menighetene. Men det går altså an å bare være medlem i en lokalmenighet, og ikke være en del av selve trossamfunnet. Fra utsiden fremstår Misjonsforbundet dermed som et kirkesamfunn – med en svært økumenisk profil og uten et fastlagt sakramentssyn. Som kjent praktiserer Misjonsforbundet både barnedåp og «troendes dåp».

Frelsesarmeen ble etablert i 1865 og har i mange land vært sett på og registrert som et trossamfunn. I Norge skjedde det først i juni 2005 at armeen ble et trossamfunn. Dette skjedde etter en langvarig debatt. Ønsket om også å bli et trossamfunn handlet om at mange syntes det var unaturlig å være medlemmer et annet sted enn der de levde hele sitt åndelige liv. I tillegg er det en del i armeen som ikke praktiserer barnedåp. Disse stod i stor grad som kirkeløse.

De som innad i Frelsesarmeen var skeptiske til en registrering som et trossamfunn, argumenterte med at bevegelsen ville stå i fare for å stivne til i former og miste sitt særpreg som vekkelsesbevegelse. Motstanden er bakgrunnen for at Frelsesarmeen i liten grad har markedsført seg som et trossamfunn. I dag er det omkring 700 medlemmer i trossamfunnet nå – men armeen regner med at omkring 20 000 mennesker i stor grad har Frelsesarmeen som sitt åndelige hjem.

Rent praktisk valgte Frelsesarmeen å registrere seg hos Fylkesmannen i Oslo som et kirkesamfunn med et sentralt register. Organisasjonen har vært svært opptatt av at dette bare handler om juridiske forhold, ikke teologi. Derfor er organisasjonens struktur heller ikke endret. Det er organisasjonens hovedstyre som også er øverste ledelse i trossamfunnet. I trossamfunnets vedtekter heter det at mer enn halvparten av medlemmene i hovedstyret også må være medlemmer i trossamfunnet.

I forbindelse med registreringen som trossamfunn, valgte organisasjonen å legge opp til at alle offiserer og alle i armeens ledelse kunne bli forstandere/prester med vigselrett. Omkring 80 personer har nå denne muligheten. For armeen var det viktig at trossamfunnet hadde mulighet til å vie.

Opprettelse av frimenigheter

Luthersk Missionsforening i Danmark betegnes gjerne som Misjonssambandets søsterorganisasjon, og på flere felt er det tett samarbeid mellom de to organisasjonene. Historisk har organisasjonen vært svært lojal mot den danske folkekirken og fri nattverd ble først innført på 90-tallet. Likevel har den sterke liberaliseringen av folkekirken ført til betydelig frustrasjon blant misjonsvennene. Mange ønsket å melde seg ut av en kirke de følte seg hjemløse i og skuffet over.

For omkring ti år siden ble den første frimenigheten opprettet i nær tilknytning til Luthersk Missionsforening. Dette førte til betydelig debatt – og en viss uro – i organisasjonen. I dag finnes det mer enn ti frimenigheter innenfor LM. For at disse skal være en del av organisasjonen, må de stå under tilsyn av LMs ledelse. For øvrig er de organisert på ulikt vis, og to menigheter har bare en «assosiert» tilknytning til LM. Forskjellene mellom menighetene innebærer også at bare noen av dem har mulighet til å vie mennesker. Andre legger til rette for en velsigneshandling etter inngåelse av borgelig ekteskap. Det arbeides med å tilpasse LMs vedtekter til den nye situasjonen.

Det har vært en frykt i mange år at frimenighetene i liten grad vil sette fokus på misjon. Erfaringene i dag er noe delte, og noen steder har dannelse av frimenigheter skapt splittelse og sår. I dag er situasjonen imidlertid ganske avdempet og enkelte frimenigheter mener at deres eksistens innebærer at enda flere mennesker tar ansvar for misjonsarbeidet.

I Danmark finnes det også en mulighet til å danne såkalte valgmenigheter innenfor rammene av den danske folkekirken. Valgmenighetene står dermed under tilsyn av biskopen, men har rett til å utpeke sin egen prest. Frimenighetene er derimot helt løsrevet fra folkekirken. De har likevel enkelte rettigheter i møte med lokale menigheter innenfor folkekirken, blant annet retten til å benytte kirkebygninger etter visse kriterier.

Også i Norge har muligheten til å opprette frimenigheter i regi av bedehusbevegelsene blitt drøftet – kanskje til en viss grad etter inspirasjon fra Danmark. Indremisjonsforbundet valgte i 2001 å åpne for at «menigheter» kunne være tilsluttet bevegelsen. Så langt jeg vet, har ingen forsamlinger foreløpig registrert seg juridisk som et trossamfunn, men «Sunnmørskirken» har valgt sitt navn for å signalisere at de tilbyr alt som er nødvendig av kirkelige tjenester – som dåp, konfirmasjon og tilsvarende.

Misjonssambandets muligheter

Til Misjonssambandets rådsmøte høsten 2008 ble både muligheten for å registrere et trossamfunn sentralt og muligheten for at forsamlinger registrerer seg som lokale trossamfunn presentert. Det er enkelt å peke på både ulemper og fordeler ved disse to mulighetene.

Hvis NLM oppretter et sentralt trossamfunn kan det innvendes at tilhørigheten i trossamfunnet bare blir en formalitet – som ikke får noen lokale konsekvenser. Dette er en utfordring siden bibelsk kirketenkning må legge en avgjørende vekt på lokalmenigheten som et uttrykk for Jesu Kristi kirke. På den annen side vil de fleste misjonsvenner være enige i at formelt kirkemedlemskap uansett ikke er det som knytter mennesker til den sanne kirke. Tvert i mot har det vært god latin i det lavkirkelige Norge å fastholde at Guds menighet er forsamlingen av de hellige – om de så samles i bedehus, kirke eller private hjem.

Det sier seg selv at NLM også må arbeide med å få på plass gode vedtekter i forkant av en opprettelse av et trossamfunn. Dette er neppe veldig krevende siden «Lov om trdomssamfunn og ymist anna» fra 1969 er lite detaljert i sine krav til hvordan et trossamfunn skal organiseres. Etter alt å dømme vil hovedstyret kunne opprette et trossamfunn, selv om ingen av hovedstyrets medlemmer ønsker medlemskap i trossamfunnet. For øvrig må grunnlaget for trossamfunnet selvsagt være NLMs grunnregler, Bibelen og den lutherske bekjennelse.

Det ligger i sakens natur at medlemmene i trossamfunnet må forholde seg til NLM lokalt – det være seg forsamlinger og kretskontor. All aktivitet i trossamfunnet vil således foregå integrert i Misjonssambandet, med unntak av «tekniske» forhold knyttet til medlemsregistrering. Ingenting tilsier at det vil være nødvendig at kretssekretærer eller forsamlingsledere er medlemmer i trossamfunnet for å ivareta nødvendige oppgaver knytte til for eksempel dåp.

Med tanke på utviklingen både i Luthersk Missionsforening i Danmark og Indremisjonsforbundet i Norge, er det ikke utenkelig at forsamlinger, nystartede eller eksisterende, etter hvert vil søke om å være tilknyttet Misjonssambandet. Det skaper utvilsomt noen utfordringer. Det vil være viktig å unngå at disse frimenighetene blir fristilte i forhold til organisasjonen og de strukturene vi i dag har. Denne faren kan nok i stor grad avhjelpes ved et godt arbeid med vedtekter. En annen utfordring er å unngå opprivende debatter i eksisterende misjonsforsamlinger hvis det tas initiativ til at forsamlingen skal registrere seg som menighet.

Selv om Misjonssambandet har mange forsamlinger rundt i landet, er det ingen tvil om at mange misjonsvenner kan bo langt unna en av disse. Selv om det legges til rette for at NLM også kan bestå av frimenigheter, vil det ikke nødvendigvis bli en god mulighet for alle som ønsker kirkerettslig tilhørighet til NLM. Det er i hvert fall ingen ideell situasjon at en misjonsvenn på Geilo er medlem i Drammen Misjonsforsamling for dermed å få en kirkerettslig tilhørighet til NLM. Samtidig er ikke en slik løsning umulig. Mindre kirkesamfunn i Norge, som for eksempel metodistkirken, har en del medlemmer som fysisk bor langt unna nærmeste lokalmenighet.

Avslutning

Et av de avgjørende spørsmål i debatten om hvorvidt Misjonssambandet bør registrere et trossamfunn, handler om hvor stort skritt dette er. Noen betoner at endringer primært handler om formaliteter og ikke trenger å endre Misjonssambandets profil eller arbeidsmåter. Andre mener et eventuelt vedtak vil endre Misjonssambandets status på en fundamental måte.

Det er neppe klokt å være for bastant når temaet handler om hvordan fremtiden vil bli. Ingen av oss vet sikkert hva slags dynamikk en eventuell registrering vil skape, hvor mange misjonsvenner som ønsker å forlate Den norske kirke eller hva som ellers vil skje i bedehusland i tiden fremover.

Likevel tilsier erfaringene både fra Luthersk Missionsforening i Danmark og fra Misjonsforbundet og Frelsesarmeen i Norge, at det ikke er umulig for en organisasjon også å fremstå som et kirkesamfunn. Både i Luthersk Missionsforening og i Frelsesarmeen har det vært betydelig debatt om veivalgene som er tatt i løpet av det siste tiåret. Men bølgene er lavere nå. Det tyder bra.

Del 3: Røster fra utsida

Trussamfunn i bedehusland – den tredje vegen

Av Karl Johan Hallaråker, generalsekretær i Indremisjonsforbundet

Røter og fornying har vore eit ordpar som har følgd meg og indremisjonen gjennom ein del år. Vi veit at blomar kan døy på rot. Avskorne blomar vil alltid døy. Vi treng arbeida med å ta vare på våre åndelege røter. Arven frå fedrane strøymar ikkje av seg sjølv vidare i årane. Men vi må alltid spørja om kva som er «røtene» og kva som er aktualiseringa i ei kvar tid. Blandar vi saman det, eller byter vi det om, syner vi dårleg åndeleg leiarskap.

Arbeidet med å leggja til rette for trussamfunn – som den tredje vegen – meiner vi er resultat av arbeidet med røter og fornying. Det er faktisk ein strategi som vi meiner styrker profilen som misjonsrørsle aktualisert inn i vår tid. I ImF – og bedehusland generelt – har det alltid vore eit mindretal som tenkjer «frikyrkjeleg». Ein del har formelt vore medlemmer i Den lutherske frikyrkja eller somme har «i det stille» vore utmelde or Den norske kyrkja utan å melda seg inn i andre trussamfunn. Dei har hatt «nok» med bedehuset. Det er vanskeleg å spå om framtida, men vårt inntrykk er at når vi nå legg til rette for denne tredje vegen, har vi faktisk teke lufta ut or «frikyrkjedebatten». Nå får vi skjerpa profilen mot det som er det viktige – å utvikla ei sunn bibeltru evangelisk luthersk vekkingrørsle.

Løysinga til Indremisjonsforbundet

Etter samrøystes tilråding frå rådsmøtet har Forbundsstyret vedteke å fremja ei sak til ImFs generalforsamling i Molde om oppretting av ImF trussamfunn. Den samrøystes tilrådinga fortel at leiarar på ulike nivå i organisasjonen har skjønna kva dette dreier seg om – kyrkjeretten er ikkje skiljekriterium i indremisjonen. Dette blei forresten klart understreka i 2001. Då føretok ImF ein lovrevisjon der «kyrkjelydar» blei inkluderte i lovene i tillegg til foreiningar og forsamlingar. Dette viser at denne utviklinga i ImF er ikkje ein reaksjon på den åndelege utviklinga i Den norske kyrkja, men forankra i prinsipiell tenking. Det er ikkje «nødsprinsippet» som driv oss framover. Indremisjonen vil framstå som ei klar og tydeleg evangelisk luthersk misjonsrørsle. Det er den læremessige forpliktinga som er avgjerande. Kvar den enkelte har sitt formelle kyrkjemedlemskap, er ikkje avgjerande. Dette «trussamfunnet» skal ikkje driva eiga verksemd. Alt slikt skjer i misjonsforsamlinga – som før. I det følgjande skal eg utdjupa aktuelle poeng meir utførleg.

Tanken er at etter at ImF trussamfunn er oppretta, vil ein søkja om registrering av trussamfunnet i samsvar med Lov for trudomssamfunn og ymist anna. Det siste vil utløysa den statlege og kommunale støtta som i dag blir utbetalt per medlem for medlemmer i trus – og livssynssamfunn utanom Den norske kyrkja. Når det registrerte trussamfunnet er på plass, vil ein også kunne søkja til Departementet om vigselfrett og godkjenning av vigselfmenn. Ein slik søknad skjer på grunnlag av trussamfunnets vedtekte ordning for ekteskapsinngåing og med vigselfmenn som blir fremja i søknaden.

Ikkje trussamfunn

Forbundsstyret har understreka at opprettinga av trussamfunn ikkje tyder at Indremisjonsforbundet går frå å vera ein misjonsorganisasjon til å bli eit trussamfunn.

Indremisjonsforbundet vil halda fram som ei bibeltru lågkyrkjeleg evangelisk luthersk misjonsrørsle. ImF trussamfunn blir først og fremst eit formelt organ relatert til misjonsorganisasjonen. Misjonsliv og arbeid blir framleis utført gjennom ImF som misjonsorganisasjon. Det er ikkje trong for lovendring for organisasjonen korkje sentralt, regionalt eller lokalt. Malane for lokale forsamlingar viser dette i praksis.

Vi reknar forresten med at dei fleste medlemmene framleis vil ha sitt formelle kyrkjemedlemskap i Den norske kyrkja. Relasjonar til denne kyrkja vil vera både individuelle og ulike, alt etter lokale tilhøve og vurderingar. Vi vil framleis stå saman med bibel- og vedkjenningstru medarbeidarar i Den norske kyrkja. Men og det er eit poeng: I misjonsrørsla og vårt bedehusland vil det ikkje vera a- og b-medlemmer ut frå kvar ein har sitt formelle kyrkjemedlemskap. Dette siste er faktisk illustrert gjennom av at den nye generalsekretæren som tek over etter meg, har meldt seg ut or Den norske kyrkja, medan eg som i dag er generalsekretær, har sagt offentleg at eg blir verande i denne kyrkja. Denne fridommen er viktig. Etter luthersk lære er ikkje kyrkjerett og trussamfunn åndeleg kriterium. Forresten – vi er baa samde om denne samvitsfridommen og vurder den åndelege situasjonen i Den norske kyrkja temmeleg likt. For å tala for meg sjølv – seier eg klart at handling i luthersk forstand er først og fremst åndeleg brot med vrang lære og vranglærarar. Kyrkjerettsleg brot kan ein vurdera ulikt. Difor seier eg også til alle som etterlyser handling i den kyrkjelege situasjonen at det nettopp er åndelege brot og ikkje kyrkjerettslege brot som er prinsipielt viktige. Jf. reformasjonstida. Luther og dei lutherske fedrane melde seg ikkje ut. Dei blei jaga ut!

Vranglære

Eit av problema i kyrkjemedlemsskapsspørsmålet i dag er tilhøve til vranglærande prestar, prostar og særleg biskopar. Særleg kjem tilsynsproblematikken i fokus. Nokre ord om det. Den nød som vranglæra har påført mange må ikkje undervurderast. Det er nødvendig å handla. Det er det vi gjer i bedehusland. Men eg greier ikkje heilt å følgja prestar som bed om alternativt biskoppeleg tilsyn. For det eine ser det ut for å byggja på ei «overluthersk» tilsynsforståing og eit høgkyrkjeleg syn på bispeembetet som eg ikkje finn bibelsk eller vedkjenningsmessig dekning for. Eg vil ikkje ta bort alvoret, men eg håpar ein kan finna praktiske ordningar utan å følgja t.d. Carissimi-gruppa si kasuistiske konsekvenslinje overfor biskopar og prestar som prøver å manøvrera i dette mangslungne kyrkjelandskapet. Ingen skal henta åndeleg rettleiing frå vranglære eller vranglærarar. Men vi må ikkje lettvindt bryta med brør i Den norske kyrkja som forkynner og rettleier bibeltru om dei også må manøvrera i sin embetsførsel. Det viktigaste prestane – som andre åndelege leiarar – kan gjera, er å vera gode forvaltarar av Ord og sakrament i kyrkjelydane. Gje folket god åndeleg mat. Så lenge «overordna ledd» ikkje hindrar det, får vi leva med problema. Folket må ikkje lida fordi presten har problem «oppover».

Indremisjonsforbundet står i dag fram som ei misjonsrørsle som tek ansvar for full nådemiddelforvaltning (forkynning og sakramentforvaltning) og ansvar for det som gjerne blir kalla kyrkjelege handlingar som konfirmasjon, bønn for borgarleg vigde og gravferd (vigsel kan først gjennomførast når ein som registrert trussamfunn har fått vigselsrett). Ein treng ikkje oppretta trussamfunn for å yta desse tenestene. Det ligg i det som misjonen alt har på plass (jfr. Handbok for bedehuset. Når vi la inn malar for gjennomføring av dåp og nattverd, var det både for å gje praktisk hjelp, men også for å sikra at det ikkje blei læremessig forvirring). Det kan presiserast at det ligg i ImFs sjølvforståing at den truande forsamlinga i bibelsk og luthersk forstand er ei fullverdig forsamling med rett til å forvalta ord og sakrament. Det må understrekast at alle i forsamlinga, uavhengig av kyrkjerettsleg status, skal ytast alle tenester. Det er samtidig naturleg å understreka at medlemmer i ImF trussamfunn – kvar dei enn bur i landet – skal ytast same tenester som dei kan få i

Den norske kyrkja eller eit anna trossamfunn. I åndeleg forstand er oppretting av trossamfunn på denne måten ikkje ein prinsipielt ny veg. At organisasjonen signaliserer forplikting på å yta alle åndelege tenester og forvaltning av ord og sakrament, er berre ei understreking av at ein tek på alvor sitt åndelege grunnsyn og aktualiserer det inn i vår tid. Eg kostar på meg ein liten ettertanke og refleksjon her. Då eg i 1997 gav ut leiarheftet *Åndeleg leiarskap og den kristne forsamlinga i bedehuset*, grunn gav eg kvifor og korleis vi kunne døypa i bedehuset. Fleire av mine generalsekretærkollegaer blei intervjuet i media med respons på min og ImF sin strategi. Denne forsamlingsbygginga og bruk av dåp, var uaktuelt i deira samanheng, sa dei då. – Det gjekk ikkje lang tid før dei same var med i konkurransen om kven som var først ute!

Organisering

Når det gjeld sjølve organiseringa av ImF trossamfunn, tenkjer ein slik: Trussamfunnet har eit landsstyre og ein eller fleire forstandarar (forstandar er her ikkje ein åndeleg tittel). Personar som melder seg inn i trossamfunnet, vil stå som enkeltmedlemmer, men kan også inngå i eit lokalt fellesskap som ei eining innan eller knytt til ei lokal forsamling/foreining. Formelt vil då trossamfunnet utgjera både ein sams medlemsmasse og lokale einingar.

Bør trossamfunnet bli eit formelt fellesskap for fleire organisasjonar? Det spørsmålet har vore framme i mange samtalar både innan organisasjonane og i samtalar mellom organisasjonsleiarar. Det er grunnar som talar for det. På lokalplanet lever ein mange stader saman i bedehusfellesskapet enten ein har sin næraste relasjon til den eine eller den andre organisasjonen. Blir det ikkje då kunstig å melda seg inn i kvart sitt trossamfunn? Vel, spørsmålet er ikkje heilt aktuelt. Misjonssambandet hadde sitt rådsmøte før ImF. Der blei spørsmålet vurdert og avvist. Det føreheld vi oss til. For ordens skuld trur eg ImF hadde komme til same konklusjon også om vi hadde vårt rådsmøte først. Ein viktig grunn for ikkje å organisera eit felles trossamfunn, er den tingen at det truleg hadde skapt meir press i retning av å få eit trossamfunn som aktivt alternativ likt andre trossamfunn.

Det har vore røyster som seier at spørsmålet om eit nytt trossamfunn bør venta til vi har klart ei felles konservativ vedkjenningskyrkje. Eg skal ikkje underkjenna denne vegen. Eg er viss på at tanken er uttrykk for ei genuin omsorg for å få ei konservativ vedkjenningskyrkje i folket vårt som klar motvekt mot ei liberal folkekyrkje. Men – og det er mitt poeng – eg ser ikkje det som den mest strategiske vegen. For meg er det ikkje framtidsretta misjonsstrategi. For det andre – og det er viktigast – eit felles alternativt trossamfunn vil lyfta fram mange læremessige utfordringar og problem. Tenestedeling, vekkingsteologi, kyrkje- og embetssyn er aktuelle stikkord. Ei slik kyrkje vil snart få meir bruk for energien på indre problem og motsetnader enn kraft til misjon.

Avtale med NLM

Eg konstaterer altså at det nå ikkje er aktuelt å organisera trossamfunn saman med andre organisasjonar. Kva som kan bli aktuelt seinare, skal vi ikkje ta stilling til nå. Det som derimot gleder meg nå, er at vi har avtala med Norsk Luthersk Misjonssamband at vi saman skal revidera organisasjonane sitt materiale når det gjeld ordning for dåp, nattverd, bønn og salving av sjuke, forbønn for borgarleg vigde, ordning for gravferd og trusopplæringsplan for born og unge. Vi ser det som strategisk og pedagogisk klokt å utarbeide felles ordningar. Mange stader i bedehusland er vi også saman i forsamlinga. Vi er overtydde om at denne vegen – felles ordningar på desse områda – er ein klok veg som kan bli til stor hjelp for bedehusland framover. Det vil også bli ein strategisk veg for å

møta den utvikling som vi elles møter i kyrkje og samfunn – bort frå klassisk reformatorisk kristendom. Vi trur dette samarbeidet vil fremja den sunne læra til nye generasjonar.

Den store utfordringa på heimefronten for misjonsorganisasjonane meiner vi nettopp er å leggja til rette for at nye kan vinnast for Jesus, og at dei truande kan få leva med sunn åndeleg mat i gode fellesskap. Slik blir bedehuset framleis ein sunn åndeleg heim – og ein radikal misjonsstasjon.

Alternativ kirkerettslig plattform – «excel-kirker» uten ekklesiologisk basis?

Av Rolf Kjøde, generalsekretær i Normisjon

Spørsmålet om kirkerettslig plattform er blitt aktuelt ved at de to store bedehusorganisasjonene, NLM og ImF, har tatt til drøfting om de skal tilby en kirkerettslig minimumstilknytning gjennom organisasjonen for medlemmer som har meldt seg ut av Den norske kirke og ikke funnet det naturlig å melde seg inn noe annet sted. Bakgrunnen for dette i den allmenne kirkelige situasjonen med store sprik i lærespørsmål, forutsettes kjent. Vi skal imidlertid se på hva en alternativ kirkerettslig plattform kan innebære, vurdere argumenter for og mot en slik i Normisjon og til slutt trekke en konklusjon og dra opp noen alternative linjer.

Hva er en alternativ kirkerettslig plattform?

Gjennom «Lov om trdomssamfunn og ymist anna» gis norske trossamfunn sin legale forankring. Loven er relativt romslig, slik at ytterst små og løst organiserte trossamfunn, menigheter eller sekter også kan registreres innenfor lovens rammer. Loven danner grunnlag for de offentlige støtteordninger som finns for trossamfunn. Loven krever ikke et bestemt aktivitetsnivå for å kunne la seg registrere, men hele lovens ordlyd tyder på at intensjonen er å være et rammeverk for reelle trossamfunn med en organisert ledelse. Mange av paragrafene handler om fullmakter og plikter som ledende personer i registrerte trossamfunn har. Loven danner grunnlaget for trossamfunnenes vigselsrett og for trossamfunns rettigheter i forbindelse med gravferd.

Ingen kan etter loven være registrerte medlemmer av mer enn ett trossamfunn. Dette hindrer ikke at medlemmer av ett trossamfunn kan være aktive i et annet, dersom dette er i orden for de respektive trossamfunnene. De fleste trossamfunn synes å operere med én type medlemskap, men noen av dem er dobbelt organisert. Både Frelsesarmeen og Misjonsforbundet har doble medlemsregister der en kan velge mellom medlemskap i trossamfunnet eller medlemskap i enheten som frivillige organisasjoner. Dette har historiske årsaker i at ingen av disse ved sin oppstart hadde til hensikt å danne kirkesamfunn. For Misjonsforbundet er det kirkelige medlemsregisteret i dag langt større enn organisasjonens, mens det i Frelsesarmeen fortsatt er motsatt. Det mest vanlige kirkemedlemskapet for deres organisasjonsmedlemmer, er Den norske kirke.

NLM har over en tid arbeidet med spørsmålet om å gjøre som disse to og tilby sine kirkeløse medlemmer en alternativ registrering. Intensjonen i NLM, og slik er det også med den åpning som er gitt i ImF, er vel ikke å endre profil fra organisasjon til kirkesamfunn, slik det i stor grad har skjedd med Misjonsforbundet og Frelsesarmeen – i det minst i folks omdømme. Organisering av ordningen er tenkt svært sparsomt med opprettelse av et dataregister som enkeltpersoner kan føres opp i og innrapporteres til myndighetene.

Innen Normisjon kan vi tenke oss minst tre ulike måter å danne en alternativ kirkerettslig plattform på. For det første kan organisasjonen opprette et samlet register for enkeltpersoner og innrapportere dette som trossamfunnet Normisjon. Verken mer eller mindre. Dette er den modellen som NLM drøfter. For det andre kan lokale enheter i Normisjon registrere seg som egne trossamfunn og fortsatt beholde

sin tilknytning til Normisjon som «forening». Foreningsbegrepet er i dag basisen i våre vedtekter for forsamlingenes medlemskap i organisasjonen. ImF har hatt slike lokale enheter registrert i flere år etter aktivt å ha åpnet lovverket for «forsamlinger» som medlemmer. Mest radikalt vil den tredje ordningen være, der Normisjon tar et aktivt valg om å romme et reelt landsomfattende trossamfunn innen organisasjonen. Dette er Misjonsforbundets og Frelsesarmeens modell.

Det er viktig å være oppmerksom på den klare forskjellen mellom modell en og tre. Den første er en rein formel sak. Den tredje er et aktivt valg om å være både kirke og organisasjon. Innen NLM har framtrødende personer (Grandhagen, Sjaastad og Gravaas) advart mot at organisasjonen skal spre sitt fokus ved å lage kirkeregister. De vil tydeliggjøre rollen som misjonsorganisasjon og er redd for at et register er et første skritt på veien mot et nytt fokus som ikke lenger vil samle organisasjonen. Hovedstyret stod opprinnelig her. På den andre siden anbefaler en av de yngre, framstående lederne (Fagermoen) at NLM ikke stopper med et register men følger Misjonsforbundet helt ut og nettopp sier at de vil danne en reell kirkelig enhet innenfor NLM. Organisasjonens rådsmøte havnet i «midten» ved å anbefale registervarianten.

Fordeler og ulemper ved å tilby dette innen Normisjon

Det at to av våre nærmeste samarbeidsorganisasjoner for misjon nå vurderer og ser ut til å legge til rette for en slik nyordning, gjør at Normisjon må vurdere ordningen for egen del. En del av våre medlemmer har allerede meldt seg ut av Den norske kirke på grunn av de siste års teologiske uroligheter, men dette tallet er trolig ikke høyt, trolig under hundre så langt. Mange flere har signalisert at de vurderer oppbrudd og har utfordret organisasjonen til å stake ut en alternativ vei. De færreste ser medlemskap i Frikirken, hvor de ikke har tenkt å engasjere seg, som en løsning. De ønsker sin primære forankring i Normisjon.

De følgende betraktninger pro et kontra gjelder primært modellen med etablering av et formelt kirkelig register. Det har ikke vært tema i Normisjon om vi skal gå i retning av en reell kirkedannelse etter Misjonsforbundets modell. Normisjon vil konsentrere seg om å være en misjonsorganisasjon. Det er vårt samlende oppdrag. En eventuell danning av en reell kirkelig enhet innenfor Normisjon, ville dele og ikke samle organisasjonen. Det betyr ikke at vi skal være blinde for utviklingen i noen års perspektiv, men i arbeidet med en eventuell ny framtidig kirkelig ordning er det viktig å unngå den fragmentering og marginalisering som lett blir resultatet ved at hver velger sin egen vei. Skulle livet i Den norske kirke bli teologisk umulig ved at den endrer sin bekjennelse, skal Normisjon bidra til å legge grunnen for en større bekjennelseskirkelig samling i Norge. Jesus ber i Joh.17,21 om at hans menighet må være ett for at verden skal tro. Skal dette gi mening, må det være en ytre enhet som vitner. Den rådende kirkelige splittelse smerter, fordi den vitner mot enheten i Jesus. Dette må de ulike bekjennelsesbaserte aktørene i kirker og organisasjoner ta inn over seg med tanke på hvordan vi posisjonerer oss for framtidens kirkebilde. Dette er hensikten med det initiativet vi har tatt til gruppa «Kirkelig nettverk» som består av de fremste lederne av ulike lutherske misjonsorganisasjoner, frikirker og nettverk i Norge. Det er likevel ikke sikkert at Normisjon selv bør være en del av en eventuell ny bekjennelseskirke i framtida, men heller bør holde fast ved sin posisjon som misjonsorganisasjon som samarbeider kirkelig.

Så over til spørsmålet om alternativ kirkerettslig plattform i form av et formelt kirkelig register i organisasjonen. La meg først skissere det som kan vurderes som noen mulige fordeler.

a) Dersom NLM og ImF skulle danne denne typen kirkelige registre, er dette et potensielt ressurstap for Normisjon. Dersom viktige ressurser i vårt lokale arbeid møter mer forståelse og imøtekommelse hos samarbeidende organisasjoner, kan vi tape på å vise mindre fleksibilitet.

b) Der er noe økonomi i å la seg registrere som trossamfunn. Noen av våre forsamlinger kan framover vurdere å gjøre dette, fordi dette ville slå godt ut økonomisk for de største forsamlingene. Dessuten ville det speile deres selvforståelse. Om forsamlinger skulle gå til slike skritt, ville vi forutsette at de hadde dobbel medlemsføring, slik som Misjonsforbundet.

c) Normisjon har uttrykt at vi vil være ordningsmessig fleksible. Kirkelig enhet består ikke i like ordninger men i samme tro. Det vil derfor kunne ses som underlig om vi ikke legger til rette for fleksibilitet når noen av våre gode folk rundt om har samvittighetsproblemer med dagens system, men likevel vil høre til i Normisjon.

d) Kirkeløse føres i statistikken over «religionsløse» i Norge. Ved å gi dem mulighet til en slik registrering der de har sin åndelige base, synliggjør vi overfor samfunnet et riktigere bilde av status for religiøst troende i landet.

Der er imidlertid ikke bare fordeler ved en slik ordning. Særlig er det grunn til å utfordre ekklesiologien dersom kirkesamfunnsforståelsen reduseres til et papir eller et dataprogram. La oss derfor ta en titt på noen slike momenter til betenkning.

a) En slik ordning, om den gjøres aldri så enkel, innebærer noe økning i administrasjon.

b) Innføring av formelle og ellers inaktive register i organisasjonene er i alle fall ingen teologisk medisin i den kirkelige situasjonen. Vi kan etterlate et inntrykk av at vi vil reparere kirkens skade med kirkejuridiske virkemidler. Da gjør vi samme feil som vi til tider anklager de sentralkirkelige organer og biskopene for: Vi fokuserer på uvesentlige formalia i stedet for den tapte enhet.

c) Å være trossamfunn innebærer mer enn formalia. Det må i alle fall påregnes et økt ansvar i organisasjonen for opplegg knyttet til konfirmasjon og ordninger knyttet til vigsel og gravferd. Organisasjonen må spørre seg selv om vi ønsker en slik utvikling i forhold til vår selvforståelse som misjonsorganisasjon. Spørsmålet om rett til vigsel må også drøftes i lys av den nye ekteskapsloven. Det er vanskelig å se at opprettelse av sentrale excel-registre i misjonsorganisasjoner tilfredsstillende lovens intensjon om hva et trossamfunn er.

d) I tillegg må vi vurdere ordningen teologisk. Å være kirke handler først og fremst om å danne lokale fellesskap av troende rundt Guds ord og sakramentene. I hele NT innholdsfylles menighetslivet. For mange av våre lokale enheter fungerer dette allerede slik, og de har en sunn bibelsk forståelse av seg selv som forsamlinger med dåp og nattverd. Noen har også egne konfirmasjonsopplegg og gravferdsordninger. Det er derfor ikke vanskelig å se legitimiteten i at lokale forsamlinger i Normisjon med god teologisk grunn kan omregistreres til lokale trossamfunn, om de så vil. Derimot er det vanskelig å se at et sentralt register av navn i Normisjon bærer kjennetegn på det som normalt skal kalles kirke i kristen forstand. Nå legger vi all vekt på kirken som universell størrelse ved troen og som lokal størrelse slik den samles. Likevel må vi ta på alvor at vi også bruker kirkebegrepet på den menneskelige organiseringen som vi gjør av kirken på regionale eller nasjonale plan. Disse ordningene bør derfor speile de sentrale realiteter i hva det innebærer å være kirke. Et inaktivt register som er mest ment til å være en nødhavn eller et papir for å skaffe offentlige penger, er ikke åpenbart tilfredsstillende for å kalles alternativ kirkelig registrering.

e) Med tanke på framtidige strategier, er jeg urolig for at spredte ordninger med kirkelige organisasjonsregistre skal virke til å spre folkene våre ut på ulike halvveis løsninger. Normisjon vil ta ansvar for å føre sammen evangelisk lutherske kristne fra ulike sammenhenger for å markere enhet midt i den kirkelige splittelsen. Det er viktigere å posisjonere seg for større endringer i framtida, og i denne fasen må vi fokusere på å føre bibeltro kristne sammen i fellesskap og misjon. Det er viktigere framover å motvirke fragmentering og marginalisering enn å sikre seg formalialøsninger som ikke har noen varig kirkelig bærekraft.

Konklusjoner

Oppsummerende er det Normisjons holdning at vi ikke bruker krefter framover på å opprette alternative kirkelige plattformer i form av «excel-kirker». Det svarer ikke til proporsjonene i utfordringen.

Skulle noen av våre lokale forsamlinger velge å registrere seg som egne lokale trossamfunn, regnes dette ikke som problematisk i forhold til tilhørigheten til Normisjon. Vi vil likevel ikke stimulere en slik utvikling og forutsetter at slike steg eventuelt drøftes med organisasjonens ledelse. Menigheter og kirkelige enheter som har valgt alenegang, viser seg historisk å være svært sårbare for «lærdoms vær og vind». Selv om Normisjon ligger nær en kongregasjonalistisk tenkning med vekt på det lokale leddet, viser all historie at de lokale enhetene trenger å være del av en større enhet, en felles vei (på gresk «syn hodos» = «samme vei», slik vi har det i ordet «synode») for å bli værende i en sunn felles tro, uttrykt i de klassiske bekjennelsene.

Det må arbeides videre med å samle alle bibeltro kristne i et nasjonalt nettverk med ulik tilknytning til evangelisk lutherske kirker og organisasjoner. Det er viktig at vi som står på samme grunn når det gjelder forståelse av Skriften, også drøfter hvordan vi kan finne gode og samlende løsninger i et framtidig kirkelandskap. Normisjons kall til å arbeide for en slik enhet, framheves i handlingsprogrammet for neste periode og i vår langsiktige strategi.

Tilbaketrekning? En kommentar til forslaget om «en kirkerettslig registrering» i Misjonssambandet

Av Jens-Petter Johnsen, direktør i kirkerådet

Et eget trossamfunn i tilknytning til Misjonssambandet vil kunne gi som resultat tilbaketrekning fra viktige oppgaver og arenaer. Ved å trekke seg ut av Den norske kirke svekker organisasjonen og dens medlemmer sin mulighet til prege denne kirken – i dens teologi og virksomhet generelt. Og enda mer – det blir færre misjonsengasjerte folk til stadig å kalle kirken og kirkefolk til misjonstjeneste. På den annen side vil et kirkerettslig registrert trossamfunn både på kort og lang sikt medføre kirkelige oppgaver i Misjonssambandet som vil kunne ta fokus bort fra organisasjonens særlige misjonskall – å nå verdens folkeslag med evangeliet.

I kirken

Da de store vekkelsene gikk over Norden på 1800-tallet og begynnelsen av 1900-tallet, ble det i Sverige dannet mange nye kirkesamfunn. Det skjedde ikke i Norge. I Norge fant vekkelsesbevegelsene sin plass innenfor kirken. De gikk ikke ut, men dannet egne selvstendige organisasjoner innenfor rammen av Den norske kirke. Frivillige organisasjoner for barne- og ungdomsarbeid, indre- og ytre misjon og diakonale organisasjoner og institusjoner har vært avgjørende viktig for Den norske kirkes utvikling gjennom mer enn 150 år. Organisasjonene har fått bred innflytelse i norsk kirkeliv. Kirkehistorien fra ulike deler av verden viser at kirker med slike tverrstrukturer er sterke kirker og har stor breddevirkning. Frivillige medarbeidere med sitt kall utfordrer kirken og bærer ulike oppdrag på kirkens vegne.

I løpet av disse siste 150 år har ulike teologiske retninger preget kirken. Det handler om rasjonalisme og om liberal teologi. På begynnelsen av 1900-tallet handlet det om så store teologiske saker som troen på Jesu guddom og hans oppstandelse. Til og med da fulgte organisasjonene Hans Nilsen Hauges råd i hans testamente om å forbli innenfor Den norske kirke.

Tilbaketrekning – svekket misjonsoppdrag

Misjonssambandets løsning er blitt presentert som «kirkerettslig registrering» – at det bare skal handle om et dataprogram som kan registrere de som ønsker å ha Norsk Luthersk Misjonssamband som sitt kirkesamfunn. Det kan neppe være korrekt forstått. Ved å foreta en slik offentlig registrering kommer Misjonssambandet innunder «Lov om trdomssamfunn og ymist anna», og de gjeldende forskrifter for loven. Det innebærer at det utløses både kommunale og statlige tilskudd, som igjen medfører en forpliktelse til å gi medlemmene den kirkelige oppfølging som medlemmene i alle faser av livet har behov for. Jeg er usikker på om en «registerkirke» er i overensstemmelse med intensjonene i loven. Men først og fremst er jeg sikker på at et slikt totalt kirketilbud som Misjonssambandet med dette forplikter seg til, vil kreve ressurser og oppmerksomhet som svekker fokus på ytremisjonskallet. Det vil føre til en svekkelse av misjonsoppdraget.

Tilbaketrekning – svekket innflytelse i Den norske kirke

Mange steder i landet har Misjonssambandets folk vært kirkefolk og kirkefolk har deltatt i Misjonssambandets arbeid. Andre steder har det vært en selvstendig

virksomhet som i liten grad har deltatt i den lokale kirkens liv. Uansett deltakelse har Misjonssambandet vært med å prege Den norske kirke direkte og indirekte, og med rette – fordi de har tilhørt kirken. Noen ganger til høylydt debatt og stor uenighet. Andre ganger i stor samstemthet med kirkeledelsen eller det lokale kirkemiljøet. Å være medlem i Den norske kirke er ikke å legitimere teologi en er uenig i. Det er å være aktivt støttende og delta i de sammenhenger en finner riktig. Men det er også å være et kritisk korrektiv til den utvikling en er uenig i, og alltid minne kirken om dens fundament i Skrift og bekjennelse.

Det meste av det som formidles av kristen tro i vårt folk, skjer gjennom Den norske kirke. Kontaktflaten med 80 til 90 % av folket ved ulike begivenheter i livet gir en unik misjonsmulighet til å fortelle om Jesus. Det vil svekke Den norske kirke om misjons- og organisasjonsfolket skulle trekke seg ut av kirken. Kirkens fremtid avgjøres på lokalplanet. Der trenger kirken engasjement og deltakelse av alle som ønsker å nå nye generasjoner med budskapet om Jesus. I september i år skal kirkevalgene foregå. Der velges menighetsråd, bispedømmeråd og kirkemøte. Den norske kirke trenger mobilisering, ikke tilbaketrekking, fra alle arbeidslag som ønsker at denne kirken også i fremtiden skal være en Jesu Kristi kirke som når ut til hele folket med evangeliet.

Del 4: Kritiske røster fra innsida

Lekmannsbevegelse eller kirke?

Foredrag på 1. mai-møtet på Tryggheim

Av Egil Grandhagen, førstelektor ved Fjellhaug Misjonshøgskole

Jeg er vokst opp med lekmannsbevegelsen og de idealer som har preget den gjennom dens 200 år lange historie. Jeg har hørt hjemme blant et radikalt lekfolk som har hatt sin base i vennsamfunnet på bedehuset der flere organisasjoner har vært representert. Og jeg har hatt mitt hjerte i én av disse og delt glede og smerte med misjonsfolket i NLM. Der er mitt åndelige hjem.

Samtidig har jeg vokst opp i Den norske kirke. Noen aktiv kirkegjenger er jeg aldri blitt, min innsats for folkekirken har jeg gjort gjennom arbeidet i NLM. Det har jeg alltid betraktet som et legitimt kirkelig arbeid. Jeg har dessuten talt ved mange gudstjenester lokalt over hele landet, og kjenner på dyp takknemlighet for det gode og viktige arbeid som mange konservative prester og kirkelige ansatte gjør for evangeliets sak. De har muligheter til å formidle levende kristen tro til mennesker som vi på bedehuset ikke har tilgang til. Skulle folkekirkens formidling av sann kristendom svekkes ytterligere her til lands, vil det få katastrofale følger for land og folk. Derfor vil jeg gjerne være med å bidra til det motsatte.

Veiskillet i 2009

I 2009 står de radikale lekmannsorganisasjonene ved et veiskille. Både ImF og NLM skal i sommer ha generalforsamling, og ta stilling til spørsmålet om såkalt «kirkerettslig registrering». Det foregår nå en samtale ute blant misjonsvenner som er viktig, og som egentlig dreier seg om identitet. Hvem er vi, og hva er vårt hovedfokus? Jeg har min mening om denne saken, men er samtidig klar på at dersom resultatet blir annerledes enn jeg tenker, skal det ikke påvirke mitt hjerteforhold til NLM og bedehuset. Jeg vil fortsatt øve meg i å lytte til de som tenker annerledes enn meg selv, ikke minst en del unge familier, men jeg mener samtidig at jeg har med meg noe fra mange års arbeid i misjonen som det er verd å lytte til.

Hva er så «kirkerettslig registrering»? Etter mitt syn er det et håpløst utydelig uttrykk, som kamuflerer mer en det tydeliggjør. Utgangspunktet er at noen misjonsvenner har meldt seg ut av Dnk og ønsker at NLM/ImF skal ha den samme funksjonen for dem som Dnk tidligere hadde. Man ønsker et helhetlig menighetstilbud kombinert med et formelt kirkemedlemskap. For en tid siden kom det noen ungdommer til meg med følgende spørsmål: «Vil NLM være kirke for oss?» Det er dette spørsmålet som er sakens kjerne. Generalsekretær Hallaråker skriver i en svært lesverdig artikkel i Sambåndet nr. 5/09: «Tanken er at etter at ImF trussamfunn er oppretta, vil ein søkja om registrering av trussamfunnet i samsvar med *Lov om trudomssamfunn og ymist anna*..... Når det registrerte trussamfunnet er på plass, vil ein også kunne søkja til Departementet om vigselfrett og godkjenning av vigselfmenn.»

En ny retning

Først må en altså opprette et trossamfunn (siden det er et kristent trossamfunn det dreier seg om, handler det om kirke/kirkesamfunn). Her har man to muligheter: Enten må en registrere organisasjonen som et kirkesamfunn, eller organisasjonen må opprette et kirkesamfunn med egne vedtekter. Det er fylkesmannen i det fylket der hovedkontoret ligger, som er registreringsinstans. Når registrering er på plass utløses statlig og kommunal støtte til det nye kirkesamfunnet. Dette er nå forpliktet til å føre register over medlemmene i kirkesamfunnet, og sørge for at disse får et tilbud tilsvarende det man har som medlem i Dnk.

Nå tror ikke jeg at det kommer til å skje noe stort jordskjelv verken i NLM eller ImF over natten. Det meste vil sikkert bli som det er, i hvert fall en tid. Men det er gitt en ny retning, og skapt en ny identitet, og det synes ikke jeg noe om. Jeg vil gjerne si litt om hvorfor jeg ser det slik.

For det første har lekmannsbevegelsen vært seg bevisst at den ikke skal gjøre *alt*. Den skal ikke gi de troende et helhetlig menighetstilbud. Den representerer kirkens lette tropper, som har evangelisering og ytremisjon som hovedfokus. Nettopp fordi ressursene våre er begrenset, er det viktig å konsentrere seg om det aller viktigste, å hjelpe mennesker til tro ved bibelsk forkynnelse i vårt eget land, og å gi de som aldri har hørt evangeliet et kristent vitnesbyrd. Å drive menigheter med alt som det innebærer, krever mye, og det vil nødvendigvis gå utover noe på sikt. Vekkelse og misjon er ikke det som preger norske kirkesamfunn i dag, verken statskirken eller frikirkene. De fleste frikirkesamfunnene driver i dag ytremisjon, men ingen av dem bortsett fra pinsebevegelsen (som har sin egen organisasjon for ytremisjonsarbeidet!) har vesentlig over 10 misjonærer ute på feltene. De gjør mye flott arbeid i Norge, men deres bidrag til de unådde folkeslagene, er svært marginalt.

Fokus på misjon

Derfor er det så viktig at misjonsorganisasjonene bevarer sitt fokus på de som ikke har hørt om Jesus. Norsk misjon har fått være med på utrolige ting for eksempel på Madagaskar, i India, Kina og Etiopia. Da norske misjonærer kom til Sentral-Kina og Sør-Etiopia, kom de til områder der det nesten ikke fantes kristne mennesker. I dag er det flere kristne i disse områdene i forhold til folketallet enn det er på Jæren. Mekane Yesus-kirken har i dag flere medlemmer enn det er nordmenn i Norge. Dette har vi fått være med på. NLM i Norge er bare noe ganske lite i forhold til resultatene av arbeidet i misjonslandene. Dette må vi ikke glemme!

Derfor må vi innrette oss slik at ytremisjonen fortsatt får bevare sin slagkraft. Men det forutsetter at den får første prioritet. I de aller fleste kirkesamfunn har den ikke det. Ytremisjonen får det som er til overs når menighetsarbeidet hjemme har fått sitt.

I NLM er det også slik at ytremisjonen er en viktig del av limet som holder oss sammen. Det er ikke slik som enkelte synes å tro, at NLM-folket er en avdeling tinnsoldater som tenker likt om det meste. Vi er faktisk en ganske mangfoldig organisasjon som har potensial i oss til å bli uenige om det meste. Men fordi misjonen betyr så mye for oss, har det vært mulig å holde sammen gjennom alle disse årene. Men blir misjonen nedprioritert, og får driften av et kirkesamfunn større plass, kan det bli vanskelig.

I kirka, men ikke under

Personlig har jeg fortsatt den overbevisning at Hopes arbeidsmåte fra 1906 bør være retningsgivende for oss: *I kyrkja, men ikkje under kyrkja*. I dag har vi frihet til å forkynne Guds ord etter vår egen overbevisning. Vi har frihet til å organisere arbeidet

vårt i foreninger og forsamlinger og forvalte sakramentene etter Herrens innstiftelse. Vi har frihet til å samles i vennesamfunnet på bedehuset og si nei til vranglæren. Det kirkelige landskapet er ulikt i landet vårt. Noen plasser er bedehusfolket trofaste kirkegjengere, andre plasser representerer virksomheten på bedehuset et alternativ til menighetens gudstjeneste. Dette mangfoldet er en rikdom, og det er grunn til å ta vare på det.

Ingen av oss ønsker å bagatellisere den teologiske utviklingen i Dnk. Den er urovekkende. Men lekmannsbevegelsen har stått overfor slike situasjoner tidligere. På Hauges tid var det rasjonalismen som preget kirkebildet. Da Menighetsfakultetet ble dannet ved begynnelsen av forrige århundre, var det fordi en ny og radikal bibelkritikk hadde fått fotfeste i kirken. Da Hallesby og andre inviterte kristne ledere til et møte i Calmeyergatens misjonshus i 1920, var det pga den liberale teologi som preget forkynnelsen i deler av presteskapet. Da stod det ikke bare om etiske spørsmål, men og synet på hvem Kristus er. Dnk er en folkekirke, og dette er noe av prisen. Men nettopp i en slik kirke er det behov for et frivillig lekmannsarbeid som lar seg forplikte på Bibelens ord.

Derfor er det viktig at vi ikke har større forventninger til folkekirken enn det er grunnlag for. Kritisk solidaritet er mitt svar på folkekirkens utfordring. Bedehuset er ikke ansvarlig for vranglæren i Dnk, vårt ansvar er å se til at det som forkynnes fra våre talerstoler stemmer med Guds ord. Der evangeliet forkynnes rett og sakramentene forvaltes etter Jesu innstiftelse, der er den kristne kirke, enten den møtes i kirke eller bedehus eller i hjemmene våre. Kirken er og blir forsamlingen av de hellige og troende, slår vår lutherske bekjennelse fast.

Ta tiden til hjelp

Det er en sunn debatt som nå foregår i organisasjonene våre. Men den er bare så vidt kommet i gang. Snart er det sommer og generalforsamlingstid. Kunne vi ikke gi hverandre litt mer tid til å gjennomdrøfte konsekvensene av et så omfattende vedtak, som det tross alt er ganske mye uro om. Det er behov for radikal nytenkning når det gjelder bedehusets framtid. Men hadde det ikke vært godt med litt mer tid til å bli klar over om det er dette som er veien? I mange afrikanske kulturer har de lite sans for vår måte å fatte avgjørelser på med avstemning og flertallets makt. De bruker tid på å bygge ned motsetningene, og finne en vei som tar vare på fellesskapet. Ofte setter de eldste seg under et akasietre og blir sittende der i dagevis til de finner en løsning som samler. Det går ikke hos oss. Men blir ikke dette litt for kjapt?

Trossamfunnsloven erstatter den tidligere Dissenterloven som gav frikirkene ordnede juridiske forhold i landet vårt. Å la seg registrere under denne loven gir et sterkt signal til omgivelsene om at vi ønsker å bli frikirker. Trenger vi ikke litt tid på å avklare om det virkelig er det vi ønsker?

NLM-ere, hvordan skal vi forholde oss til kirken lokalt?

Av Egil Sjaastad, førstelektor ved Fjellhaug Misjonshøgskole

Jeg ble bedt om å skrive om NLM og forholdet til kirken med særlig henblikk på det lokale kristenliv. Dette skulle jeg *ikke først og fremst* gjøre deskriptivt, og beskrive hvordan det faktisk fungerer mange steder, men *tydeliggjøre noen idealer* i pakt med det den radikale lekmannsbevegelsen gjennom over hundre år nå har stått for.

Det radikale lekfolkets kirkesyn

Jeg velger å gå rett inn i en problemstilling jeg møtte som liten. Jeg opplevde nemlig at kristne som var aktive innen kirkens arbeid, noen ganger var frustrert over toneangivende NLM-ere innen lokalmenighetens geografiske grenser. Senere har jeg lært at de aktuelle NLM-erne tilhørte «det radikale lekfolk». De var seg selv nok, ble det sagt. De vil ikke samarbeide med andre i menigheten, NLM-folk kommer til kirken bare ved enkeltanledninger osv.

I skolelaget gikk diskusjonen høyt, de mest reflekterte av mine venner møtte mitt (ofte usaklige) forsvar for NLM med f.eks: *NLM-folkene vil stå i kirken, men ansvar tar de ikke! De vil ha offer til misjonen, men selv støtter de ikke opp om menighetens øvrige arbeid.*

Samtidig registrerte jeg også at noen NLM-ere var aktive i menighetsråd, og at de var med på fellestiltak som NLM-folk andre steder ikke fant naturlig. Disse korrigerer min bevissthet inntrykket av NLMs enhetlighet når det gjelder kirkesyn og lokalt engasjement. Jeg oppdaget etter hvert også at mange troende var med i NLM-foreninger og gikk på bedehusmøter og støttet NLM økonomisk, samtidig som de hadde sin sterkeste tilhørighet i andre organisasjoner eller i den offisielle kirkens lokale arbeid.

Norge er et langstrakt land, vekkelsesens historie har gjort kirkegeografien variert, og de misjonsvennene som primært regner seg som NLM-ere, har aldri vært en ensartet gruppe.

Men likevel har visse grunntanker vært sterke blant toneangivende NLM-ere både sentralt, regionalt og lokalt: En har ment at en driver et legitimt kirkelig arbeid selv om en ikke samorganiserer arbeidet sitt med den offisielle kirkens (lokalmenighetens) aktiviteter, og selv om en ikke er så aktiv kirkegjenger. En har sterkt betont et kirkesyn som verken identifiserer Den norske kirke eller en organisert misjonsbevegelse med kirken i egentlig forstand. Kirken er en personal størrelse, skapt av Ånden ved Ordet og dåpen, og absolutte grenser for kirken kan ingen påvise ut over at den finnes der Guds ord forkynnes rett og sakramentene forvaltes etter Herrens innstiftelse. Det hører til den radikale lekmannsbevegelsens identitet å fastholde denne forståelsen av begrepet kirke, ofte knyttet til uttrykket «Kirken er Guds folk». Kirkebegrepets mangetydighet kommer til uttrykk i den like ofte siterte parolen «I kyrkja, men ikkje under kyrkja».

Innen rammen av denne artikkelen, er det ikke plass nok til å vurdere denne kirketenkningens forhold til den lutherske bekjennelse. Jeg får bare personlig tilkjenning at jeg mener den *er* i samsvar med bekjennelsen.

Ut fra dette kirkesynet har en argumentert for at det bør være mulig å stå i kirken, og (i likhet med 80% av det norske folk for øvrig) være fullverdige medlemmer i

folkekirken som organisatorisk størrelse, *uten at* en ser det som sin plikt å være aktiv i kirkens offisielle arbeid.

Selvsagt kan ingen anfekte dette rent juridisk. Men jeg har flere ganger selv fått høre at jeg burde «like gjerne melde meg ut». «Hvorfor tar du ikke heller konsekvensen?» spør noen. Med *konsekvensen* menes ett av to: Enten å vise ansvar og støtte opp om den offisielle, lokale kirkes arbeid, eller å melde seg ut og danne frikirke. Jeg har vel aldri hørt fra kirkens hold noen oppmuntring til passive, *ikke-troende* folkekirkemedlemmer om å melde seg ut av kirken! Trolig er forklaringen at en som troende – og med passivt medlemskap - oppleves som kritiker fra sidelinjen. Kristne i andre kirkesamfunn oppleves ikke slik, siden de ikke er medlemmer. Ikke-troende mennesker i lokalmiljøet venter en ikke noe engasjement av. Deres medlemskap er en mulighet til å knytte dem til kirken og dens arbeid.

Egentlig burde kirken med dens embeter og organer være takknemlige for at det drives et luthersk basert selvstendig misjonsarbeid i nærmiljøet. NLM *ønsker å virke for kirkens oppdrag* – ved forkynnelse av Guds ord, engasjement for Ordets utbredelse, opplæring av barn og unge og fellesskap på Ordets grunn blant medkristne. En kan selvsagt forstå at sånt kan oppleves som konkurranse. En kan også forstå at kirken gjerne vil «samle kreftene» og gjøre samordnende framstøt blant lokalbefolkningen.

Det vi da må kunne si – og stå for – er knyttet til to forhold:

- Vi mener Gud har gitt oss et ytremisjonskall som vi skal og bør realisere som en selvstendig bevegelse. Dette kallet vil vi vinne andre kristne for gjennom ordinær forkynnelse og misjonsforkynnelse, gjennom små grupper (foreninger) og større samlinger.
- Vi mener det er behov for et misjonsarbeid lokalt (f.eks barne- og ungdomsarbeid) med en klarere profil og et sterkere bibelorientert opplegg på grunnlag av den norske kirkes tro og lære enn det kirken ofte driver. Mange steder driver kirken et godt arbeid også innholdsmessig. Men kirken har alltid vært – og er fortsatt – svært sårbar når det gjelder kontinuiteten i sitt arbeid. «Etter en god prest, kan det komme en dårlig» - den logikken gjelder ikke mindre enn før. Og bibeltro krefter innen et menighetsråd kan nøytraliseres eller blir nødt til å nedtone sin profil. Menighetsrådsordningen er svært sårbar når det gjelder god åndelig kontinuitet. Dette må en anta blir enda tydeligere når kirken nå (etter press fra Giske) skal engasjere enda flere folkekirkemedlemmer til menighetsrådsvalgene.

Calmeyergatelinjen

Denne tenkningen er i NLMs historie koblet sammen med den beslektede prinsipp-tenkningen fra den såkalte Calmeyergatelinjen.⁸ De mest kjente parolene under Calmeyergatemøtet formante bibeltro kristne til ikke å «inngå i frivillig samarbeid med den som har brutt med Bibelens autoritet ---.» «Innenfor det frivillige kristelige arbeid vil vi våke over at det som tillitsmenn og arbeidere kun velges folk som uforbeholdent stiller seg på Skriftens grunn etter vår kirkes bekjennelse.»⁹ Det radikale lekfolk har vært særlig bevisst på disse «parolene» og forstått verdien av dem lokalt. En bør ikke binde seg opp i et samarbeid verken lokalt, regionalt eller sentralt på en slik måte at en blir (halvt) ansvarlig for et opplegg og en forkynnelse en ikke kan gå god for. En

⁸ Calmeyergatemøtet i 1920 var en samling av mange hundre konservative teologer og lekfolk som drøftet hvordan forholde seg i den kirkelige situasjonen.

⁹ Se Wisløff, Carl Fr. (1971): *Norsk kirkehistorie, bind 3*, Oslo: Lutherstiftelsen, s 238.

må bl.a ikke involvere seg i et prekestolfellesskap som i praksis vil virke legitimerende på vranglæren.

Samarbeid med andre organisasjoners arbeid og med lokalmenighetens arbeid forekommer selvsagt stadig vekk – og bør gjøre det. I motsatt fall vil inntrykket av «oss selv nok» med rette kunne oppleves (i verste fall faktisk *bli*) sekterisk. Det primære mål er jo å bygge Guds menighet, ikke NLM som organisasjon. Det har oftest vært gode relasjoner mellom de ulike organisasjonene og lokalmenigheten, relasjoner med gjensidig respekt for hverandres egenart. Noen ganger *bør* den gode relasjonen komme til uttrykk i fellestiltak som bestemmes fra gang til gang. Noen ganger er det naturlig med samarbeid om lokaler (NB: Viktig med klare statutter). Noen ganger er det av historiske grunner tradisjon for at en og samme misjonsforening støtter to misjoner. Noen steder kommer den gode relasjonen til uttrykk ved at lokalmenigheten lar NLM slippe til med taler ved gudstjenesten, og at offeret går til misjonen. Noen ganger er det aktuelt med samarbeid om TV-aksjoner og andre innsamlingstiltak osv, osv..

Men prinsippetningen setter rammer som NLMs folk skal besinne seg på uansett hva en måtte mene om NLM og trossamfunn. Dette har, i pakt med Calmeyergatemøtets prinsipper, primært å gjøre med ulik teologisk profil. For eksempel vil en ikke engasjere en kvinnelig prest i arrangementer der en selv er ansvarlig for opplegget, heller ikke involvere prester eller andre som åpent står fram som forsvarere av homofilt samliv (selv om ikke et ja til kvinnelige prester skal/bør betraktes på linje med et ja til homofilt samliv læremessig sett, eller hva angår bibelsyn).

Med til bildet hører også at NLMs folk oftest - varierende fra sted til sted - tar del i andre organisasjoners misjonsvirksomhet og engasjerer seg i lokalmenigheten. Det er viktig å vise kristne i andre arbeidslag at en kan stå sammen i tjenesten – om en er i «ulike båter». Det vil også kunne innebære at en konkret møter opp og tar ansvar lokalt selv om NLM som misjonsbevegelse ikke er direkte ansvarlig for det aktuelle tiltak. Mange innen NLM har ansvar i andre misjoner, i søndagsskole og skolelag og i kirken samtidig som de regner NLMs arbeid som sin primære oppgave og sitt primære fellesskap.

Hva gjør vi ut av kirkemedlemskapet?

Måten å takle forholdet til folkekirken på, vil ut fra dette kunne og måtte variere. En må finne ut hva en vil «gjøre utav» kirkemedlemskapet rent personlig.

Undertegnede har selv sett det naturlig

- at dåpshandlingene foregår i den lokale folkekirkemenighet hvis forholdene er slik at en ikke derigjennom tydelig nedtoner sin bibeltro profil. At barnet så knyttes primært til bedehusvirksomhet eller til NLMs arbeid i sin oppvekst, er ikke noe prinsipielt problem, hvis barnet virkelig har folk som følger opp med åndelig omsorg og forbønn.
- at konfirmantforberedelsen i den lokale menighet suppleres med barne- og ungdomsarbeid lokalt eller regionalt eller gjennom gode tiltak via internett. Egne konfirmantleirer osv kan også fylle et stort behov.
- at folkekirken er stedet for ekteskapsinngåelse (noe avhengig av hvordan utviklingen skjer fra nå av når det gjelder den nye ekteskapsloven)
- at folkekirken tar seg av begravelser, men at en i samtaler med presten kan tydeliggjøre eventuelle ønsker om begravelens «profil».
- at en selv – som aktiv kristen – eventuelt sammen med andre troende, tar initiativ til arrangementer og tiltak som har en bredere basis enn NLM, og som

gjærne kan foregå i forståelse med den lokale menighets ansatte og organer. Det er i god gammel «lekmannsbevegelsesånd» å engasjere seg i lokalsamfunnet med samlende tiltak på kristenfronten som har klar åndelig profil. Også kulturtiltak til berikelse av lokalsamfunnet kan nå langt, og her vil en kunne hjelpe folk i lokalmiljøet å besinne seg på vår kristne arv (konserter, arrangementer knyttet til lokalhistorien eller til bestemte kirkehistorisk viktige begivenheter eller personer). Kirkerommet er ofte velegnet til ulike tiltak av byggende karakter.

- Så skal en frimodig holde god og nær kontakt med folkekirkens medlemmer og invitere til misjonens virksomhet uten å akseptere merkelappen «ukirkelig» om en ikke er med på noen «samorganisering». Som enkeltmedlemmer i misjonen er en også medlem av folkekirken og vil – alt etter lokale forhold fra tid til tid – finne arenaer for å presentere misjonskallet og å ta kontakt med sikte på møtevirksomhet og barne- og ungdomsarbeid.

Folkekirkens historie og innflytelse må ikke undervurderes

På bakgrunn av dette finner jeg det tjenlig å betone noe som indirekte er forutsatt ovenfor. Dette blir i dag av mange yngre nesten oversett når en drøfter forholdet til kirken. Det dreier seg om folkekirkens historie og betydelige innflytelse ut over landet. Kirken driver et omfattende arbeid, selv om det dessverre mange steder er bare ytterst få bekjennende kristne. Dette arbeidet *kan* selvsagt «vaksinere folk imot» en bibelsk kristendom. Men det perspektivet skal ikke være det dominerende. Kirken gir – gjennom sitt møte med folket i sorg og glede, gjennom «livsritene» dåp, oppfølging av dåp, konfirmasjon, bryllup, begravelser, og i forbindelse med så forskjellige situasjoner som ulykker/katastrofer og store høytidsdager – en *unik kontakt* med den kristne tro. Misjonsbevegelsene må bare misunne den disse arenaene. Mange steder gir kirken oss heldigvis nettopp mulighet til å være med på eller utnytte denne kontaktflaten.

Undertegnede har de siste årene prekt til gudstjenester mange ganger og opplevd god kontakt med folkekirkemedlemmer som i utgangspunktet er helt fremmede for misjonen, noen steder også fremmed for en evangelisk betoning i forkynnelsen. Og hver gang er det dåpsfolk eller andre tilstede som kanskje ikke har vært i kirken på lange tider. I alle kriker og kroker har folkekirken satt sitt spor, og disse sporene gir fortsatt en stor mulighet for kirken og misjonsbevegelsene. Her er en unik kontaktflate som vil være stor i mange tiår framover – selv om sekulariseringen går sin gang. Hvis en misjonsbevegelse er bevisst på sin åndelige egenart og identitet, og ikke binder seg opp i samarbeid som legitimerer de liberaliserende krefter innen folkekirken, *gir kontakten med folkekirken og dens mange arenaer i folket store muligheter for å få mennesker i tale, kalle dem til tro, styrke mennesker i troen, rekke ut hånden til andre som arbeider for samme sak, bygge fellesskap om Guds ord og misjon uten å problematisere at folk er kirkemedlemmer*. Alt avhenger av viljen til å tre fram med et tydelig budskap.

En ny linje innen NLM?

Jeg ønsker meg altså et NLM som forener klar bevissthet om hva en står for, inkludert vilje til å tåle mulig kritikk for «seg selv nok»-holdning, med en tilsvarende klar forståelse for den historiske sammenhengen vi står i med en folkekirke som omfatter storparten av folket. Dette innebærer en *besinnelse på kirkens fundament* slik det kommer til uttrykk i Bibelen og Den norske kirkes bekjennelsesskrifter, sammen med en *kjærlighet til medmennesker* i den lokale konteksten. Arbeidet vårt

på dette grunnlag er fullt ut kirkelig. Vi skal, som vi allerede har understreket, med overbevisning og kjærlighet utnytte møtepunktene med folkekirken og andre arbeidslag innen kirken, vise at vi ser den store verdien av kirkens kontaktflate, stå sammen med andre der samarbeidet har klare rammer og kalle medkristne innen det lokale kirkeliv til engasjement for vårt særlige kall: Å utbre evangeliet.

Dette kan selvsagt – og ofte med fordel – gjøres ved å «bygge forsamlinger». Det er ikke noe nytt. Men de som involveres i vårt forsamlingsarbeid, må ikke oppleve medlemskap i folkekirken som noe prinsipielt problem. Medlemskap i folkekirken har aldri i NLMs tenkning vært uttrykk for en forpliktelse til å stå for alt det den lokale presten, kirkens biskoper, kirkens organer sentralt, regionalt eller lokalt står for. Forpliktelsen har ligget på det åndelige plan i forhold til kirkens læremessige grunnlag. Jeg kan *med god samvittighet* stå i kirken og ha mitt hovedengasjement knyttet til en organisatorisk og åndelig selvstendig bevegelse innen denne kirken. Jeg skal vise respekt for dem jeg er uenige med i lokalmenighetens arbeid og prøve å vinne forståelse for det jeg mener.

En av lederne i den Nordisk katolske kirke, Roald Flemestad, påpekte at NLM nå indirekte har innsett at den gamle parolen «i kirken, men ikke under kirken» var et sidespor. Jeg tenkte: Har han faktisk sett *noe* rett? Har han sett at den nye argumentasjonen i NLM ikke lett lar seg forene med den radikale lekmannsbevegelsens idealer? Har han sett at den nye tenkningen er mer i pakt med hans egne kirkelige idealer, idealer som bedehusfolk før i tiden argumenterte imot?

I Fast Grunn nr.1 -09 oppsummerte undertegnede følgende (her med noen tilføyelser) med tanke på bedehusfolk i landet vårt generelt og NLMs venner spesielt: Vi bør

- stå som medlemmer i folkekirken
- prøve å ta dens fundament på alvor (Skriften og den lutherske bekjennelsen)
- samle troende folkekirkemedlemmer i åndelige vennsamfunn
- engasjere dem i den sendetjenesten (ytremisjon) som Jesus har kalt oss til
- glede oss over den kontaktflaten som folkekirkemedlemskapet fra tid til tid kan gi når det gjelder å nå ut med evangeliet
- etablere et godt forhold til de krefter innen kirken (prester og andre, lokalt og regionalt og sentralt, Normisjon, Indremisjonsforbundet osv) som vil ta Skrift og bekjennelse på alvor. Vi må vise dem at vi står sammen om det store oppdraget, selv om vi kan ha ulike måter å tenke på om kirkemedlemskap og om forhold som gjelder samarbeid. Og vi skal stå sammen med dem i åndelige spørsmål uten å samorganisere arbeidet vårt med kirkens.

Vi opplever nå innen egne rekker en annen type selvstendighetslinje enn den som har vært toneangivende, og som ovenfor er – noe kortfattet – utdypet. Den selvstendighetslinjen er basert på en ny tenkning om at vi må ha «alt på ett sted», og hvis vi har det, er medlemskap i folkekirken nærmest uetisk. Eller det er basert på at medlemskap i folkekirken er ensbetydende med at en identifiserer seg med den bredkirkelige liberale teologiske profil vi nå ser dominerer kirken. Her er behov for et oppryddingsarbeid. Det ytre medlemskapet må ikke få skape samvittighetskvaler. Vår lojalitet går til kirkens fundament, ikke til dens organer og embeter.

NLM må ikke utvikle seg til å bli et nettverk av forsamlinger – mer eller mindre løst sammenknyttet i et trossamfunn. NLM bør bevare sin identitet som en landsdekkende misjonsbevegelse. Vi som har vårt kall der, skal vise romslighet for lokale strukturelle variasjoner. Likevel skal vi bevisstgjøre oss på vår forankring i et bevisst evangelisk luthersk vekkelssyn og et bibelsk basert misjonssyn. Både hovedstyre, hovedadministrasjon, regionalstyrer og -administrasjon må se det som

en oppgave å holde denne grunntenkningen levende. Vi bør unngå en sterk «hyrdefunksjon» lokalt, og unngå tendensen til at den lokale forsamlingen selv blir forsamlingens største kall. Samspillet med misjonens regionale og sentrale arbeid må være tett og nær – først og fremst gjennom besøk der en sjelesørgerisk forkynnelse og en misjonsforkynnelse med visjoner for arbeidet ute løftes fram. Forsamlingsbygging er utmerket, men en forsamlingsbygging der utmelding av folkekirken oppleves som den «naturlige» vei, kommer til å stille oss overfor mange utfordringer vi som misjonsbevegelse ikke burde stått overfor.

Der vi er få

Til slutt noen refleksjoner over de mange lokalsamfunn der det bare er en familie eller noen ganske få enkeltpersoner som kjenner på en tilknytning til NLM. Disse vil naturlig nok prøve å finne sammen med andre kristne lokalt. Det er viktig og nødvendig. Det finnes ikke noe fasitsvar på hvordan og hvor sterkt en bør engasjere seg i sammenhenger der en ikke synes det er tilstrekkelig tydelig profil. Noen velger å engasjere seg i kirken og prøver å påvirke med det en står for, andre trekker seg tilbake og kjører jevnlig noen mil for å holde kontakt med medkristne andre steder.

Uansett skal disse – om de selv ønsker det – kunne være kontaktpersoner for NLM, inviteres til arrangementer i distriktet, oppmuntres til å komme og høre forkynnelse, gjerne også tilbys hjelp til å komme i gang med eventuelt barne- og ungdomsarbeid lokalt. Noen av dem bør gjerne få/ta ansvar regionalt selv om det ikke er noe konkret foreningsliv tilknyttet NLM på stedet.

Det finnes motforestillinger mot min argumentasjon som her ikke har kommet til orde og som jeg kunne ha moderert mine standpunkter i møte med. Men dette innlegget er å forstå som et debattinnlegg, forhåpentligvis med en vinkling som kan fremme forståelse og videre debatt.

Skal vi melde oss ut av Den norske kirke?

Av Svanhild Enstad, tidligere misjonær i NLM

Jeg er oppvokst i ei bygd der det var uaktuelt med regelmessig kirkegang på grunn av manglende kommunikasjonsmidler. Min kristelige fostring fikk jeg på søndagsskolen og Indremisjonens leirer jul, påske og sommer. I gymnastida kom jeg til sentrale strøk og ble en flittig kirkegjenger. Det har jeg vært siden. Jeg fant liturgien innholdsrik, salmene talte sitt – som oftest – gammelmodige, men dype og slitesterke trosspråk. Prekenene kunne være så ymse (en skjebne kirka deler med bedehuset, etter min erfaring), men tekstlesningene, bønnene og de faste leddene for øvrig, var bunnsolide. Ikke minst har jeg lært meg å bli glad i kirkeårets rytme. Jeg kjenner faktisk en sitrende glede og forventning hver første søndag i advent: Nå begynner vi på nytt – igjen! I de helt vanlige – eller ikke minst i travle, vanskelige og sterkt arbeidsbelastende perioder i livet – har det å hvile i kirkens ordninger, bønner og tekster vært helt avgjørende for vekst og næring i det åndelige liv.

Kunne jeg ikke ha funnet det samme på bedehuset? Jeg har jo alltid vært med der også. I den fasong jeg har møtt bedehuset på svært mange ulike plasser i landet, kunne jeg ikke det. Jeg har møtt mye godt, det er ikke det. Men predikanten kan tale over de tekster han vil, og det er ingen innholdsmettet liturgi som repeterer trossannhetene til de går oss i blodet. Den åndelige kosten kan bli farlig ensidig. Slik jeg ser det, er bedehuset på sitt beste et friskt, godt og nødvendig supplement, men jeg skulle ønske at alle troende i den lutherske familien i den lokale menigheten strømmet til høymesse på søndager.

Skal vi ta bort vår røst?

Den norske kirke har til nå vært innvevd i de aller fleste nordmenns liv. Den unike kontaktflate kirkens tjenere har med folk, tror jeg har en betydning vi vanskelig kan overvurdere. En undersøkelse i vår bygd for noen år siden, viste at det er få som ikke er innom kirka i en eller annen sammenheng i løpet av et år. Organisasjonene har til nå vært en del av dette fellesskapet og har utvilsomt nytt godt av den tillit kirka tross alt har. Og kirka har på mange steder hatt sine beste støttespillere i organisasjonene. Sager vi ikke av den greina vi sitter på, ved å melde oss ut? Nylig talte en NLM-predikant i kirka vår. Vi ofret til den lokale NLM-ungdomsklubben. Helt som det skal være, etter min mening. Men i den rådende situasjonen der NLM-ere stadig er ute og forteller at de for sin samvittighets skyld må melde seg ut, må jeg si jeg synes det grenser til frekkhet å be om noe slikt. Og hvis NLM gjør alvor av den hittil noe uklare konstruksjonen «kirkerettslig registrering», må det bli helt slutt på det samarbeidet som i utstrakt grad finner sted i forbindelse med misjonsstevner, jubileer, kretsmøter og generalforsamlinger. Vil vi virkelig kirka så vondt at vår røst skal forsvinne i denne sammenhengen? Hva blir det av Den norske kirke hvis alle organisasjonsfolk marsjerer ut og setter seg på hver sin kirkerettslige tue?

Tilhørighet, røtter, identifisering, tradisjon – dette er viktig for oss. I dag er det mange samfunnsforhold som kan gjøre det vanskelig å finne ut hvem jeg er og hvor jeg hører hjemme. Her tror jeg ikke en «kirkerettslig registrering» har mye å bidra med i identitetsbyggende retning. Hvis noen spør meg hvor jeg hører hjemme, kan jeg da umulig si: Nei, jeg er ikke med i noe trossamfunn, men jeg er kirkerettslig registrert! En menighet er et lokalt fellesskap av de troende på plassen. Å være

menighet er å være greiner på treet og lemmer på kroppen Kristus. De fleste steder jeg har bodd i Norge, har vi i stor grad vært de samme folka på bedehuset uansett misjon og de samme i kirka på søndag. Dette er fortsatt min drøm for det kristne fellesskapet.

Den rene menighet

Men har jeg ikke noen forståelse for den sorg og smerte den som står på kirkens gamle syn i samlivsetikken, kan kjenne på? Jo, det har jeg, og i mange henseende deler jeg den. Men jeg tror ikke at jeg blir ansvarlig for de andres syn og handlinger om jeg er med – og jeg er ikke så redd. En forlengst avdød, kjær venn pleide å synge negro spirituals. Han sang blant annet om kirkens gamle skip – «the old ship of Zion». Spørsmålet lyder: Tror du hun vil være i stand til å føre oss hjem? Svaret lød med en overbevisning som gikk rett i hjertet – særlig etter at vennen ble livstruende syk: Å JA, det vil hun være i stand til!

Kirkehistorien er en underlig historie. En mann som var ivrig med på arbeidet i bryggekapellet i Tønsberg, fortalte en gang at en litt påseilet bryggegjest hadde angrepet ham på det kraftigste for kirkens alle feil og synder. Du tar feil, svarte mannen – det er verre.

Om vi gransker vår egen organisasjons historie, er det nok av saker der òg som bør få oss til å se beskjemmet ned. Hvis vi leter etter «den rene menighet», kan det bli nokså små grupper etter hvert. Det var en av våre misjonskretser som ikke ønsket å bli slått sammen med nabokretsen, fordi synet på sang og musikk sprikte slik. Og vi bør kanskje tenke over om det nødvendigvis er slik at den rette lære borger for den rette tro.

Vokse sammen til høsten

Og det er flere spørsmål å grunne på: Hva vil denne kirkerettslige registreringen kreve av ressurser? Hvis dette skal være noe annet enn keiserens nye klær, må det jo bety noe for de registrerte. Hva vil det koste av penger og personellinnsats? Hvilke tjenester skal ytes? Hva vil det gjøre med fellesskapet i NLM? Vil det ikke være en viss fare for at de utmeldte og de som blir, vil se med en viss skepsis på hverandre? Jeg vet nok om sterke meninger og fraksjoner i organisasjonen til å mene at en slik antagelse ikke behøver å være tatt rett ut av lufta. Jeg har inntrykk av at NLM i dag rommer hele registeret av engasjement i Den norske kirke – fra aktive kirkegjengere og menighetsrådsmedlemmer til de som sjelden setter sin fot i ei kirke utenom ved spesielle anledninger. Dette har vi da levd ganske godt med. Fellesskapet om misjonskallet har framfor noe vært limet i organisasjonen. Tør vi ta sjansen på at en nyordning og en markering av ytterligere avstand til Den norske kirke, kan komme til å starte en langsom forvitring? Skal vi ikke heller «vokse sammen til høsten»?

Del 5: Positive røster fra forsamlingsplanet

Trossamfunn – forsamling – menighet

Av Johannes Selstø, forsamlingsleder i Betania Misjonsforsamling av NLM, Trondheim

Forsamlingsarbeidet i NLM skal styrkes. Det har generalforsamlingen vedtatt. Samtidig reises det spørsmål om forsamlingene kan bli for sterke, selvstendige og ressurskrevende. Det brukes for mye ressurser i dette arbeidet, både personalmessig og økonomisk.

I debatten om NLM skal registreres som et trossamfunn (ved siden av å være registrert som en misjonsorganisasjon), har det vært nevnt at dette kan føre til at forsamlingene lettere kan bli selvstendige enheter i forhold til NLM som organisasjon. Forsamlingene vil utvikle seg til mer selvstendige menigheter og på den måten ikke være en så integrert del av NLM som misjonsbevegelse.

Fungerer som frikirke

Slik jeg kjenner forsamlingsarbeidet i NLM, fungerer de fleste som fullverdige menigheter i bibelsk forstand. I praksis fungerer de på lik linje med en hvilken som helst frikirkemenighet. Ordet forkynnes og sakramentene forvaltes. Det er regelmessige samlinger om Guds ord. Nådegavene er i funksjon i de ulike grupper og på de ulike samlinger. Der det er ansatt forsamlingsleder, er hyrdefunksjonen organisatorisk på plass. Denne hyrden er valgt av forsamlingens styre og ansatt av krets- og hovedstyre. De forsamlinger som ikke har lønnete forsamlingsledere, ordner hyrdetjenesten på litt ulikt vis. Noen ordner det slik at de som har ansvar for nattverden, også regnes som forsamlingens hyrder. Andre tenker at formann i styret er forsamlingens hyrde, uten at dette er formalisert. Noen *organiserer* ikke hyrdetjenesten, men forsamlingen vet hvem som er deres hyrde.

Så langt jeg kan se, er det kun vielser en ikke har anledning å utføre i våre forsamlinger. En har imidlertid full frihet til å ha forbønn for ektepar som er viet hos byfogden og ønsker Guds velsignelse gjennom forsamlingens forbønn. Det er intet prinsipielt og praktisk i veien for at forsamlinger kan ta ansvar for begravelser.

Vise hva vi er

Forsamlingsarbeid er menighetsarbeid. Jeg forstår frykten for å bruke dette begrepet ettersom det vil lede tanken mot at NLM er et kirkesamfunn i juridisk forstand. På den annen side kan vi spørre: Hvorfor kan vi ikke vedkjenne oss det vi i *praksis* er? Vi er ikke bare en *bevegelse* med ytremisjon som eneste målsetting. Vi er ikke bare foreninger. Vi er en bevegelse som også vil bygge fullverdige bibelske forsamlinger/menigheter der det ligger til rette for det. Og – det er dette arbeidet Generalforsamlingen har sagt vi skal styrke.

Mange med NLM-tilhørighet har forsamlingen som sitt eneste åndelige hjem. Forsamlingen er deres menighet. Selv om majoriteten er medlemmer i Den norske kirke, har mange forsamlingsmedlemmer liten eller ingen kontakt med dens virksomhet. De får all sin åndelige næring i forsamlingen. Deres tjeneste i Guds rike knyttes i sin helhet til forsamlingen og NLM som organisasjon. Hvordan vil en registrering av NLM som kirkesamfunn kunne påvirke forsamlingsarbeidet i en retning som gjør dem mer selvstendige og i verste fall drar dem bort fra det som er

NLM sin målsetting med arbeidet? Jeg kan ikke se at det er noen sammenheng mellom disse to sakene.

Samme struktur

Slik NLM er organisert i dag, kan ikke forsamlingene bli mer selvstendige. Det gjelder både på det økonomiske området og teologisk. Forsamlingene kan ikke ansette personell uten at dette godkjennes av overordnede organ i kretsstyre og hovedstyre. Denne ordningen kan saktens være frustrerende, spesielt når arbeidet vokser og en kjenner behov for flere ansatte. Forsamlingen er villig til å ta kostnadene uten at det skal gå ut over de midler som overføres krets og hovedstyret. Forbruksprosenten vil bli høyere i forsamlingen, men det vil ikke overføres mindre midler. Tvert i mot. Vi tror at inntektene vil stige på sikt. Det handler nemlig om å investere før en høster. En kan gjerne diskutere om gjeldende ordning er den mest tjenlige. Men per i dag har ikke forsamlingene handlingsfrihet på dette området. De er ikke selvstendige. Krets- og hovedledelse har «full kontroll» på ansettelsene i arbeidet.

Overordnede organ har også styringen med eventuelle låneopptak og dermed investeringene. Forsamlingene har styringen med driftskostnadene, slik det er med kostnadene i foreningene og den virksomheten som drives på bedehuset (uten at foreningen er organisert som forsamling). Det er bare forsamlingene som skal sende sine budsjetter til kretsstyret for godkjenning eller til orientering. Ingen forening er pålagt dette. Forsamlingene er således underlagt en sterkere økonomistyring av overordnede organer enn foreningene. Foreningene har større frihet i økonomiforvaltningen enn forsamlingene. Det kan innvendes mot dette at kostnadene i en forening ikke er så store som i en forsamling. Innsamlede midler vil i hovedsak sendes til krets eller hovedkontor. Det er derfor ikke behov for godkjenning av driftskostnadene fra et overordnet organ. Det prinsipielle står likevel fast: Foreningene står strukturelt friere i økonomiforvaltningen enn forsamlingen.

Jeg kan ikke se at denne strukturen skulle med nødvendighet endres om NLM registrerer seg som trossamfunn. Forsamlingenes organisatoriske bånd forblir uendret – om ønskelig. Forsamlingene blir ikke mer selvstendige.

Teologisk samstemmighet

Forsamlingene kan heller ikke utvikle seg som de vil i teologisk retning uten at NLM som organisasjon kan gripe inn. Det være seg i høykirkelig retning eller i forhold til åndsstrømninger i tiden. Forsamlingene og de ansatte er underlagt de samme hyrdestillinger og hyrdeorganer som alle foreninger og andre ansatte i NLM. En forsamlingsleder har kretsleder som sin nærmeste overordnede. Skulle det være noe i forsamlingsleders liv, lære eller arbeid som uroer nærmeste leder eller øverste ledelse, er det deres ansvar og plikt å ta dette opp med vedkommende. Han kan ikke kjøre sololøp. Dette gjelder også om et forsamlingsstyre skulle lede arbeidet på en måte som kommer i strid med det teologiske grunnlaget NLM driver sitt arbeid på.

I Betania Misjonsforsamling, Trondheim, hvor jeg er forsamlingsleder, er dette klart regulert i skriftlige ordninger. Jeg tar med et avsnitt i Håndbok for Betania Misjonsforsamling:

L1. Åndelig/læremessig ledelse

Betania er en del av NLM, og derfor har alle med lederansvar i Betania forpliktelser av åndelig/læremessig art i samsvar med det som er bestemt av vår sentrale ledelse, og som er kort beskrevet i 3.2 *Hva vi er forpliktet på, - verdier og*

fundament for vår virksomhet. Dette skal forsamlingslederen og alle andre forholde seg til.

Forsamlingslederen har åndelig/læremessig hovedansvar i Betania. Det som er sagt ovenfor, innebærer at forsamlingslederen har et nettverk å støtte seg til i NLMs organisasjon når det gjelder slike forhold. Han skal samtidig ha nær og løpende kommunikasjon og samarbeid med styret om dette ansvarsområdet. Etter som all virksomhet i Betania har et åndelig mål/formål, har styret også et åndelig ansvar både for tilrettelegging og for innhold i virksomheten. Dette vil komme best mulig til syne i praksis når forsamlingslederen og styret har et samarbeid som beskrevet. Samarbeidet går videre primært mellom forsamlingslederen og lederne for de forskjellige aktivitetene i Betania.

Ingen av medlemmene i styret har et formelt ansvar på dette området som tilsier en plikt til selvstendig å utøve veiledning eller stillingtagen i spørsmål av åndelig/læremessig karakter. Alle har imidlertid frihet til dette, innenfor rammer beskrevet ovenfor, i forhold til personer som henvender seg direkte basert på tillit til det enkelte medlem i styret.

Hvis det skulle oppstå uenighet mellom forsamlingslederen og styret i åndelige/læremessige spørsmål, og som ikke kan løses av partene, tas avgjørelsen i NLM-linjen over forsamlingslederen.

Når forsamlingslederen har åndelig/læremessig hovedansvar i Betania, innebærer dette også at han har en tilsvarende *formell myndighet til å fatte beslutninger på dette området som berører forsamlingens liv og virke*, innenfor begrensninger som er omtalt ovenfor. Vi ønsker samtidig å praktisere det «allmenne prestedømme», og forsamlingslederens myndighet innebærer derfor ikke umyndiggjøring av andre i deres personlige forhold til åndelige spørsmål, eller i veiledning i forhold til andre som tar kontakt og spør om det. Alle står til ansvar og har sin myndighet i åndelige spørsmål i forhold til Bibelens ord.

Mitt anliggende med disse linjer har vært å vise at forsamlingenes status i NLM ikke vil bli endret om enn velger å registrere NLM som et kirkesamfunn. Forsamlingsarbeidet vil ikke endres gjennom en eventuell registrering.

Vi trenger imidlertid å se nærmere på hvordan styrking av forsamlingsarbeidet (et arbeid vi har hatt i over 100 år) også styrker NLM som kirke og ikke bare bevegelse.

NLMs identitet og plass i det norske kirke- og organisasjonsbildet. Har vi tro på prosjektet NLM i fremtiden?

Av Øystein Engås, forsamlingsleder i Misjonssalen i Ålesund

Det som gjør oss til NLM

NLM er født i misjonsvekkelse og eksisterer i kraft av en sterk felles overbevisning om at vi ikke kan holde evangeliet for oss selv. Bibelen har samme autoritet i dag, og sier fremdeles det samme som i 1891 da NLM ble startet. Bibelens budskap fødte et kall om å gi kineserne evangeliet. Det samme kallet til misjon skal være den bærende motivasjon for NLM i dag, og i fremtiden. Strukturer har aldri vært hellige i NLM, og NLM har aldri brukt andre for å definere sin egen identitet, heller ikke Den norske kirke (Dnk). Organisasjonen NLM er til for å utbre Guds rike i Norge og på misjonsfeltene. Misjons- og forkynnerbevegelsen NLM vil ta dette på alvor også de neste tiårene! Vår identitet og kjerne i NLM er misjon, og en ny generasjon av misjonsvenner reiser seg for å løfte og bære denne visjonen videre. Vår sak er misjon, bredt forstått. Dette tar på alvor arbeidet både internasjonalt og i Norge. Vår nød skal være å formidle det forpliktende ansvar overfor dem som ennå ikke har hatt muligheten til å høre evangeliet, gjennom å etablere et mangfold av åpne, bevarende og vinnende misjonale fellesskap i våre nærmiljø.

Tilhørighet

I arbeidet med dette spørsmålet har det vært viktig for meg å være i kontakt med flere fra NLM som har forlatt Dnk, og som denne debatten direkte angår. Jeg har fått tilbakemeldinger som gir et bilde av situasjonen, noe som har vært nyttig for min egen refleksjon. De fleste sier at det til nå ikke har vært aktuelt å finne et annet trossamfunn å melde seg inn i. Til det er identiteten til NLM for sterk. De har derfor et ønske om å knytte seg til NLM som trossamfunn dersom det blir mulig. Om det likevel skulle bli aktuelt å gå inn i et annet trossamfunn vil det være med tanke om å engasjere seg helt der.

Jeg tror at den største faren vi står overfor, er at NLM gjør seg uforståelig for nye målgrupper av unge. Det er slike som ønsker et helhetlig forhold til sitt lokale misjonsfellesskap, som har tro på den kristne menighet, men som blir henvist til andre trossamfunn for nådemiddelforvaltning og noen av de viktigste punkt i livet. Noen får kanskje det meste i sin misjonsforsamling, men opprettholder en passiv relasjon til et annet trossamfunn i tillegg. Disse har ikke den tradisjon og «ellipse-tenkning» som preger mange i den eldre generasjonen. Det gir ikke mening for dem å gå for en dobbel identitet med en fot i kirken og en i bedehuset. Det logiske valg er å knytte seg helt til et fellesskap der en både har et helhetlig tilbud og en helhetlig forpliktelse og tilhørighet. I dag spør de færreste etter hvilken misjonsorganisasjon som kan komplettere deres engasjement og liv i sitt trossamfunn slik at de får leve ut sitt kall til misjon.

Misjonskallet må derimot fødes i et levende fellesskap som ønsker å følge og prege hele livet til dem som hører til der. Betyr det at det ikke er plass for dem som tenker at NLM primært er en praktisk tilrettelegger for deres misjonsengasjement,

fordi de har sitt andre sentrum i sitt trossamfunn? Nei, på ingen måte! Men jeg tror at NLM må våge å være begge deler inn i en fremtid som vil bli avgjørende for overlevelsen for organisasjonen.

Trossamfunnstilknytning

Et stort flertall av misjonsvennene i NLM står i dag som medlemmer i Dnk. For mange vil denne modellen oppleves logisk og relevant. Noen av NLMs folk har meldt seg ut av Dnk, av forskjellige grunner. Dette er oftest i seg selv ikke dramatisk for deres forhold til NLM. De fleste fortsetter sitt engasjement i sin lokale sammenheng, i en NLM Misjonsforsamling, i en forening, i det åndelige fellesskap på bedehuset sammen med andre organisasjoner eller i husmenigheter. Det er jo også flere som er aktive i NLM som har en annen trossamfunnstilhørighet enn Dnk. Det har vært en stor grad av respekt for den enkeltes valg i dette. Fortsatt vil trossamfunnstilhørighet være en underordnet sak i NLM. NLM er åpent for alle som deler NLMs visjon «Verden for Kristus», uavhengig av kirkemedlemskap.

Spørsmålet som nå melder seg, er om NLM skal etablere en mulighet for kirkesamfunnstilhørighet for misjonsvenner som ikke er medlem i noe trossamfunn. Dersom dette skal bli en realitet, må flertallet som står i Dnk være villig til å se deres dilemma som velger å forlate Dnk. Mange av dem kjenner seg sterkt knyttet til NLM, og de fleste ønsker ikke å melde seg inn i andre kirkesamfunn. Det er også svært unaturlig å tro at frikirker står med åpne armer for å ta imot medlemmer som ikke ønsker et aktivt forhold til kirken de melder seg inn i.

En kan selvsagt da si til dem som har forlatt Dnk at medlemskap i et trossamfunn er underordnet, ja nesten å forstå som unødvendig. Noen unge vil gjerne også tenke slik. Vi vil også se en økning i nyetablerte husfellesskap som nettopp definerer seg som menighet, for dem er det naturlig å registrere sin gruppe som et eget trossamfunn. Et tilbud om personlig medlemskap i et trossamfunn i NLM vil kunne gi et ryddig og godt alternativ som gir identitet til misjon for begge disse gruppene.

Fremtidsrettet modell

Forholdet mellom kirke og bedehus har altså ofte blitt sammenlignet med en ellipse med to sentrum – kirke og bedehus. Hvilket punkt som ble tyngdepunktet, var opp til den enkelte. Mange steder fungerer denne modellen fremdeles. Spesielt der kirkens fokus utelukkende er gudstjenesten og en har en fungerende dynamikk i arbeidsfordelingen mellom kirke og bedehus. Utviklingen i menighetslivet de seneste tiårene går likevel mot fellesskap som ivaretar arbeid for barn og unge, og som bevisst bygger et helhetlig tilbud. Her er Dnk og misjonsorganisasjonene som bygger forsamlingsbygginger, på vei mot det samme idealet. I dag spør vi etter en tilhørighet som ivaretar hele vårt behov for åndelig og menneskelig fellesskap i alle livets faser. Det er ikke den delte identiteten som vinner fram, ellipsen slites fra hverandre. Derfor er forsamlingsbyggingen et av de viktige svarene i vår tid.

Forsamlingsbygging og etablering av levende husmenigheter er selvsagt ikke avhengig av trossamfunnstilhørighet til NLM. Grunnen til at jeg likevel tror tiden er inne til å legge til rette for dette, er at vi nå må ha mot til å gjøre NLM så bredt som mulig for å virkelig gjøre vår visjon Verden for Kristus! Vi vil ikke bidra til å skyve fra oss dem som ikke lenger velger å stå i Dnk, men tvert imot styrke tilknytningen deres til NLM. Et medlemskap i trossamfunnet vil oppleves forpliktende for å bygge det kristne fellesskapet der en bor i forening og forsamling. Opprettelsen av et trossamfunn i tilknytning til NLM blokkerer heller ikke for andre eller bredere

løsninger på et senere tidspunkt. En slik løsning er derfor både et logisk og samlende veivalg i den kirkelige situasjon vi befinner oss i i landet vårt.

Utviklingen i kirkelandskapet har gått raskt, og kan synes uoversiktlig fremover. I denne situasjonen bør NLM handle og våge å peke ut en retning som både samler oss i vår identitet som misjonsfelleskap og som tar på alvor ulike konklusjoner i forholdet til Dnk for den enkelte. Det kan synes fristende å innta en holdning om å fortsette som før i NLM. Det har jo fungert til nå, og vi synes det er krevende å endre på noe. Tanken om et statisk og uforanderlig NLM er likevel en illusjon. Det som skal bevares må leve i stadig endring for å kunne opprettholde sin identitet. Samfunnet rundt oss forandres og nå utfordrer situasjonen den etablerte *strukturen* i NLM.

Mangfold

Greier NLM å leve med en situasjon der de som er med i NLM, har tatt ulike valg med hensyn til medlemskap i trossamfunn? Der noen altså har medlemskap i trossamfunnet NLM? Spennvidden i den enkeltes forhold til kirken har hele tiden vært til stede i NLM, og et mangfold i kirketilhørighet vil vi fremdeles ha. Dette mangfoldet er ingen trussel om NLM fortsetter å være til for misjon lokalt og internasjonalt. I dag har allerede misjonsforsamlingene mange av de funksjoner og det ansvar som betjeningen av medlemmer i et trossamfunn vil innebære. Utviklingen på dette området vil ikke stoppe opp. Mange har allerede i praksis NLM som sitt trossamfunn.

Der en ikke har noen nærhet geografisk til en misjonsforsamling, vil det være naturlig at en søker lokale/områdebaserte løsninger i samarbeid med misjonsledelsen. Det er ikke nødvendigvis gitt at dette vil legge beslag på store deler av våre ansatte-ressurser. Engasjement og identitet til misjonen vil være, og skal være, det styrende prinsipp for løsningene som velges. Vår sterke lekmanntanke er en nøkkel til å løse ut engasjement! I denne sammenheng er mangfoldet i ytre fellesskapsuttrykk en styrke. Det lokale engasjementet har alltid vært misjonens drivkraft.

For dem som ikke har noe ønske om å endre sitt kirkemedlemskap, vil situasjonen bli uendret. På mange måter er dette en generasjonsutfordring, men også innenfor samme aldersgrupper tenker en ulikt om hvordan en skal forholde seg til Dnk og medlemskap der. Det er eldre misjonsvenner som ønsker seg en tilhørighet til NLM som sitt trossamfunn, og yngre som fortsatt ser fordelene med å være tydelige inn i Dnk. Uansett hvordan NLM tenker om å opprette mulighet for formelt å være tilknyttet NLM som sitt trossamfunn, krever situasjonen et bevisst valg fra alle parter om ikke å la ulike valg angående kirkemedlemskap forstyrre arbeidet med å styrke fellesskapsbyggingen for å nå vår visjon.

Ressurser og fokus

Noen er bekymret for at en stor del av misjonens ressurser vil gå med til å gi et tilbud til medlemmer i trossamfunnet NLM. Mange steder i landet vårt fungerer allerede betjeningen av våre medlemmer langt på vei. Utviklingen vil uansett gå i retning av et mer helhetlig tilbud der det er naturlig, og et forpliktende medlemskap vil også utløse ressurser. Målsettingen er jo ikke å «holde stand», men en vekst i antall personer som kjenner engasjement, tilhørighet og forpliktelse til å bringe evangeliet ut til de minst nådde. Noe må vi satse, men alternativet kan være å miste verdifulle misjonsvenner som ser det som unaturlig å fortsette sitt forhold til NLM dersom de melder seg inn i et annet trossamfunn. Har NLM råd til å miste deres engasjement? Skal vi henvise dem til andre organisasjoner som oppretter trossamfunn?

NLM vil i årene fremover måtte satse betydelig på arbeidet i Norge for å kunne skape ny bærekraft for misjon, og slik igjen kunne øke innsatsen på misjonsfeltene våre. Denne satsingen vil smerte vår forståelse av fordeling av ressurser, men uten vekst i hjemmearbeidet har ikke utsendingene våre noen fremtid på misjonsfeltene. Bæregrunnlaget for misjon trues ikke av en trossamfunnsregistrering, bærekraften er i krise allerede nå! Situasjonen maner til en målrettet satsing på planting av nye fellesskap som brenner for å dele evangeliet lokalt, nasjonalt og internasjonalt. I et slikt perspektiv kan muligheten for å knytte seg til NLM som sin menighet være et bidrag til å tydeliggjøre og styrke NLM. Dette skal heller på ingen måte devaluere innsatsen, gløden og oppførelsen til NLMs kjernetropper som er medlemmer i Dnk.

Tro på NLMs fremtid?

Ødelegger vi NLM som misjonsbevegelse ved å legge til rette for at en kan være tilknyttet NLM som sitt trossamfunn? Er det bedre å gjøre ingenting i møte med de utfordringene som endringene i kirkelandskapet gir? Vil alt gå over om vi bare sitter stille lenge nok? Er menighet en trussel eller en Guds mulighet for NLM? Jeg tror vi skal våge – våge å åpne for flere typer tilknytning til NLM. En tilrettelegging for at en kan høre til i NLM som sitt trossamfunn vil gi oss utfordringer. Å velge å fortsette som før vil også utfordre NLM på grunnleggende måter.

Det aller viktigste er likevel å se at det heller ikke er tilretteleggingen av trossamfunn i NLM som avgjør om NLM har en fremtid. Det er kallsbevisstheten, troskapen og Jesus-livet hos den enkelte som kan gi NLM nåde til å bære videre evangeliet til de minst nådde i verden. Herren lar åndelig liv sprengte seg fram. Vår bønn er å fremdeles få være med i det Gud gjør for å fullføre sin plan. Målet er jo ikke NLM. Målet er Guds rike, som skal komme.

Den kristne forsamling – hvordan være et hjem for ungdomsgenerasjonen?

Av Tor Erling Fagermoen, rektor ved Bibelskolen Fjellhaug

Norsk Luthersk Misjonssamband (NLM) er en misjonsorganisasjon, ikke noe kirkesamfunn. Slik har det vært, slik er det, og slik må det alltid forbli, sier noen. Mon det. La meg komme med noen innvendinger og bidra med noen forsiktige blyantstreker til en kirketenkning for vår tid, med spesielt henblikk på ungdomsgenerasjonen.

For det første: NLM er allerede et kirkesamfunn i mange unges bevissthet. Påfallende mange av årets søkere til Bibelskolen Fjellhaug har skrevet «NLM» i søknadsskjemaet når de blir bedt om å oppgi hvilket kirkesamfunn de tilhører. En kan si at de er uopplyste og at de tar feil: NLM er jo ikke et kirkesamfunn! Eller en kan våge å spørre: Skal tro hva ungdommene mener når de sier NLM er deres kirkesamfunn? Jeg gjetter at det de har svart på er «hvilken kristen sammenheng tilhører du og kjenner deg hjemme i?» Og da blir svaret NLM. Ja, *misjonsorganisasjonen* NLM? Ja, men mer enn det. Faktum er at NLM er *totalleverandør* av kristen tro og tolkning for en hel generasjon, på samme måte som kirkesamfunnene utenfor Den norske kirke er det for dem som har sin tilhørighet der. For veldig mange i NLM betyr medlemskapet i Den norske kirke (Dnk) like lite som det betyr for kirkefremmede nordmenn. Regelen om kirken om formiddagen og bedehuset om kvelden gjelder ikke lenger. «Min menighet» (lokalt) og «mitt kirkesamfunn» (nasjonalt), er enten frikirka, pinsevevne, statskirka – eller NLM. Min påstand er altså at NLM utilsiktet fungerer som kirkesamfunn for mange, særlig av den unge generasjon. Til forskjell fra generasjonene før dem får de ikke kristendomsundervisning i skolen, de frekventerer ikke gudstjenester i DNK, men på en eller annen måte er de «med i» NLM, i alle fall i ungdomstiden. Dette gir NLM et stort ansvar.

Allerede kirkesamfunn

For det andre: NLM er allerede et kirkesamfunn i betydningen av at en rekke lokale forsamlinger/menigheter er tilknyttet NLM – og ikke noe annet kirkesamfunn. Ut fra egenpresentasjon på NLMs internettsider er det mulig å telle over 30 ulike lokale NLM-forsamlinger. NLMs forsamlinger er forskjellige. Alle praktiserer nattverden, og mange praktiserer også dåp. Noen har en forsamlingsleder. At NLM-forsamlingene ikke har bryllup eller begravelser forhindrer ikke det faktum at flere av dem er fullblods menigheter i frikirkelig forstand. Når jeg sier «flere av dem» er det fordi mange av forsamlingene kunne ha hatt et definert strategisk og åndelig lederskap i form av en kalt og innsatt forsamlingsleder – enten denne er lønnet eller ulønnet – og slik markert tydelig at de er en forsamling og ikke bare en stor forening. Men poenget her er dette: En organisasjon som en rekke forsamlinger er organisert inn i er i praktisk forstand et kirkesamfunn. Hva ellers?

Hvis NLM alt er et kirkesamfunn – hva er da problemet med å bli det også i juridisk forstand? Det vi *ikke* har i dag om vi aldri så mye allerede er et kirkesamfunn i realiteten, er en gjennomtenkning av hva en menighet er og hvordan vår sammenslutning av menigheter kan og bør operere i samhandling med hverandre og kristenheten for øvrig. Og kanskje enda viktigere: Hvordan skal strategien for NLMs

forsamlingsarbeid, menighetsutvikling og menighetsplanting formes? Etter hvilke prinsipper og hvordan kan NLM sentralt og på krets/regionnivå stimulere til en sunn vekst i antall og modenhet?

Opprydningsarbeid

Alt dette er noe som mangler så lenge NLM bare er kirkesamfunn på en utilsiktet og tilfeldig måte. Her må rett og slett et opprydningsarbeid til, og så må en få på plass en målrettet strategi for veien videre. Slik det er nå, blir den bibelske fellesskapstanken kraftig underkommunisert i dagens NLM. Jo tydeligere vi er på at vi vil være en misjonsorganisasjon – når vi i realiteten også er et kirkesamfunn – jo mer vil vi framstå som et pengeinnsamlingsapparat og meningsfellesskap. Men ingen kristen kan stå alene. Å være kristen er å være et lem på legemet, det vil si at hver og en av oss tilhører andre kristne i et levende fellesskap hvor du får og gir i en sunn balanse. Særlig den unge generasjon, som opplever NLM som sitt (eneste) kirkesamfunn, må få dette tydelig uttalt i ord og handling, hvis ikke vil de risikere å måtte leve med alvorlige mangelsykdommer for sitt åndelige liv!

NLM slik vi kjenner det – foreningsmodellen – er en modell som har fungert! Problemet er at tiden renner ut for denne modellen. Få eller ingen av den oppvoksende generasjon blir med i en forening når de er ferdig i ungdomsarbeidet, har gått på bibelskole eller hva det nå skal være. Misjonsfolkets barn og barnebarn står ikke på startblokkene klare til å ta over på sine forfedres premisser. For dem fungerer NLM som et kirkesamfunn, som en totalleverandør av kristen tro og tolkning. Deres foreldre og besteforeldre, som opplever NLM som en misjonsorganisasjon, har vokst opp i en annen tid og i en annen verden. Norge har vært et kristent land. I dag er Norge et pluralistisk land i en globalisert verden, og Den norske kirke, som vi på død og liv skal «bli værende i» har forandret seg. Både rådsstrukturen, arbeidskirkekonseptet og nå sist trosopplæringsreformen etterspør kristenfolkets og ungdommenes engasjement og fritid på en helt annen måte enn på Ludvig Hopes tid, da han i 1923 slo fast at det radikale lekfolket skulle være «i kyrkja, men ikkje under kyrkja».

Lavkirkelig frihet

Jeg tror på lederskap. Hvor enn i verden på hvilket som helst nivå, hvor mennesker har fått noe til, enten vi snakker om en søndagsskole eller et forretningsimperium, kan det spores til en som har fått med seg andre. En leder. I kristen sammenheng vil jeg si: Jeg tror på lokalt lederskap. Jeg tror det finnes ledernåde-gaver iblant oss som først og fremst skal utøves i lokalmenigheten. Jeg tror videre at menighet, forsamling og fellesskap er noe mye mindre komplisert enn kristenheten har gjort det til de siste 1700 årene. Men en minimumsfaktor er utvilsomt nødvendig: «Gud satte i menigheten først noen til...» står det i 1 Kor 12, og så nevnes noen konkrete ledernåde-gaver.

Med vårt lavkirkelige utgangspunkt står vi ved inngangen til en ny tid helt fritt i hvordan vi vil organisere oss. For meg må vi gjerne samtale med Indremisjonforbundet og Normisjon. Det hadde ikke vært meg imot at det ble opprettet en felles kirkeadministrasjon som tok seg av det forretningsmessige, som gav stor individuell frihet til enkeltforsamlinger, og som så til at den enkelte forsamling var forankret i en formell tilknytning til krets/region i de ulike organisasjonene.

Sett nådegavene fri!

Det jeg ser for meg, er et mangfold av husmenigheter, tradisjonelle menigheter, kafemenigheter osv, som tenker relasjonsbasert og ikke aktivitetsbasert. De er nådegavestyrte og ikke embetsstyrte. De er visjonsstyrte og ikke styrt av frykt. Og framfor alt: Gud er aktivt handlende. Jeg ser for meg replanting av tradisjonelle men døende bedehusforsamlinger, og jeg ser for meg nyplanting i nye boligstrøk og bydeler. Jeg ser for meg menighetsutvikling og knoppskyting ut fra eksisterende forsamlinger, og for NLM sin del vil alle disse forsamlingene ha et sterkt og klart ytremisjonskall som en del av basisen for arbeidet – slik vårt eksisterende hjemmearbeid har det nå.

Skal dette skje og skal dette lykkes, vil det handle om et modig nåværende lederskap som setter neste generasjons ledernådegaver fri til å tjene uten «Sauls rustning» (1 Sam 17,38-39). Unge ledernådegaver må få slippes løs til å drømme, til å be og til å kjempe på den virkelige kamparena i stedet for å måtte slåss mot strukturer, byråkrati og forandringsvegving. Dette må skje i en atmosfære av tillit og åpenhet begge veier, opprør og egenrådighet tjener ingen på. Og så er det Gud som gir vekst, og Gud som sender vekkelse. Vår oppgave er å plante og vanne, men det blir bare nye former og nye strukturer om ikke Gud gir liv og vekst.

Bokomtale

Harald Hegstad, *Kirke i forandring: Fellesskap, tilhørighet og mangfold i Den norske kirke*. Luther Forlag, 1999.

Av Anne Marit Riste, personalrådgiver NLM Utland

For lesere som er engasjert i temaene vi tar for oss i dette nummeret av Innsyn vil jeg gjerne anbefale en bok for videre lesning: Harald Hegstads bok *Kirke i forandring*. Dette er en lett tilgjengelig og forholdsvis kortfattet bok, som likevel er informativ, interessant og tankevekkende, ryddig tenkt og godt skrevet. Ti år etter at boken kom ut, gir den fortsatt hjelp til å se og forstå ulike sider ved norsk kirke- og kristenliv. Jeg opplever den som en god bok å tenke sammen med.

Boken består av fire hoveddeler på til sammen ni kapitler. Første hoveddel er en skisse til en kirkeforståelse, bl.a. når det gjelder forholdet mellom kirken som åndelig størrelse og kirken som sosial størrelse, eller med Hegstads ord: Kirken som trossannhet og som erfart virkelighet. Det vil alltid være en spenning mellom disse to størrelsene, som vi ikke kan organisere oss bort fra. Samtidig bør vi stadig stille oss spørsmålet om hvordan kirken på best mulig måte kan virkeliggjøre det åndelige fellesskapet man blir en del av gjennom dåpen og troen.

I andre hoveddel går han nærmere inn på forståelsen av kirken som folkekirke, ut fra både historiske, sosiologiske og teologiske perspektiver. Her vil jeg særlig framheve kapitlet om forholdet mellom trosfellesskapet og folkekirken. Dette gir interessante perspektiver på den spesielle situasjonen vi har i Norge, der vi både har hatt en forholdsvis stabil folkekirkelighet og en sterk vekkelsestradisjon innenfor den samme kirken. Dette gjør at nettopp forholdet mellom folkekirke og trosfellesskap blir et mer aktuelt spørsmål enn i mange andre land. Dette kan på den ene siden være konfliktfylt, eller i alle fall utfordrende, men på den andre siden gir det også noen muligheter. Både dette kapitlet og et eget kapitell om bedehusbevegelse og organisasjonsarbeid gir god hjelp til å reflektere rundt forholdet mellom menighetsarbeid og organisasjonsarbeid.

Tredje hoveddel tar for seg utviklingstrekk i trosfellesskapet fra etterkrigstiden og fram til i dag, dels slik vi finner det i bedehus- og organisasjonssammenheng, dels slik det har vokst fram i kjernemenigheten i mange av Den norske kirkes menigheter. I forlengelsen av dette er siste hoveddel viet ulike utviklingstrekk i den lokale menighet, bl.a. utviklingen i retning av stabsoppbygging og profesjonalisering, samt tendensen til større mangfold ulike menigheter i mellom.

Spørsmålene om NLMs selvforståelse, organisasjonens forhold til Den norske kirke, og om mulige modeller for NLMs arbeid i Norge framover er alle viktige spørsmål. Samtalene om dette viser også at dette er spørsmål som det er knyttet mange følelser og mye engasjement til. En bok som denne vil kunne berike samtalene om disse spørsmålene ved at den utvider de bildene vi har i hodet, gir kunnskap, forståelse og hjelp til refleksjon, både når det gjelder kirkeforståelse og når det gjelder forståelsen av den virkeligheten vi har med å gjøre. Boken utfordrer både til høyre og til venstre ved at den går bak slagordene og sjablongene vi gjerne holder oss med. Dette er etter mitt syn en utfordring NLM også trenger.